

ABTN ten behoeve van Pensioenkring 2

Ingebracht in de bestuursvergadering van 30 maart 2023
Versie 2023

www.stappensioen.nl

stap
Algemeen
Pensioenfonds

Inhoudsopgave

DEEL I: ALGEMEEN DEEL	7
1 INLEIDING.....	7
1.1 DOEL VAN DE ABTN	7
2 ORGANISATIE	8
2.1 ORGANISATIE EN INTERNE BEHEERSING	9
2.2 BESTUUR.....	9
2.3 BELANGHEBBENDENORGANEN	9
2.4 VERGADERING VAN BELANGHEBBENDENORGANEN	10
2.5 INTERN TOEZICHT	10
2.6 COMMISSIES	10
2.7 SLEUTELFUNCTIES.....	12
2.8 BESTUURSBUREAU.....	12
2.9 UITBESTEDING.....	12
2.10 INTERNE BEHEERSING EN INTEGRAAL RISICOMANAGEMENT	14
2.11 MANAGEMENT INFORMATIE	21
2.12 INTEGRITEITSBELEID VAN HET FONDS.....	21
2.13 ICT, INFORMATIEBEVEILIGING EN PRIVACY.....	22
3 COMMUNICATIEBELEID.....	23
3.1 DOELGROEPEN	23
3.2 BELEIDSDOELEN	24
3.3 BELEIDSDOELEN VOOR DE DEELNEMER	24
3.4 BELEIDSDOELEN VOOR DE WERKGEVER.....	25
3.5 UITVOERING VAN HET COMMUNICATIEBELEID.....	26
3.6 ONDERZOEKEN	27
3.7 ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN.....	27
3.8 WETTELIJKE EN REGULIERE COMMUNICATIE	28
3.9 INCIDENTELE COMMUNICATIE	28
3.10 HUISSTIJL	28
DEEL II: SPECIFIEK DEEL	29

4	SPECIFIEK VOOR MULTI CLIËNT PENSIOENKRING 2:	29
4.1	DOELSTELLINGEN PENSIOENKRING	29
4.2	RISICHOUDING EN HERSTELKRACHT	29
4.3	MANAGEMENTINFORMATIE.....	30
4.4	UITVOERINGSOVEREENKOMST EN UITVOERINGSREGLEMENT.....	31
5	PENSIOENREGELING	34
5.1	AANGESLOTEN WERKGEVERS	34
5.2	INHOUD VAN DE PENSIOENREGELING	34
6	HERVERZEKERING	36
6.1	OVERLIJDENSRSICO	36
6.2	ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSRISICO	37
7	FINANCIËLE OPZET- EN STURINGSMIDDELEN	38
7.1	TECHNISCHE VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTING (TV)	38
7.2	KOSTENVOORZIENING	41
7.3	VOORZIENING VOOR INGEGANE ZIEKTEGEVALLEN	44
7.4	EIGEN VERMOGEN	44
7.5	HAALBAARHEIDSTOETS.....	45
7.6	TOESLAGBELEID	45
7.7	TOESLAGDEPOT	47
7.8	WEERSTANDSVERMOGEN BIJ HET FONDS	50
7.9	PREMIEBELEID	50
7.10	KOSTENVERGOEDINGEN	53
7.11	VERMINDERING PENSIOENAANSPRAKEN.....	54
7.12	AFKOOP EN INKOOP	56
7.13	OMZETTING, BESTEDING EN FLEXIBILISERING.....	57
7.14	GELDIGHEIDSPERIODE FACTOREN	57
8	BELEGGINGSBELEID	58
8.1	INVESTMENT BELIEFS	58
8.2	PRUDENT PERSON	60
8.3	STRATEGISCH BELEGGINGSBELEID.....	62

8.4	BEHEERSING RISICO'S	66
8.5	MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN	75
8.6	SPOEDPROCEDURE BELEGGINGEN	83
8.7	INVULLING BELEGGINGSBELEID PER BELEGGINGSCATEGORIE	84
8.8	RISICOMONITORING.....	89
9	FINANCIËLE STURINGSMIDDELEN.....	94
9.1	PREMIEBELEID	94
9.2	BELEGGINGSBELEID.....	94
9.3	TOESLAGBELEID	94
9.4	HERSTEL VAN GEKORTE AANSPRAKEN EN GEMISTE TOESLAGEN	94
10	CRISISPLAN	95
	BIJLAGE 1 BELEGGINGSBEGINSELEN	96
1	INTRODUCTIE	96
2	ORGANISATIE EN RISICOPROCEDURES	96
3	BELEGGINGSBELEID	98
4	UITVOERING	109
5	MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN	111
	BIJLAGE 2 ORGANOGRAM PENSIOENFONDS.....	115
	BIJLAGE 3 SELECTIEPROCES EXTERNE VERMOGENSBEHEERDERS	116
	BIJLAGE 4 ERVARINGSSTERFTE EN PARTNERFREQUENTIES	118
	BIJLAGE 5 RENDEMENTSCURVE.....	123
	BIJLAGE 6 TOETSING ACTUARIËLE GRONDSLAGEN	124
	BIJLAGE 7 CRISISPLAN	125
1	INLEIDING.....	129
1.1	DEFINITIES.....	129
1.2	SITUATIE PENSIOENKRING PER 31 DECEMBER 2022.....	130
1.3	WETTELIJK KADER VOOR HET FINANCIËEL CRISISPLAN.....	131
1.4	DOELSTELLING VAN HET FINANCIËEL CRISISPLAN	131
1.5	MISSIE, VISIE EN DOELSTELLINGEN VAN HET FONDS	131

1.6	TOTSTANDKOMING FINANCIEEL CRISISPLAN	131
1.7	VASTSTELLING FINANCIEEL CRISISPLAN	132
2	FINANCIËLE CRISISSITUATIE.....	132
2.1	VASTSTELLING FINANCIËLE CRISISSITUATIE.....	132
2.2	BESCHIKBARE MAATREGELEN	135
2.3	MATE VAN INZETBAARHEID VAN DE (CRISIS)MAATREGELEN.....	136
2.4	WAT IS HET FINANCIËLE EFFECT VAN DE MAATREGELEN.....	137
2.5	EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING.....	137
3	BESLUITVORMING.....	138
3.1	BESLUITVORMINGSPROCES.....	138
3.2	BELEID ONGEDAAN MAKEN CRISISMAATREGELEN.....	139
3.3	JAARLIJKE TOETS OP ACTUALITEIT FINANCIEEL CRISISPLAN.....	140
4	COMMUNICATIE MET BELANGHEBBENDEN	140
	BIJLAGE 8 SPOEDPROCEDURE BELEGGINGEN.....	142
1.	INLEIDING.....	142
1.	SAMENVATTING.....	142
2.	SPOEDPROCEDURE.....	143
3.	TRIGGER	146
	BIJLAGE 9 VERSIEBEHEER ABTN VOORGAANDE JAREN	149

Versiebeheer

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
December 2022	TKP	V0.1_2023	<ul style="list-style-type: none">• Regeling parameters waar relevant geïndexeerd/geactualiseerd• Herverzekering aangepast• Verloop kostenvoorziening geactualiseerd• Methodiek inkoop aanvullende toeslag uit toeslagdepot gewijzigd• Tekstsuggesties• Definitie en kostenopslag aangepast• Tabel toetsing actuariële grondslagen geactualiseerd• Rendementscurve aangepast
Januari 2023	TKP	V0.2_2023	<ul style="list-style-type: none">• Teksten inzake toeslagdepots Sanoma en Invista verwijderd (niet meer relevant)
Januari 2023	Stap	V.0.3_2023	<ul style="list-style-type: none">• Deel 1 van de ABTN geactualiseerd.• Organogram (bijlage 2) aangepast• AAM vervangen door Aegon AM
Januari 2023	TKP/Aegon AM	V0.4_2023	<ul style="list-style-type: none">• Crisisplan geactualiseerd• Wijzigingen i.v.m. SFDR-vereisten
Februari 2023	Stap	V1.0	<ul style="list-style-type: none">• Versie 0.4 definitief gemaakt

Het versiebeheer van voorgaande jaren is opgenomen in bijlage 9.

Leeswijzer

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (Stap) is een Algemeen Pensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet. Stap is een stichting zonder winstoogmerk en voert meerdere pensioenregelingen uit in meerdere Collectiviteitkringen. De Collectiviteitkringen hebben een afgescheiden vermogen en een eigen financiële opzet. De benaming die Stap hanteert voor Collectiviteitkringen is Pensioenkringen.

Deze actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) bestaat uit de volgende twee delen:

- Deel I van deze ABTN betreft de algemene onderdelen, missie, visie en strategie, doelstellingen, de governance en risicobeheersing van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap.
- Deel II betreft de specifieke onderdelen voor Pensioenkring 2.

DEEL I: Algemeen deel

1 Inleiding

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (hierna te noemen: het Fonds), statutair gevestigd te 's-Gravenhage, is opgericht op 2 december 2015. Het Fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 64680185. Op 17 juni 2016 is door De Nederlandsche Bank de vergunning aan Stap verleend om een algemeen pensioenfonds te mogen uitoefenen.

Het Fonds is een algemeen pensioenfonds als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet.

1.1 Doel van de ABTN

Uit het gestelde in artikel 145 van de Pensioenwet vloeit voort dat een pensioenfonds een actuariële en bedrijfstechnische nota dient vast te stellen. Een algemeen pensioenfonds stelt een actuariële en bedrijfstechnische nota op voor iedere Pensioenkring. In deze nota dient in elk geval een omschrijving te zijn opgenomen van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het bepaalde bij of krachtens de artikelen 25, 95, 126 tot en met 137 en 143 van de Pensioenwet.

De ABTN heeft als doel integraal inzicht te verschaffen in het functioneren van het Fonds, door onderstaande punten te beschrijven:

- de hoofdlijnen van de pensioenregeling;
- de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst en/of het uitvoeringsreglement;
- de hoofdlijnen van het interne beheersing systeem;
- de opzet van de administratieve organisatie en interne controle;
- de risicohouding;
- de financiële sturingsmiddelen;
- het te voeren beleid.

Hierbij zijn de financiële opzet en de grondslagen waarop het rust, gemotiveerd omschreven. Deze actuariële en bedrijfstechnische nota en al hetgeen daarin is bepaald heeft uitsluitend betrekking op de Pensioenkring.

2 Organisatie

Om invulling te geven aan de missie, visie, strategie, doelstellingen en risicohouding heeft het Fonds een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de Pensioenkringen en het beheer van het vermogen per Pensioenkring op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden. Het Fonds heeft een missie, visie, strategie en doelstellingen op instellingsniveau opgesteld, alsook de beleidskaders vastgesteld voor de realisatie van deze doelstellingen.

Missie

Stap is als Algemeen Pensioenfonds de pensioenuitvoerder die eerste klas oplossingen biedt aan werkgevers en pensioenfonds, die in de huidige en toekomstige tweede pijler van het pensioenstelsel bij de uitvoering van hun pensioenregeling streven naar het realiseren van een optimaal evenwicht tussen pensioenresultaat, kosten en kwaliteit.

Visie

Deelnemers in pensioenregelingen worden in toenemende mate geconfronteerd met een verschuiving van risico's van het collectief naar het individu, waarbij ze geconfronteerd worden met een eigen verantwoordelijkheid voor het realiseren van een inkomen na hun pensioendatum. Voor werkgevers wordt het realiseren van de arbeidsvoorwaarde pensioen steeds complexer en duurder. Pensioenfonds ervaren dat schaalgrootte cruciaal is geworden in het realiseren van adequate governance en acceptabele kosten per deelnemer. Pensioenfonds die dat niet op eigen kracht kunnen realiseren zullen de komende jaren liquideren en / of fuseren.

Bij deelnemers en werkgevers blijft een behoefte aan een zekere mate van collectieve risicodeling en besparing van kosten door schaalgrootte bestaan. In het nieuwe pensioencontract zal deze ontwikkeling alleen maar worden versneld en versterkt.

Strategie

Stap heeft de ambitie om hét Algemeen Pensioenfonds in Nederland te zijn dat zowel deelnemers, werkgevers en latende pensioenfonds ontzorgt. Dat gebeurt door:

- het bieden van gemak: werkgevers het werk met betrekking tot hun pensioenregeling vergaand uit handen te nemen en hen waar mogelijk maatwerk te bieden.
- pensioenfonds met raad en daad bij staan in hun proces op weg naar opheffing en hen een soepele transitie te bieden;
- eerlijke, begrijpelijke en adequate (deelnemers) communicatie;

- deelnemers te betrekken bij hun pensioen, zodat zij handelen wanneer nodig;
- samen te werken met financieel krachtige uitbestedingspartners die daarnaast hebben bewezen te beschikken over een excellente uitvoering.

De strategie van Stap is gericht op 'beheerste groei'. Dat betekent dat Stap in de komende periode haar leidende positie als algemeen pensioenfonds verder wil uitbouwen en haar strategie gericht op continuïteit en een adequate schaalgrootte naar de toekomst toe wil blijven waarborgen. De transitie naar het nieuwe pensioencontract biedt hiertoe voldoende kansen.

2.1 Organisatie en interne beheersing

Dit hoofdstuk beschrijft het kader waarbinnen het Fonds de risico's voortvloeiend uit haar bedrijfsprocessen beheerst. Het Bestuur van het Fonds is verantwoordelijk voor de beleidsformulering en de uitvoering van het beleid, ook al is een deel van de werkzaamheden uitbesteed (zie voor het organogram bijlage 2). Het Fonds leeft de Code Pensioenfonds na volgens het 'pas-toe-of-leg-uit' beginsel. Dit betekent dat het Fonds de normen van de Code toepast of in het jaarverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast. Het Fonds legt in het jaarverslag verantwoording af over de naleving van de Code en benoemt de eventuele acties die hieruit voortvloeien. Het Fonds beoordeelt periodiek aan de hand van een checklist in hoeverre wordt voldaan aan de normen van de Code Pensioenfonds.

2.2 Bestuur

Het Fonds heeft een onafhankelijk Bestuursmodel. Het Bestuur van het Fonds bestaat uit vier onafhankelijke leden. Het Bestuur is belast met het besturen van het Fonds en draagt zorg voor de uitvoering van de statuten en Pensioenreglementen, Uitvoeringsovereenkomsten en -reglementen en overige (interne) reglementen. Door middel van individuele geschiktheidsprofielen en het geschiktheidsplan wordt de deskundigheid van het Bestuur van het Fonds periodiek gemonitord en gewaarborgd.

2.3 Belanghebbendenorganen

Voor elke Pensioenkring is een Belanghebbendenorgaan ingesteld, als bedoeld in artikel 115b van de Pensioenwet, welke uitsluitend de taken en bevoegdheden heeft voor zover ze betrekking hebben op de Pensioenkring waarvoor het Belanghebbendenorgaan is ingesteld. De leden van de Belanghebbendenorganen bestaan uit een vertegenwoordiging van werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden die via voordracht dan wel via verkiezingen tot de Belanghebbendenorganen kunnen worden gekozen.

Het Belanghebbendenorgaan heeft naast wettelijke advies- en goedkeuringsrechten (artikel 115c van de Pensioenwet) ook een aantal bovenwettelijke advies- en goedkeuringsrechten. Het Belanghebbendenorgaan vertegenwoordigt alle belanghebbenden van de desbetreffende Pensioenkring. Het Belanghebbendenorgaan

bewaakt of het Bestuur de uitvoeringsovereenkomst en/of het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement juist uitvoert. Uitgangspunt in het handelen van ieder individueel lid van het Belanghebbendenorgaan en het Belanghebbendenorgaan als geheel is dat gehandeld wordt in het belang van alle belanghebbenden van de Pensioenkring, rekening houdend met de korte- en langetermijneffecten van maatregelen. Het Belanghebbendenorgaan doet verslag van zijn bevindingen in het Bestuursverslag van de van toepassing zijnde Pensioenkring.

2.4 Vergadering van Belanghebbendenorganen

Naast de Belanghebbendenorganen is er tevens een Vergadering van Belanghebbendenorganen ingesteld. De Vergadering van Belanghebbendenorganen benoemt en ontslaat Bestuursleden en leden van de Raad van Toezicht. Daarnaast legt de Raad van Toezicht jaarlijks verantwoording af aan de Vergadering van Belanghebbendenorganen. De voorzitters van de Belanghebbendenorganen van de afzonderlijke Pensioenkringen hebben zitting in dit orgaan. Het Bestuur, of een delegatie daarvan, overlegt periodiek met de (Vergadering van) Belanghebbendenorganen.

2.5 Intern toezicht

Het intern toezicht als bedoeld in de Pensioenwet wordt uitgeoefend door een Raad van Toezicht, die bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen.

2.6 Commissies

Het Bestuur heeft de volgende bestuursadviescommissies ingesteld:

- Beleggingsadviescommissie
 - adviseert het Bestuur over het te voeren meerjaren strategische beleggings- en risicobeleid per Pensioenkring;
 - adviseert het Bestuur over het structureel te voeren risicobeleid en de korte termijn ontwikkelingen die tot aanpassingen van het matching- en afdekkingsbeleid (zouden) moeten leiden per Pensioenkring;
 - adviseert het Bestuur over het beleggingsplan per Pensioenkring;
 - adviseert het Bestuur over de inhoud van de service overeenkomst (SO) per Pensioenkring met de uitbestedingspartner Aegon Asset Management;
 - beoordeelt de monitoring van de relevante uitbestedingspartners (inclusief de beoordeling van de naleving van de SO's en de beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportage).

- Audit Adviescommissie
 - adviseert het Bestuur over de planning en control cyclus van het Fonds, met inbegrip van de financiële risicobeheersing per Pensioenkring;
 - beoordeelt de monitoring van de relevante uitbestedingspartners (inclusief de beoordeling van de naleving van de service level agreements, de beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportages en overige risico- en auditrapportages);
 - adviseert het Bestuur over het bestuursverslag, de jaarrekening van het Fonds en de financiële opstelling van elke Pensioenkring, het accountantsverslag van de externe accountant en de certificeringsrapporten van de certificerend actuaaris;
 - adviseert het Bestuur over het algemene jaarplan en het budget van het Fonds;
 - oefent toezicht uit op de werking van het risicomanagement (beheersings- en controle)systeem op Fondsniveau en per Pensioenkring, de naleving van wet- en regelgeving en de werking van de gedragscode;
 - adviseert het Bestuur desgevraagd of uit eigen beweging over het auditbeleid en het risicomanagementbeleid en ziet toe op de uitvoering van het door het Bestuur vastgestelde beleid per Pensioenkring.

- Pensioen & Communicatie adviescommissie
 - adviseert het Bestuur over de strategie van het Fonds (in samenwerking met de Marketing & Sales adviescommissie);
 - adviseert het Bestuur over het te voeren communicatiebeleid;
 - adviseert het Bestuur over het jaarlijkse communicatieplan en de inzet van middelen;
 - adviseert het Bestuur over de actuariële en bedrijfstechnische nota van elke Pensioenkring;
 - adviseert het Bestuur over het premie- en toeslagbeleid (van elke Pensioenkring);
 - beoordeelt de monitoring van de relevante uitbestedingspartners (inclusief de beoordeling van de naleving van de service level agreements, de beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportage en overige rapportages);
 - adviseert het Bestuur over service level agreements met de uitbestedingspartners voor de Pensioenkringen.

- Marketing & Sales adviescommissie
 - adviseert het Bestuur over de strategie van het Fonds (in samenwerking met de Pensioen & Communicatie adviescommissie);
 - adviseert het Bestuur over het marketingbeleid van het Fonds;
 - adviseert het Bestuur over de salestrajecten;
 - adviseert het Bestuur over de propositie van het Fonds.

2.7 Sleutelfuncties

Het Fonds beschikt over sleutelfuncties, zijnde een Risicobeheerfunctie, een Interne Auditfunctie en een Actuariële functie als bedoeld in artikel 143a van de Pensioenwet en stelt de houders van deze sleutelfuncties in staat deze functies op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te vervullen.

De houders van de sleutelfuncties rapporteren materiële bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt schriftelijk aan het Bestuur van het Fonds. Indien het Bestuur hiervoor niet tijdig passende en corrigerende maatregelen treft, melden de houders van de sleutelfuncties dit zo spoedig mogelijk aan de toezichthouder.

2.8 Bestuursbureau

Het Bestuur wordt bij de uitvoering van haar taken bijgestaan door een Bestuursbureau. Het Bestuursbureau vormt het eerste aanspreekpunt voor externe partijen en “beheert” de overeenkomsten die het Fonds is aangegaan. Het Bestuursbureau controleert de uitvoering van de overeengekomen werkzaamheden door de uitbestedingspartijen (zie onder 2.9). Tevens houdt het Bestuursbureau de ontwikkelingen op de verschillende aandachtsgebieden bij en initieert ze nieuw beleid als gevolg van de ontwikkeling in de pensioenfondsomgeving. Verder is het Bestuursbureau verantwoordelijk voor de algehele ondersteuning van het Bestuur, de bestuursadviescommissies, de (Vergadering van) Belanghebbendenorganen en de Raad van Toezicht. Intern is het Bestuursbureau de uitvoerende spil van het Fonds.

2.9 Uitbesteding

Het Fonds heeft werkzaamheden uitbesteed aan derden en is verantwoordelijk voor een goede uitvoering van deze uitbestede werkzaamheden. Deze werkzaamheden hebben betrekking op het pensioenbeheer, het vermogensbeheer en alle overige processen en activiteiten waarvan het Bestuur het voor de bedrijfsvoering zinvol acht om deze uit te besteden.

Het Bestuur richt de uitbesteding zodanig in dat voldaan wordt aan de wet- en regelgeving en dat het Bestuur volledig ‘in control’ is over de uitbestede werkzaamheden. Voorwaarden hiervoor zijn dat het Fonds waarborgt

dat zij beschikt over een adequate controle op de uitbestede werkzaamheden. Hiertoe heeft het Bestuur haar uitbestedingsbeleid vastgesteld en vastgelegd in het document 'Uitbestedingsbeleid'. Daarnaast heeft het Bestuur het Handboek leveranciersmanagement vastgesteld, waarin de selectie van leveranciers is uitgewerkt.

De doelstellingen die het Fonds met haar uitbestedingsbeleid heeft zijn:

- het waarborgen van een effectief en volledig proces bij het maken van de keuze om bepaalde werkzaamheden wel of niet uit te besteden;
- het vastleggen van de wijze waarop het Bestuur er voor zorgt dat de uitbesteding van werkzaamheden binnen de wettelijke regels van de Pensioenwet en overige wet- en regelgeving plaatsvindt;
- het borgen dat met de uitvoering van de uitbestede werkzaamheden de overeengekomen resultaten worden behaald;
- dat het Bestuur de volledige verantwoording kan blijven nemen over de uitbestede werkzaamheden doordat de uitvoering plaatsvindt conform het door het Bestuur geformuleerde uitbestedingsbeleid.

Het geformuleerde uitbestedingsbeleid richt zich op de uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen of de inhuur van adviesdiensten op structurele basis. Risico's verbonden aan deze uitbesteding kunnen materiële invloed hebben op de strategische positie, de financiële prestaties, de financiële positie en de continuïteit en/of integriteit van het Fonds.

Er worden alleen activiteiten uitbesteed indien wordt voldaan aan het basisprincipe dat uitbesteding leidt tot een hogere kwaliteit, efficiency en/of lage uitvoeringskosten. Voordelen van uitbesteding zijn onder andere financiële schaalvoordelen, kwaliteit en deskundigheid personeel, operationele voordelen, continuïteit en benutting van de tijdszones bij vermogensbeheer.

Alvorens het Fonds een uitbestedingspartner (hierna ook: leverancier) selecteert, wordt een overzicht gemaakt van de uit te besteden (deel)activiteiten, de kwaliteitseisen, de uitvoeringskaders en de randvoorwaarden. Voorts wordt er een systematische risicoanalyse op de betreffende activiteiten uitgevoerd voor de risico's die bij de uitbesteding worden onderkend.

Nadat een leverancier is geselecteerd wordt de samenwerking contractueel vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst. Eventuele detailwerkafspraken worden vastgelegd in een bijbehorende Service Level Agreement (SLA). Hierin zijn onder meer kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) opgenomen, waaronder de kwaliteit, tijdigheid en servicegraad, die als basis dienen voor de monitoring en evaluatie gedurende de samenwerking.

In het uitbestedingsbeleid heeft het Fonds voorts de uitgangspunten, de uitbestede werkzaamheden en de selectiecriteria en de selectieprocedure voor het selecteren van leveranciers beschreven. Daarnaast wordt ingegaan op de governance van leveranciers en de monitoring en evaluatie van uitbestedingspartners.

Uitbestedingspartners

Het Bestuur heeft de uitvoerende taken voor het pensioenbeheer en het vermogensbeheer uitbesteed aan twee uitbestedingspartners, de pensioenadministrateur TKP Pensioen BV (hierna te noemen: TKP) en de vermogensbeheerder Aegon Asset Management (hierna te noemen Aegon AM). De relatie tussen het Fonds en TKP en Aegon AM is vastgelegd in afzonderlijke uitbestedingsovereenkomsten en jaarlijks vast te stellen service level agreements (SLA's). In de SLA's zijn nadere bepalingen omtrent aard, omvang, kwaliteit en servicegraad van de dienstverlening opgenomen.

TKP en Aegon AM zijn bij de uitvoering van het door het Bestuur vastgestelde beleid gehouden de bepalingen van de statuten van het Fonds en de pensioenreglementen en de uitvoeringsovereenkomsten/-reglementen van de Pensioenkringen in acht te nemen. Het Bestuur heeft een aantal werknemers die werkzaam zijn bij TKP en Aegon AM de bevoegdheid gegeven om in tweetallen het Fonds te vertegenwoordigen (procuratie). De afspraken omtrent deze bevoegdheden zijn voor beide uitvoeringsorganisaties vastgelegd in de uitbestedingsovereenkomsten met het Fonds.

Het Bestuur heeft enkele activiteiten met betrekking tot marktwerking, distributie en commerciële vertegenwoordiging van de Multi-client Pensioenkringen en woordvoering uitbesteed aan Aegon Nederland N.V. De relatie tussen het Fonds en Aegon Nederland N.V. is vastgelegd in een afzonderlijke uitbestedingsovereenkomst met een servicelevel agreement.

2.10 Interne beheersing en integraal risicomanagement

Dit hoofdstuk beschrijft het kader waarbinnen het Fonds de risico's voortvloeiend uit haar bedrijfsprocessen beheerst. Het Bestuur van het Fonds is verantwoordelijk voor de beleidsformulering en de uitvoering van het beleid, ook al is een deel van de werkzaamheden uitbesteed.

Inrichting

Het integraal risicomanagement (IRM) van het Fonds is gericht op het op een beheerste en integere wijze behalen van de doelstellingen. Met behulp van het IRM-raamwerk worden risico's waaraan het Fonds is (of kan worden) blootgesteld geïdentificeerd, beoordeeld, beheerst, bewaakt en gerapporteerd. Het IRM-raamwerk is erop gericht het risicomanagementproces maximaal te integreren in de processen en de risicobeheersing te optimaliseren. Hoe de risico's worden beheerst is beschreven in het risicomanagementbeleid van het Fonds.

In het IRM-raamwerk maakt het Fonds gebruik van categorisering naar risico's gebaseerd op het COSO-ERM model en het referentiekader van DNB voor IRM. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar de risicoclusters strategische risico's, financiële risico's, operationele risico's en compliance risico's. Het Fonds heeft op grond van het specifieke karakter van een algemeen pensioenfonds naast de reguliere risico's de volgende additionele risico's toegevoegd: strategie, governance, werkgever en liquiditeit.

Het Fonds onderkent onderstaande risicoclusters en -categorieën. In de tabel is inzichtelijk gemaakt op welk niveau de risico categorieën betrekking hebben; Stap als instelling, de Pensioenkringen of beide.

Risico cluster	Risico categorie	Niveau
Strategische risico's	Strategie	Stap
	Markt	Stap
	Omgeving	Stap en Pensioenkringen
Financiële risico's	Matching- en rente	Stap en Pensioenkringen
	Markt	Pensioenkringen
	Krediet	Stap en Pensioenkringen
	Liquiditeit	Stap en Pensioenkringen
Operationele risico's	Verzekeringstechnisch	Pensioenkringen
	Operationeel	Stap
	Uitbesteding	Stap en Pensioenkringen
	IT	Stap en Pensioenkringen
	Governance	Stap en Pensioenkringen
Compliance risico's	Werkgever	Stap
	Juridisch	Stap en Pensioenkringen
	Integriteit	Stap en Pensioenkringen

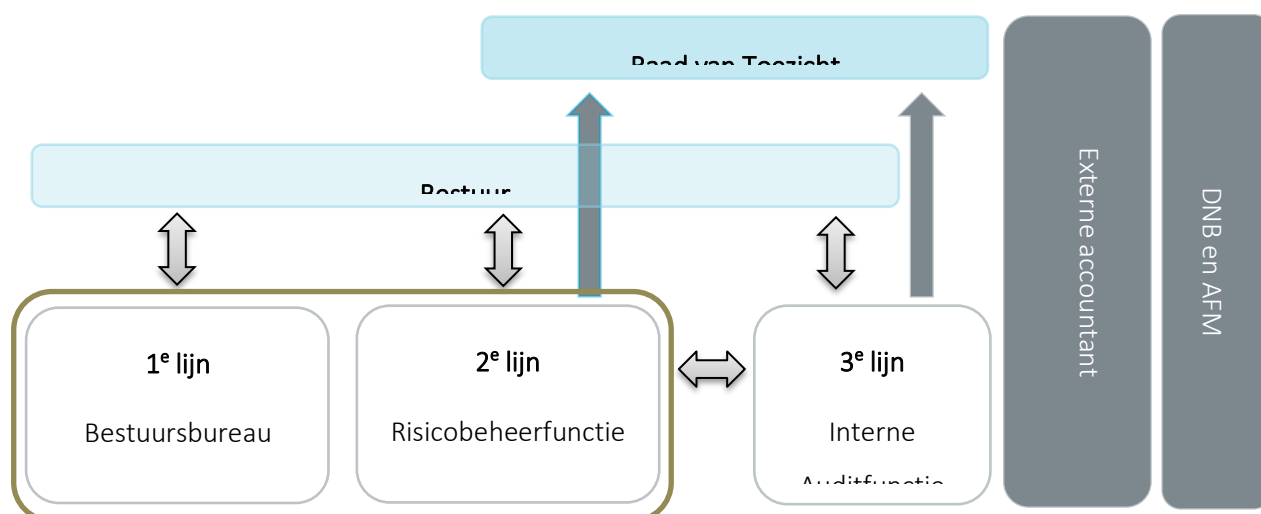
Het Fonds onderscheidt zowel op instellingsniveau als op het niveau van de Pensioenkringen dezelfde hoofd risico's. De duiding van de verschillende hoofd risico's kan echter wel afhangen van het beschouwde niveau.

Structuur

Het Bestuur vergadert zo vaak als nodig wordt geacht. Bij deze vergaderingen zijn TKP en Aegon AM zo nodig met een delegatie vertegenwoordigd. Van de vergadering wordt verslag gemaakt. Jaarlijks wordt door het Bestuur een Jaarplan (inclusief) begroting vastgesteld per Pensioenkring. Deze is onder andere gebaseerd op de aannames en uitkomsten van het financieringssysteem en de aard, omvang, kwaliteit en servicegraad per Pensioenkring.

Het Bestuur is primair verantwoordelijk voor de uitvoering van de verschillende pensioenregelingen van de Pensioenkringen, waarbij een integrale en beheerste bedrijfsvoering gewaarborgd dient te zijn. Dit wordt geborgd door de organisatiestructuur, de processen en procedures en de inrichting en toepassing van het IRM-raamwerk.

De uitvoering van het IRM heeft het Fonds geborgd in de governance structuur conform het "Three Lines Model". Schematisch wordt dit als volgt weergegeven:

Volgens dit model bestaat de operationele verantwoordelijkheid van de 1^e en 2^e lijn, binnen de eindverantwoordelijkheid van het Bestuur, uit het realiseren van de doelstellingen van Stap. In het model zijn tevens de in het kader van IORP II vereiste sleutelfuncties opgenomen.

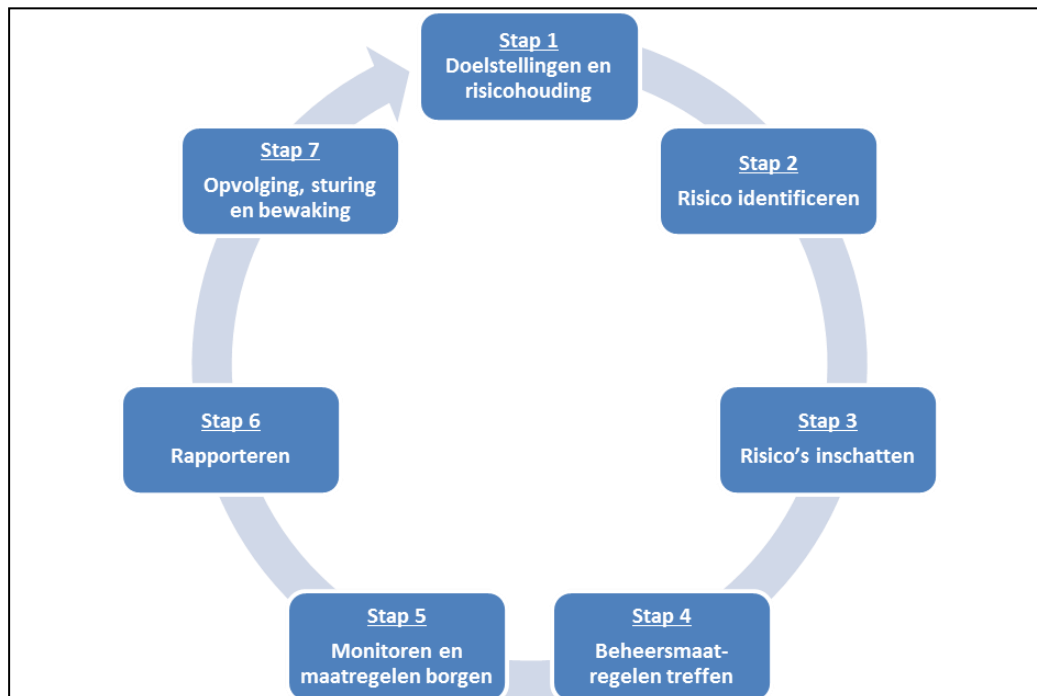
- De 1e lijn (het Bestuursbureau) is verantwoordelijk voor het identificeren en managen van risico's die voorkomen bij de uitvoering van de dagelijkse processen van het Fonds.

- De 2e lijn (de Risicobeheerfunctie, de Compliance functie en de Actuariële functie) monitort of de 1e lijn haar verantwoordelijkheid neemt en of de risico's adequaat worden gemanaged. Daar waar nodig geeft de 2e lijn ook advies over mogelijke verbeteringen en verleent de 2^e lijn assistentie door expertise, ondersteuning en een kritische blik bij risico gerelateerde zaken.
- De 3e lijn (de Interne Auditfunctie) heeft een controlerende functie en geeft onafhankelijke en objectieve assurance en adviezen over de toereikendheid en effectiviteit van governance en risicomanagement. Dit wordt bereikt door het deskundig toepassen van systematische en gedisciplineerde processen, (onafhankelijke) expertise en inzichten.

De uitvoerende werkzaamheden van het Fonds zien in hoofdzaak toe op het controleren en monitoren van de uitbestedingspartners. De uitbestedingspartners opereren net als het Fonds op basis van de uitgangspunten van het "Three Lines Model"¹.

Risicoanalyse en beheersing (hoofdlijnen)

De risicomanagementaanpak van het Fonds is integraal voor zowel de risico's op het niveau van de Pensioenkringen als op instellingsniveau. Het Fonds hanteert hierbij de navolgende risicomanagementcyclus waarbij continu de onderstaande 7 proces-stappen worden doorlopen:

¹ Voorheen het "Three lines of defence" model.

Methodes van risicodetectie en risicobeoordeling

Het Fonds hanteert een aantal instrumenten en technieken bij de uitvoering van het risicomanagementproces. Hieronder volgt een korte omschrijving (niet limitatief):

Risk self assessment (RSA)

Minimaal jaarlijks voert het Fonds een RSA uit. Hierbij ligt het accent op het geaggregeerde niveau en wordt een totaalbeeld verkregen van de belangrijkste risico's waaraan Stap is of kan worden blootgesteld.

Eigenrisicobeoordeling (ERB)

De ERB is een instrument waarmee het Fonds inzicht krijgt in de samenhang tussen de strategie van het pensioenfonds, de materiële risico's die het Fonds kunnen bedreigen, de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van de Pensioenkring en de pensioenrechten van pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers. Daarnaast geeft de ERB het pensioenfonds inzicht in de effectiviteit en doelmatigheid van het risicomanagement.

Als onderdeel van het strategisch risicomanagement voert het Fonds tenminste driejaarlijks een ERB uit. In geval van een significante wijziging in het risicoprofiel van het Fonds of de door het Fonds uitgevoerde pensioenregelingen vindt onverwijld een ERB plaats.

De ERB maakt integraal onderdeel uit van de strategie en wordt in aanmerking genomen bij het nemen van strategische beslissingen. Het ERB-proces hangt nauw samen met het reguliere risicomanagementproces. Zo is de keuze van de scenario's in de ERB gekoppeld aan de belangrijkste risico's van het Fonds, waarmee de RSA een voorname input vormt voor de ERB. Daarnaast wordt bij het uitvoeren van de ERB een onderscheid gemaakt tussen de scenario's, risico's en beheersmaatregelen op instellingsniveau van het Fonds en op het niveau van de Pensioenkringen. Hiermee wordt aangesloten bij de inrichting van het IRM-raamwerk van het Fonds. Bij het bepalen van de (hoofd)scenario's wordt tevens rekening gehouden met het specifieke karakter van een algemeen pensioenfonds. Voor uitvoeren van een ERB heeft Stap een separaat ERB beleid opgesteld.

Systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA)

De SIRA betreft een systematische analyse van mogelijke integriteitsrisico's die het Fonds loopt of kan lopen. De SIRA wordt gefaciliteerd door de Manager Risk.

RSA IT

Als onderdeel van de risicomanagement cyclus voert het Fonds (minimaal) jaarlijks een risico analyse uit op de beheersing van de IT-risico's van het Fonds. Hierbij worden de IT-risico's voor Stap geïdentificeerd en onderkend en worden waar nodig verbeteracties uitgezet.

Risicoparaagraaf en risico-opinie

De medewerkers van het Bestuursbureau adviseren het Bestuur en de bestuursadviescommissies in voorleggers en beleidsvoorstellen over mogelijke risico's en de impact en beheersing daarvan. In een risicoparaagraaf wordt beschreven welke risico's worden onderkend en hoe deze een afweging verdienen in de besluitvorming en de beheersing van de processen. Separaat wordt een risico opinie door de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer opgesteld bij besluiten, zoals opgenomen in het besluitvormingsproces, die ter goedkeuring voorliggen bij het Bestuur. Door het opstellen van de risicoparaagraaf en de risico-opinie wordt geborgd dat risico's worden meegenomen in de besluitvorming.

Monitoren strategische risico's:

De voor de strategische risico's geformuleerde risicobereidheid en risicotolerantiegrenzen worden onder andere gemonitord aan de hand van meetbare Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) en Kritische Risico Indicatoren (KRI's). Daarnaast wordt van de belangrijke beheersmaatregelen voor Stap (key controls) periodiek de werking beoordeeld en bepaald of bijsturing vereist is. Jaarlijks vindt prioritering en herijking plaats van de KPI's, KRI's en key controls.

Weerstandsvermogen (hoofdlijnen)

Het Fonds dient een weerstandsvermogen aan te houden op basis van een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Hierbij geldt dat doorlopend voor elke Pensioenkring 0,2% van het beheerde pensioenvermogen aanwezig moet zijn. Vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van de Pensioenkringen die het Fonds aanhoudt, komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van de Pensioenkringen die het Fonds aanhoudt. Daarnaast dragen toetredende klanten bij aan het weerstandsvermogen. Het proces van monitoring en rebalancing van het weerstandsvermogen is nader uitgewerkt in het Handboek Bedrijfsvoering van het Fonds.

Bij een eventuele uitgaande collectieve waardeoverdracht naar een andere pensioenuitvoerder, zal het bijbehorende weerstandsvermogen ook worden overgedragen.

Uitbesteding(spartners)

Uitgangspunt bij het uitbesteden van werkzaamheden is dat de hieruit voortvloeiende risico's afdoende worden beheerst door de uitbestedingspartners. Het Bestuur van het Fonds laat zich bijstaan door een externe accountant, een externe actuaris en een compliance officer. Het Bestuur als geheel en elk der Bestuursleden afzonderlijk kunnen deskundigen raadplegen en zich ter vergadering door hen laten bijstaan.

De externe accountant van het Fonds heeft toegang tot de boeken en bescheiden van het Fonds en haar uitbestedingsrelaties TKP en Aegon AM. Ter voorkoming van (elke schijn van) belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij de uitbestedingspartners en het Fonds aanwezige informatie zijn er gedragscodes die gelden voor de verbonden personen van het Fonds (bestuursleden, leden van de Raad van Toezicht en leden van de Belanghebbendenorganen, medewerkers van het Bestuursbureau) en medewerkers van TKP en Aegon AM.

Interne beheersing TKP en Aegon AM

De interne beheersing binnen TKP en Aegon AM is zoveel mogelijk gewaarborgd door de volgende maatregelen:

- Jaarlijkse opstelling van een jaarplan voor het Fonds, dat mede richtinggevend is voor de aansturing en uitvoering van de dagelijkse activiteiten binnen TKP en Aegon AM.
- Het aanbrengen van functiescheidingen met daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden en bevoegdheden.
- TKP en Aegon AM voeren een modern personeelsbeleid, blijkend uit een hoog gemiddeld niveau van opleiding en ervaring in relatie tot de functie-eisen, vastlegging van functiebeschrijvingen en procedures, systematische wijze van vaststellen van (persoonlijke) doelstellingen en periodieke beoordeling van de realisatie daarvan en het navragen van referenties bij kritische functies. Het ethisch handelen wordt bevorderd door het hanteren van gedragscodes die afhankelijk zijn van de functie.
- Aegon AM kent een adviesorgaan in de vorm van de beleggingscommissie, bestaande uit twee externe leden. De werking hiervan wordt nader beschreven in het hoofdstuk over vermogensbeheer.
- Het toepassen van het vier-ogen-principe bij de externe vertegenwoordiging en bij handmatige invoer van mutaties in de pensioen- en beleggingsadministratie en de output en beoordeling van managementinformatie en advisering.
- Vergaande automatisering, zowel binnen de pensioenadministratie (inclusief workflow) als binnen de beleggingsadministratie. Regelmatige afstemming van bestanden met opgaven van derden.
- Het beschermen van systemen en eigendommen door middel van logische en fysieke toegangsbeveiliging.
- Regelmatige communicatie: intern door middel van werkoverleg en extern tussen TKP en Aegon AM met het Fonds.
- Jaarlijkse managementletter van externe accountant aan de directie van TKP en Aegon AM.
- Risico- en auditrapportages.

Het functioneren en de kwaliteit van de interne beheersing wordt periodiek getoetst door Operational Risk Management (ORM) van TKP en Aegon AM gebaseerd op een risicoanalyse. In ieder geval vinden toetsende werkzaamheden plaats voor processen met een hoog (afbreuk)risico, zoals het afsluiten van contracten met externe vermogensbeheerders en –bewaarders en pensioenopgaven. De directies van TKP en Aegon AM zijn verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van deze toetsende werkzaamheden.

2.11 Management informatie

Naast de hiervoor beschreven contractuele waarborgen en regelingen beschikt het Bestuur voor de uitoefening van haar taak over de volgende managementinformatie op fondsniveau:

- Informatie over relevante ontwikkelingen op pensioengebied en vermogensbeheer en de mogelijke consequenties hiervan voor het Fonds (via updates tijdens vergaderingen, marktupdates, nieuwsbrieven en andere communicatie uitingen van de koepelorganisatie)
- Maand- en kwartaalrapportages met de ontwikkelingen van het Fonds en specifiek voor de Pensioenkringen.
- ISAE 3402 type II-rapportages. Alle uitvoerende organisaties zullen jaarlijks zo spoedig mogelijk na afloop van een boekjaar het Fonds inzicht verschaffen in haar interne organisatie en de daarin opgenomen beheersmaatregelen. Onderdeel van de ISAE 3402 type II-rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.
- In Control Statement (ICS) van TKP op kwartaalbasis.
- Jaarlijkse ICS van TKP met betrekking tot het jaarwerk.
- Niet financiële risicorapportages van Aegon AM op kwartaalbasis.
- Risicorapportages van TKP op kwartaalbasis.
- Auditrapportages, waaronder ISO 27001 en ISO 27007 rapportages.

Het Bestuur heeft de bevoegdheid om bovenstaande managementinformatie te laten controleren door auditors, of anderszins een audit bij TKP en Aegon AM uit te (laten) voeren.

2.12 Integriteitsbeleid van het Fonds

De hoofdelementen van het integriteitsbeleid van het Fonds hebben betrekking op de uitbesteding en belangenverstrengeling. Het Bestuur besteedt alleen uit aan partijen die beschikken over een adequaat integriteitsbeleid. Ter voorkoming van (elke schijn van) belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het Fonds aanwezige informatie is er een gedragscode die geldt voor de Bestuursleden, de

leden van de Raad van Toezicht, de leden van het Belanghebbendenorgaan, de externe commissieleden en de medewerkers van het Bestuursbureau. Het Fonds draagt zorg voor een systematische analyse van integriteitsrisico's, stelt aan de hand van die analyse een integriteitsbeleid vast en draagt zorg voor de uitvoering daarvan.

Het Fonds beschikt over een incidentenregeling als bedoeld in artikel 19a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. In de incidentenregeling zijn de procedures en maatregelen met betrekking tot de omgang met en vastlegging van incidenten beschreven. Daarnaast heeft het Fonds een Klokkenuidersregeling en Beleid voor ongewenst gedrag.

2.13 ICT, informatiebeveiliging en privacy

Het Fonds heeft het ICT Beleid en het Informatiebeveiligingsbeleid vastgelegd in separate beleidsdocumenten.

Het doel van het ICT Beleidsplan is richting geven aan de opzet en werking van de ICT binnen het Fonds en voor haar uitbestedingspartners. Dit ICT Beleidsplan sluit aan op de missie, visie, strategie en doelstellingen van het Fonds en houdt rekening met de interne en externe (IT) ontwikkelingen. Gezien de vele en elkaar snel opvolgende ontwikkelingen die impact (kunnen) hebben op het Fonds, wordt dit ICT Beleidsplan jaarlijks herijkt.

Informatiebeveiliging is tevens een beleidsverantwoordelijkheid van het Bestuur van het Fonds. Zoals overal in de maatschappij is ook bij het Fonds sprake van toenemende afhankelijkheid van Informatiemanagement en ICT. Daarom is het van belang adequate maatregelen te treffen. Immers, onvoldoende informatiebeveiliging kan leiden tot onacceptabele risico's voor de (uitbestede) bedrijfsprocessen van het Fonds. Incidenten en inbreuken in bedrijfsprocessen kunnen leiden tot financiële schade en reputatieschade. Met het Informatiebeveiligingsbeleid heeft het Fonds kaders gesteld voor het niveau bij zowel de eigen organisatie als ook voor de uitbestedingspartners.

Naast deze ICT gerelateerde beleidsdocumenten heeft het Fonds een privacy beleid opgesteld. Het Fonds geeft met dit beleid een duidelijke richting aan privacy en laat zien dat zij de privacy waarborgt, beschermt en handhaaft. Dit beleid is van toepassing op de gehele organisatie, alle processen, onderdelen, objecten en gegevensverzamelingen van het Fonds. Dit privacy beleid is in lijn met de relevante nationale- en Europese wet- en regelgeving.

3 Communicatiebeleid

In dit hoofdstuk vindt u het communicatiebeleid van het Fonds. Het primaire doel van het communicatiebeleid is het informeren en activeren van deelnemers over hun persoonlijke pensioen, over specifieke zaken met betrekking tot hun Pensioenkring en over algemene zaken met betrekking tot Stap. Die communicatie kent een bepaalde vorm en stijl, die zorgt voor eenduidigheid in de communicatie zowel binnen de Pensioenkring als over de Pensioenkringen heen. De inhoud van niet Pensioenkring specifieke zaken is voor alle Pensioenkringen gelijk.

Het communicatiebeleid is de basis voor de communicatiejaarplannen van de Pensioenkringen: de doelen die het Fonds zich stelt gelden op beleidsniveau voor alle Pensioenkringen. Op tactisch niveau worden deze jaarlijks uitgewerkt in het communicatiejaarplan per Pensioenkring.

Ieder jaar wordt het communicatiebeleid geëvalueerd op basis van de onderzoeken die het Fonds daartoe tot haar beschikking heeft. Aan de hand van de evaluatie worden zowel het beleid als de communicatieplannen verbeterd. Omstandigheden en marktontwikkelingen kunnen uiteraard ook leiden tot bijstelling/aanpassing van het beleid.

3.1 Doelgroepen

Onze doelgroepen zijn: (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en werkgever(s). Aan hen ontlene wij ons bestaansrecht en wij zijn er om hen te ondersteunen. Al deze mensen en organisaties hebben op de een of andere manier binding met Stap. Ieder op hun eigen manier. Met betrekking tot deze doelgroepen staan er in de Pensioenwet minimumeisen op het gebied van communicatie. Stap wil verder gaan dan slechts te voldoen aan de minimumeisen.

Hoe die doelgroepen er precies uit zien (bijvoorbeeld qua leeftijdsopbouw, hoogte van het pensioen en andere relevante kenmerken) verschilt per Pensioenkring. Het is van belang om de doelgroepen goed in kaart te hebben: zo kunnen we de vertaling van communicatiebeleid naar communicatieplan nauwkeurig laten aansluiten bij de behoeften van elke doelgroep per Pensioenkring. De samenstelling van de doelgroepen wordt opgenomen in het communicatiejaarplan van de Pensioenkring.

3.2 Beleidsdoelen

Stap heeft de volgende kernwaarden:

1. Zorg voor de deelnemers
2. Innovatieve oplossingen tegen een eerlijke prijs
3. Toekomstbestendige partner met excellente uitvoering
4. Gemak voor werkgevers en deelnemers

Deze kernwaarden zijn vertaald naar twee communicatiedoelen, te weten *Zelfredzaamheid* en *Klantloyaliteit*. Hoewel de doelen in naam gelijk zijn voor zowel deelnemer als werkgever, verschillen zij qua inhoud. Dit wordt in de volgende paragrafen nader uitgelegd.

De beleidsdoelen worden uitgewerkt in communicatiejaarplannen per Pensioenkring. De communicatiejaarplannen bevatten activiteiten om de beleidsdoelen te realiseren.

Daarnaast wordt er jaarlijks ook een Pensioenkring overstijgend relatiecommunicatieplan opgesteld. De doelgroepen voor dit plan zijn eveneens de (gewezen)deelnemers, gepensioneerden en werkgevers van de Pensioenkringen. Voorbeelden hiervan zijn extra nieuwsbrieven en een verkort jaarverslag.

3.3 Beleidsdoelen voor de deelnemer

Beleidsdoel 1: Zelfredzaamheid

‘Onze deelnemers zijn zelfredzaam: ze hebben inzicht in hun pensioen en komen in actie als dat nodig is.

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Inzicht in eigen pensioensituatie vergroten*
 - Stap geeft deelnemers inzicht in hun eigen pensioensituatie, dit sluit ook aan bij de Wet Pensioencommunicatie. Als deelnemers wordt gevraagd of ze weten hoeveel pensioen ze hebben opgebouwd, weet 25% dit.
- *Inzicht in pensioenkeuzes en acties die de deelnemer kan ondernemen vergroten*
 - 25% van de deelnemers bezoekt het Pensioendashboard minimaal 1 keer per jaar.

Beleidsdoel 2: Klantloyaliteit

‘Onze deelnemers hebben een sterke relatie met Stap Pensioenfonds’

(bij vrije keuze zouden ze ook voor ons pensioenfonds kiezen)

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Vergroten van tevredenheid*
 - De score op klanttevredenheid is een 7 of hoger.
- *Vergroten van vertrouwen*
 - De score op vertrouwen in Stap is een 7 of hoger.
- *Digitale bereikbaarheid vergroten*
 - Het merendeel van de communicatie digitaal.

3.4 Beleidsdoelen voor de werkgever

De doelen ‘Zelfredzaamheid’ en ‘Klantloyaliteit’ komen ook terug in de beleidsdoelen van de werkgever:

Beleidsdoel 3: Zelfredzaamheid

‘Onze werkgevers zijn zelfredzaam: zij hebben inzicht in de pensioenregeling en weten wanneer zij of hun werknemers in actie moeten komen.’

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Inzicht in pensioen in hoofdlijnen vergroten*
 - 80% van de werkgevers is op de hoogte van de inhoud van de pensioenregeling.
- *Inzicht in keuzemogelijkheden van deelnemers vergroten*
 - 80% van de werkgevers is op de hoogte van de keuzemogelijkheden die de eigen werknemers heeft in de pensioenregeling.
- *Bieden van administratief gemak*
 - 80% van de communicatie en dienstverlening aan de werkgevers verloopt digitaal.

Beleidsdoel 4: Klantloyaliteit

‘Onze werkgevers hebben een sterke relatie met het pensioenfonds’

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Vergroten van vertrouwen*
 - De score op vertrouwen is een 8 of hoger.
- *Vergroten van klanttevredenheid*
 - De score op klanttevredenheid is een 8 of hoger.

3.5 Uitvoering van het communicatiebeleid

Hoe gaat het Fonds de gestelde doelen bereiken? En hoe zorgen we ervoor dat we – ondanks het continu aanpassen en bijstellen van de communicatiemiddelen – de doelen zelfredzaamheid en klantloyaliteit zo efficiënt mogelijk bereiken? Dit doen we door steeds 3 elementen op elkaar in te laten grijpen en elkaar te laten versterken:

- **Activeren:** deelnemers en werkgevers in beweging krijgen.
We geven deelnemers en werkgevers de juiste impuls of trigger om in actie te komen.
- **Beleven:** deelnemers en werkgevers een sterke band laten ervaren met hun pensioenfonds.
We geven deelnemers en werkgevers, op het juiste moment en in de juiste setting, de beste ervaring waardoor ze vertrouwen hebben in het fonds en de drempel lager wordt om een volgende actie te ondernemen.
- **Converteren:** deelnemers en werkgevers de juiste acties laten uitvoeren.
We geven deelnemers en werkgevers de mogelijkheid de juiste actie te doen en deze effectief te voltooien.

Door deze 3 elementen niet los van elkaar te zien, maar als één geheel met onderlinge wisselwerking, werken we aan communicatie die deelnemers en werkgevers werkelijk in beweging zet. Deze strategie vormt vanzelfsprekend onderdeel van de communicatie actieplannen.

3.6 Onderzoeken

Onze communicatie toetsen wij regelmatig. Daarvoor zetten wij verschillende onderzoeksmiddelen in. Onderzoek inzichten gebruiken we om het communicatiebeleid waar nodig bij te stellen.

Communicatieonderzoek

Door periodiek onze doelgroep te bevragen over hun ervaring met pensioencommunicatie in de voorgaande periode, meten we de voortgang van de beleidsdoelen. Zelfredzaamheid en loyaliteit staan hierin centraal. We doen dit door het voorleggen van een (online)vragenlijst, minimaal een keer per drie jaar. Dit is een kwantitatief onderzoek.

Panels

Om dieper in te gaan op de vraagstukken die bij de deelnemers leven, organiseren wij panels. Met een kleine groep, van 10 tot 15 personen, gaan we in gesprek over een specifiek onderwerp. Bijvoorbeeld over Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Een bestuurslid of medewerker van het Bestuursbureau geeft een toelichting bij het onderwerp. En met de deelnemers gaan we op zoek naar hun communicatie-behoefte over dit onderwerp. Hoe kunnen wij hen betrekken? Dit is kwalitatief onderzoek (en is op dezelfde wijze ook mogelijk bij werkgevers).

Data-analyse

Met data-analyse doen we onderzoek naar de effectiviteit van onze communicatie. Bijvoorbeeld het effect van websites, brieven en e-mails. We kijken daarbij naar hoe processen op de website worden doorlopen, zoals het aanvragen van pensioen. En of communicatie-uitingen deelnemers activeren om de gewenste actie uit te voeren, bijvoorbeeld het doorgeven van een beleggingsvoorkeur. Met A/B-tests onderzoeken we verder welke manieren van communiceren het meest effectief zijn. Ook verschillen tussen doelgroepen, zoals leeftijd, geslacht en opgebouwde aanspraken worden meegenomen in de analyses. Die informatie gebruiken we om ervoor te zorgen dat de communicatie aansluit op de behoefte van de ontvanger. Zo blijven we onze producten constant verbeteren. Daarnaast wordt onze communicatie(beleid) ook geëvalueerd aan de hand van signalen die we ontvangen uit de uitvoeringsorganisatie.

3.7 Rollen en verantwoordelijkheden

Het Bestuur is eindverantwoordelijk voor het communicatiebeleid, maar heeft voor de feitelijke werkzaamheden een bestuursadviescommissie ingesteld: de Pensioen- & Communicatie adviescommissie.

Deze commissie adviseert het Bestuur over communicatiebeleid. Het Belanghebbendenorgaan per Pensioenkring heeft ten aanzien van het communicatiebeleid een adviesrecht.

3.8 Wettelijke en reguliere communicatie

In de SLA zijn de basisafspraken wat betreft uitvoering en dus ook de uitvoering van de communicatie gemaakt. Dit betreft wettelijk verplichte en reguliere communicatie. Per kwartaal wordt er door TKP gerapporteerd naar aanleiding van de gemaakte afspraken in de SLA. Dit gebeurt via de kwartaalrapportages.

3.9 Incidentele communicatie

Wanneer er sprake is van grote (onvoorziene) projecten die communicatie raken, dan zal hiervoor een apart communicatieplan, inclusief begroting en planning, opgesteld worden.

3.10 Huisstijl

De huisstijl, het creatief concept Puur, is vastgelegd in een handleiding. De manier waarop we met deelnemers en werkgevers communiceren, klantgericht en zakelijk, hebben we vastgelegd in een schrijfwijzer. De huisstijl en schrijfwijzer worden vanzelfsprekend toegepast in de uitwerking van alle communicatiemiddelen.

DEEL II: Specifiek deel

4 Specifiek voor Multi Cliënt Pensioenkring 2:

4.1 Doelstellingen Pensioenkring

Voor de Multi Cliënt Pensioenkring 2 gelden de volgende doelstellingen:

1. Koopkrachtbehoud (voorwaardelijke toeslag, 50% van de maatstaf²);
2. Adequate communicatie;
3. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen;
4. Beheerste en integere uitvoering tegen faire kosten.

4.2 Risicohouding en herstelkracht

Risicohouding op lange termijn:

De risicohouding op lange termijn is gekoppeld aan de doelstellingen van de Pensioenkring en wordt uitgedrukt in termen van pensioenresultaat.

Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") heeft het Fonds een drietal beleidskaders geformuleerd:

85%	85%	29%
<ul style="list-style-type: none">• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT• Vanuit Vereist Eigen Vermogen	<ul style="list-style-type: none">• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT• Vanuit feitelijke financiële positie	<ul style="list-style-type: none">• Maximale afwijking van pensioenresultaat in slechtweerscenario (5% worst case)• Vanuit feitelijke financiële positie

² De maatstaf voor toeslagverlening wordt jaarlijks vastgesteld als de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens (afgeleid) per 30 september.

Risicohouding op korte termijn:

De risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van solvabiliteitspositie, zoals voorgeschreven in het financieel toetsingskader.

- Risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV en het targetniveau is gelijk aan 14% met een bandbreedte tussen 12% en 16%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Risicohouding en herstelkracht:

Op basis van een herstelplan is korten toegestaan. De korting moet hierbij over de gehele looptijd van het opgestelde herstelplan beperkt zijn in verwachte omvang. In het Crisisplan wordt verder omschreven welke kaders in welke omstandigheid daarvoor gelden.

De hoofdpunten van de risicohouding zijn leidend voor het beleidskader binnen de Pensioenkring. Vanuit dit beleidskader wordt het beleggings- toeslag- en kortingsbeleid vorm gegeven.

Periodiek wordt geëvalueerd of de risicohouding en de ambitie van de Pensioenkring nog in lijn liggen met de vastgestelde beleidskaders. De evaluatie wordt uitgevoerd met de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Wanneer de uitkomsten uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets niet voldoen aan de beleidskaders, dan meldt het Fonds dit aan de werkgever(s) die betrokken zijn bij de Pensioenkring en het belanghebbendenorgaan van de betreffende Pensioenkring. Het Fonds zal in dat geval haar beleidskaders voor de Pensioenkring heroverwegen en de beslissingen nemen die nodig zijn voor herstel zoals opgenomen in het Crisisplan.

4.3 Managementinformatie

Naast de in de paragraaf 2.11 beschreven algemene managementinformatie, geldt voor de Multi Cliënt Pensioenkring 2 nog de volgende managementinformatie:

- ALM-analyse ter vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid, inclusief een gevoeligheidsanalyse van de kans op onderdekking
- Maandrapportage over de financiële positie en dekkingsgraad
- Kwartaalrapportage over de uitvoering van de activiteiten (op basis van uitvoeringsovereenkomsten en SLA's) en de financiële positie en dekkingsgraad. Op basis hiervan kan het Bestuur toetsen of de uitvoering nog in overeenstemming is met de gemaakte afspraken
- Kwartaalrapportage inzake de beleggingen, met de notulen van de vergadering van de beleggingscommissie waarin deze rapportage besproken is

- Integraal risicomanagement rapportage per kwartaal waarmee het Bestuur op basis van de door het Bestuur geselecteerde belangrijkste bevonden risico-items kan beoordelen in hoeverre de te lopen risico's worden beheerst. Hiermee kan het Bestuur beoordelen in hoeverre de geformuleerde beleidsdoelstellingen binnen de geldende mogelijkheden kunnen worden nagestreefd.
- Jaarverslag
- Jaarrapportage van de accountant
- Jaarrapportage van de actuaris
- Jaarlijkse haalbaarheidstoets
- (minimaal) Jaarlijkse herijking van fondsdocumenten, waaronder:
 - Beleggingsplan
 - ABTN
 - Crisisplan
 - Reglementen

Het Bestuur heeft de bevoegdheid om bovenstaande managementinformatie te laten controleren door auditors, of anderszins een audit bij TKP en AEGON AMte (laten) uitvoeren.

4.4 Uitvoeringsovereenkomst en Uitvoeringsreglement

De relatie tussen het Fonds en de aangesloten ondernemingen betrokken bij de kring zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst en uitvoeringsreglement als bedoeld in artikel 23 van de Pensioenwet. De hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst en het uitvoeringsreglement zijn hieronder opgenomen.

Verplichtingen Fonds en aangesloten ondernemingen

Jaarlijks is elke aangesloten onderneming een premie aan het Fonds verschuldigd ter grootte van de som van de individueel bepaalde premies uitgedrukt in een percentage van de som van de pensioengrondslagen.

De aangesloten onderneming heeft het recht tot herziening van de bijdrage aan de pensioenregeling in geval van ingrijpende wijziging van omstandigheden zoals vastgelegd in het uitvoeringsreglement.

Een desbetreffend besluit van de aangesloten onderneming zal onverwijld schriftelijk aan het Fonds, alsmede aan de deelnemers en andere belanghebbenden worden meegedeeld.

Toeslagbeleid

De toeslag is voorwaardelijk; er is geen recht op een toeslag en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre een toeslag zal worden verleend. Het Bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken in de Pensioenkring worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd maar deze wordt gefinancierd uit lange termijn beleggingsrendement. De financiële positie van de Pensioenkring in termen van de Beleidsdekkingsgraad kan ertoe leiden dat toeslagen niet of niet volledig worden toegekend. Een uitgebreide beschrijving van de voorwaarden voor de toeslagregeling zijn opgenomen in paragraaf 7.6.

Daarnaast beschikt de pensioenkring over een toeslagdepot. Binnen pensioenkringen van Stap kunnen toeslagdepots worden gevormd bij collectieve waardeoverdrachten en/of fusies van pensioenkringen. Hierbij wordt het surplus van de pensioenkring/het pensioenfonds met de hoogste dekkingsgraad afgesplitst naar een toeslagdepot, waarna een dekkingsgraadneutrale overgang of fusie kan plaatsvinden. Uit het depot vinden vervolgens, onder voorwaarden, toeslagen plaats ten behoeve van het collectief dat is geconfronteerd met een verlaging van de dekkingsgraad.

Gegevensaanlevering

Elke aangesloten onderneming is gehouden het Fonds gevraagd en ongevraagd te informeren over alle ontwikkelingen binnen de onderneming die van invloed kunnen zijn op de huidige en toekomstige pensioenverplichtingen. Daarnaast verplicht elke aangesloten onderneming zich de overeengekomen gegevens inzake werknemers tijdig en op de in die overeenkomst vastgelegde wijze, aan het Fonds te verstrekken.

Pensioenreglement

Het Fonds stelt voor de kring een pensioenreglement op. In dit pensioenreglement zijn op diverse plaatsen keuzes opgenomen voor de aangesloten ondernemingen. De aangesloten ondernemingen informeren het Fonds schriftelijk over iedere wijziging in de gemaakte keuzes. Het Bestuur draagt er zorg voor dat het pensioenreglement in overeenstemming is met de gemaakte keuzes van de aangesloten ondernemingen.

Vermindering pensioenaanspraken

Indien de inkomsten van de kring tijdelijk of blijvend ontoereikend zijn, ofwel de beleidsdekkingsgraad van de kring naar het oordeel van het Bestuur ontoereikend is of dreigt te worden, zal het Bestuur van het Fonds – gehoord de adviserend actuaris en rekening houdend met de geldende wetgeving en regelgeving – ten

spoedigste in overleg treden met het belanghebbende partijen over te nemen maatregelen. In paragraaf 7.11 wordt nader ingegaan onder welke voorwaarden de pensioenaanspraken verminderd kunnen worden.

Beëindiging van de Uitvoeringsovereenkomst

De overeenkomst heeft een onbepaalde duur. De overeenkomst kan ieder jaar worden opgezegd per 1 januari van het volgende jaar. Er geldt opzegtermijn van een maand. Opzeggen moet altijd per aangetekende post. Het Fonds kan de uitvoeringsovereenkomst per direct opzeggen, als de aangesloten onderneming in staat van faillissement wordt verklaard, of als surseance van betaling wordt verleend. Ook kan de uitvoeringsovereenkomst per direct door het Fonds worden opgezegd bij verlies van de vergunning voor het uitoefenen van het bedrijf van algemeen pensioenfonds.

Ingeval van faillissement van de aangesloten onderneming, zal de Uitvoeringsovereenkomst door het Fonds worden opgezegd en verkrijgen de deelnemers jegens het Fonds premievrije aanspraken op pensioen volgens het pensioenreglement. Eventuele openstaande vorderingen op de werkgever zullen alsdan na verrekening met de door het UWV ontvangen bedragen, worden ingediend bij de curator.

5 Pensioenregeling

5.1 Aangesloten werkgevers

Het Fonds voert de pensioenregeling uit van de kring voor het personeel van de aangesloten ondernemingen. De wederzijdse verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rechten en (financiële) plichten zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst met elke onderneming en het uitvoeringsreglement voor de Pensioenkring.

5.2 Inhoud van de pensioenregeling

Voor de Multi Cliënt Pensioenkring 2 is de onderstaande pensioenregeling van kracht:

Kenmerken	
Pensioenleeftijd (PL)	Leeftijd 68 jaar
Pensioen vervroeging en uitstel van pensioen	Flexibele pensionering tussen 5 jaar voor de toepasselijke AOW-datum en 5 jaar na de toepasselijke AOW-datum mogelijk.
Pensioengevend salaris (PS)	Het pensioengevend salaris is gelijk aan het via de loonaangiftesystematiek voor de belastingdienst doorgegeven jaarsalaris. Het totaal van het pensioengevend salaris waarover pensioen wordt opgebouwd is een keuze van de aangesloten onderneming. Het maximum pensioengevend salaris zal nooit hoger zijn dan fiscaal toelaatbaar en bedraagt (in 2023) maximaal € 128.810 op jaarbasis, bij een voltijds dienstverband en wordt aangepast aan de fiscale maximering.
Franchise	De hoogte van de franchise is een keuze van de aangesloten onderneming. De franchise zal nooit lager zijn dan wat fiscaal is toegestaan (€ 16.322 per 1 januari 2023)
Pensioengrondslag (PG)	$PG = (PS - Franchise) \times parttime\ factor$
Toeslag actieven en inactieven	Voorwaardelijke toeslagverlening (zie paragraaf 7.6). Voor een afgebakende groep deelnemers geldt een mogelijkheid voor een extra toeslag (tot maximaal een totale toeslag gelijk aan de maatstaf) welke gefinancierd wordt uit het toeslagdepot (zie paragraaf 7.7).
Eigen bijdrage	De eigen bijdrage is geregeld tussen de werkgever en werknemer. Het Fonds heeft hier geen invloed op en is geregeld in arbeidsovereenkomst tussen de deelnemer en de aangesloten onderneming.
Pensioenregeling	Middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen op basis van 50% van de CPI afgeleid

Ouderdompensioen (OP)	Het opbouwpercentage voor het ouderdompensioen is door de aangesloten onderneming vrij te kiezen tot een maximum van 1,875%.
Partnerpensioen (PP)	Het opbouwpercentage voor het partnerpensioen is door de aangesloten onderneming vrij te kiezen tot een maximum van 1,313%. De financiering voor het partnerpensioen is een keuze van de aangesloten onderneming en kan op opbouwbasis of risicobasis geschieden.
Wezenpensioen	20% van het partnerpensioen
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.
Arbidsongeschiktheidspensioen (WIA-excedent)	70% van het salaris boven max. WIA-loon. Hierbij geldt in principe geen maximering van het pensioengevende salaris, anders dan het door de aangesloten onderneming gekozen maximum pensioengevend salaris (maar wel beperkt tot de fiscaal maximum). De aangesloten onderneming maakt zelf de keuze om dit pensioen wel of niet aan te bieden.
AnW-hiaat pensioen	Keuze van de aangesloten onderneming om dit pensioen wel of niet aan te bieden. Het pensioen betreft het wettelijk AnW-hiaat

6 Herverzekering

De uit de pensioenregeling voortvloeiende verplichtingen inzake het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico (zowel premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid als arbeidsongeschiktheidspensioen) en de daaruit voortvloeiende actuariële risico's worden herverzekerd.

6.1 Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico is op kapitaalbasis herverzekerd bij AEGON zonder eigen behoud en zonder winstdeling. Het betreft de herverzekering van het levenslange partnerpensioen, wezenpensioen en (indien van toepassing) Anw-hiaat pensioen. De financiering voor het partnerpensioen is een keuze van de aangesloten onderneming en kan op opbouwbasis of risicobasis geschieden. Daarnaast kan een aangesloten onderneming kiezen voor een Anw-hiaat dekking. De hoogte van het te herverzekeren risicokapitaal is afhankelijk van de keuzes van de aangesloten onderneming. De afspraken ten aanzien van de herverzekering zijn in een separate herverzekeringsovereenkomst vastgelegd die loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027.

De berekeningsmethodiek voor de vaststelling van de risicokapitalen is weergegeven in onderstaande tabel.

	Overlijden
Berekeningsmethodiek risicokapitaal	<p>Partnerpensioen op risicobasis: Het risicokapitaal voor het partnerpensioen is gelijk aan de benodigde voorziening voor het te bereiken partnerpensioen.</p> <p>Partnerpensioen op opbouwbasis: Het risicokapitaal voor het partnerpensioen is gelijk aan de benodigde voorziening voor het te bereiken partnerpensioen minus de voorziening behorende bij het reeds opgebouwde partnerpensioen.</p> <p>Anw-hiaat pensioen: het risicokapitaal voor het Anw-hiaatpensioen is gelijk aan de benodigde voorziening voor een direct ingaand Anw-hiaatpensioen.</p> <p>De voorzieningen worden berekend op basis van de grondslagen zoals opgenomen in hoofdstuk 7 van de ABTN.</p>
Partnerfrequentie	<p>Voor de berekening van de risicokapitalen voor partnerpensioen wordt elke deelnemer verondersteld een partner te hebben van het andere geslacht (partnerfrequentie is gelijk aan 1). Dit uitgangspunt geldt alleen voor deze bepaling.</p> <p>Voor het toekennen van een partnerpensioen wordt uitgegaan van het partnerbegrip zoals omschreven in bijlage 1 van het pensioenreglement (partnerschap).</p>
Opslag wezenpensioen	3,0%
Kostenopslag	3,0%
Solvabiliteitsopslag	10,0%
Opslag weerstandsvermogen	0,2%

Risicokapitalen worden voor iedere deelnemer (ongeacht of een deelnemer een partner en/of kinderen heeft) op bovenstaande wijze berekend. Indien er bij overlijden geen uitkeringsgerechtigde is, wordt het kapitaal niet uitgekeerd.

6.2 Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is op kapitaalbasis herverzekerd bij SCOR zonder eigen behoud en zonder winstdeling. Het betreft de herverzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en de (indien van toepassing) uitkering van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Een aangesloten onderneming kan optioneel kiezen voor de dekking van het arbeidsongeschiktheidspensioen. De afspraken ten aanzien van de herverzekering zijn in een separate herverzekeringsovereenkomst vastgelegd die loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027.

De berekeningsmethodiek voor de vaststelling van het herverzekerd kapitaal is weergegeven in onderstaande tabel.

	Premievrijstelling	Arbeidsongeschiktheidspensioen (WIA-excedent)
Berekeningsmethodiek risicokapitaal	Het risicokapitaal is gelijk aan de benodigde voorziening voor de pensioenopbouw na afloop van de wachttijd	Het risicokapitaal is gelijk aan de benodigde voorziening voor de uitkering van het arbeidsongeschiktheidspensioen na afloop van de wachttijd
Kostenopslag	3,0%	3,0%
Solvabiliteitsopslag	10,0%	10,0%
Opslag weerstandsvermogen	0,2%	0,2%

Naast de bovengenoemde herverzekering van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico voor actieve deelnemers, zijn er ook nog gesloten herverzekeringscontracten uit hoofde waarvan Stap periodiek uitkeringen ontvangt.

7 Financiële opzet- en sturingsmiddelen

7.1 Technische voorziening pensioenverplichting (TV)

Aan de berekening van de pensioenverplichtingen liggen de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:

Algemeen	
Vaststelling	Post voor post met inachtneming van actuariële grondslagen en veronderstellingen
Basis	De tot de balansdatum verkregen aanspraken op pensioen, met inbegrip van de in het verleden toegekende toeslagen.
Waarderingsgrondslag	Op marktconforme wijze gewaardeerd en zodanig vastgesteld dat zij ten minste voldoende is ter dekking van de bij de Pensioenkring opgebouwde aanspraken.
Kostenvoorziening	Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een aparte voorziening voor kosten opgenomen (zie paragraaf 7.2).
Leeftijd	De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e van de geboortemaand.
Toeslagen	TV omvat geen voorziening voor toekomstige toeslagen. Voor een afgebakende groep deelnemers is een apart toeslagdepot aanwezig waaruit eventueel een extra toeslag kan worden gegeven (zie paragraaf 7.7).
Actuarieel	
Toe- en uittreding	Bij de vaststelling van de TV wordt geen rekening gehouden met toekomstige toetredingen en uittredingen anders dan door sterfte.
Uitbetaling	Voor de berekening van de TV wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen continu worden uitbetaald.
Hertrouwkansen	Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkansen
Rekenrente	De rentetermijnstructuur inclusief UFR methode per balansdatum, zoals door DNB vastgesteld en gepubliceerd.
Sterftekansen	<ul style="list-style-type: none">- Ontleend aan de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuarieel Genootschap.- Bij gebruik van de prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterftefactoren die zijn vastgesteld met behulp van het Demographic Horizons™ model (Aon). De ervaringssterftefactoren zijn opgenomen in bijlage 4- Bij toekenning van een pensioen ten gevolge van overlijden wordt de contante waarde van het ingegane pensioen direct toegevoegd aan de voorziening pensioenverplichtingen.- Voor kinderen worden de sterftekansen verwaarloosd.

Invalideringskansen	<ul style="list-style-type: none"> - Voor de berekening van de TV worden geen invalideringskansen gehanteerd. - Met revalidatie wordt geen rekening gehouden
Partnerfrequentie	<ul style="list-style-type: none"> - Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan wordt voor de berekening van de voorziening uitgegaan van de partnerfrequenties zoals opgenomen in bijlage 4. - Voor het uitruilbare partnerpensioen wordt de partnerfrequentie op de pensioenleeftijd op 1 gesteld. - Voor gepensioneerden wordt alleen met een voorziening voor partnerpensioen rekening gehouden, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partnerrelatie hebben (bepaalde partner systeem) met de partner waarmee de relatie bestond bij pensioeningang. <p>Bovenstaande grondslagen gelden voor de berekening van de pensioenverplichtingen. Voor het toekennen van een partnerpensioen wordt uitgegaan van het partnerbegrip zoals omschreven in bijlage 1 van het pensioenreglement (partnerschap).</p>
Leeftijdsverschil	Voor wat betreft het partnerpensioen wordt verondersteld dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw.
Wezenpensioen	<ul style="list-style-type: none"> - Voor het latent wezenpensioen wordt 3,0% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd. - Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 12 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd; voor wezen van 12 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot een eindleeftijd oplopend van 18 tot 27 jaar.
Arbeidsongeschiktheid	Voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de voorziening pensioenverplichtingen gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken.
Slotuitkeringen	<p>Aangezien de pensioenen voor de populatie die vanuit Stichting Pensioenfonds Sanoma Nederland zijn overgekomen, worden uitbetaald tot het einde van de maand volgend op de maand van overlijden van de hoofdverzekerde dan wel medeverzekerde, wordt hiervoor een bedrag gereserveerd in de voorziening.</p> <p>Voor de waardering van de slotuitkering behorende bij het ouderdompensioen wordt onderscheid gemaakt tussen twee situaties: voor een ingegaan ouderdompensioen is het tarief gelijk aan een kapitaal bij overlijden. Voor een latent ouderdompensioen is het tarief gelijk aan een kapitaal bij overlijden na pensioendatum. Dit tarief wordt vervolgens vermenigvuldigd met een maanduitkering.</p> <p>Voor de waardering van de slotuitkering behorende bij het partnerpensioen wordt ook onderscheid gemaakt tussen twee situaties: voor een ingegaan partnerpensioen is het tarief voor de slotuitkering gelijk aan een kapitaal bij overlijden van de nabestaande. Voor een latent partnerpensioen is het tarief gelijk aan een kapitaal bij overlijden van de medeverzekerde (na overlijden van de hoofdverzekerde). Het tarief wordt vervolgens vermenigvuldigd met een maanduitkering.</p>

Directe ingang partnerpensioen	Aangezien het partnerpensioen voor de populatie die vanuit Stichting Pensioenfonds Sanoma Nederland zijn overgekomen, wordt uitbetaald vanaf de dag na overlijden van de hoofdverzekerde, wordt hiervoor een bedrag gereserveerd in de voorziening. Het tarief dat voor deze waardering voor latente partnerpensioenen gehanteerd wordt, is gelijk aan een kapitaal bij overlijden van de hoofdverzekerde én in leven zijn van de medeverzekerde. Dit tarief wordt vervolgens vermenigvuldigd met een halve maanduitkering.
-----------------------------------	--

Periodieke herijking actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen worden periodiek herijkt. In bijlage 6 is voor elk van de gehanteerde actuariële grondslagen vastgelegd wanneer de grondslag voor het laatst is getoetst en wanneer een nieuwe toetsing zal plaatsvinden om zo de actualiteit en toereikendheid van de gehanteerde actuariële grondslagen te waarborgen en managen.

Vaststelling technische voorzieningen

Bij de vaststelling van de technische voorzieningen ultimo boekjaar worden deelnemers waarvan de hoofdverzekerde in december is overleden gewaardeerd op basis van een (ingegaan) ouderdomspensioen en een latent partnerpensioen en niet op basis van een ingegaan partnerpensioen. Deze wijze van vaststelling is het gevolg van het ingaan van het partnerpensioen op de eerste dag van de maand volgend op het overlijden. Tijdens het jaarwerk vindt een handmatige controle plaats op de overlijdens in december. Hierbij wordt vastgesteld wat de impact is van de huidige wijze van vaststelling. Bij een verschil boven de drempelgrens vindt een extra comptabele aanpassing op de hoogte van de technische voorzieningen ultimo boekjaar plaats. De drempelgrens is gelijk aan de grens waarbij alle (on)gecorrigeerde controle verschillen groter dan deze grens door de certificerend actuaaris gerapporteerd wordt. Jaarlijks tijdens het jaarwerk wordt deze drempelgrens vastgesteld.

Deze werkwijze is niet van toepassing op het partnerpensioen dat direct ingaat, zoals omschreven in de tabel actuariële grondslagen en veronderstellingen.

Niet opgevraagde pensioenen

Voor niet opgevraagde pensioenen wordt een aanvullende voorziening aangehouden ter grootte van de niet uitgekeerde pensioenen. Verder wordt voor deze deelnemers een voorziening bepaald conform de hierboven beschreven methodiek. De voorziening die hieruit volgt is prudent. Indien het aantal niet opgevraagde pensioen op enig moment (fors) oploopt of de verdeling over de cohorten wijzigt substantieel

dan wordt de methodiek geëvalueerd. Om actualiteit van de grondslagen te borgen wordt de methodiek minimaal eens in de vijf jaar herijkt.

7.2 Kostenvoorziening

7.2.1 Basismodel

De kostenvoorziening dient gevormd te worden voor de situatie dat er sprake is van een liquidatie/overdracht of afwikkelscenario, waarbij er geen premiebetaling meer is waaruit de lopende exploitatie – en uitvoeringskosten voor Stap gefinancierd kunnen worden. De hoogte van de kostenvoorziening moet op dat moment voldoende zijn om voor de duur van het afwikkelen van de verplichtingen (het doen van pensioenuitkeringen) de dan geldende jaarlijkse kosten uit de vrijval van de kostenvoorziening te financieren.

Stap hanteert voor de vaststelling van de kostenvoorziening een kasstroommodel waarbij wordt verondersteld dat Stap te allen tijde zelf, binnen de Stap omgeving, alle pensioenverplichtingen afwikkelt. De benodigde kostenvoorziening voor iedere Pensioenkring wordt op basis van het kasstroommodel als volgt afgeleid:

$$\text{Kostenvoorziening} = \sum_{t=1}^{100} K_t \times I_t \times S_t \times D_t, \text{ waar } D_t = \left(\frac{1}{1 + R_t} \right)^{t-0,5}$$

K = Kosten

I = Inflatie

S = Schalingsfactor

D = Discontovoet

R = Rente

K	Kostenvergoedingen	Op basis van de geldende contractuele kosten ³ .
	Out of pocket kosten	Out of pocket kosten bestaan uit kosten voor het pensioenregister, de bankrekening, nieuwsbrieven en communicatie. Deze kosten worden ieder jaar opnieuw ingeschat op basis van de begroting voor het komende jaar en de realisaties over de voorliggende jaren.
	Opslag directe kosten premie	Er wordt een vaste vergoeding per actieve deelnemer als opslag voor directe kosten meegenomen in de premie. Deze kosten vervallen direct bij discontinuïteit van de aangesloten onderneming(en). Deze kosten zijn dan ook geen onderdeel van de kostenkasstroom voor de vaststelling van de kostenvoorziening (en er wordt dus ook geen opslag voor directe kosten in mindering gebracht op de kostenkasstroom).
I	Inflatie	Er wordt rekening gehouden met toekomstige inflatie van de uitvoeringskosten. Voor de verwachte inflatie wordt de Breakeven Inflation (BEI) gehanteerd. ⁴
S	Schalingsfactor	Jaarlijks wordt de nog overblijvende toekomstige kasstroom contant gemaakt met de discontovoeten (via spot rate afgeleid van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur). Vervolgens wordt de jaarlijks op deze manier verkregen nieuwe TV uitgedrukt in de TV bij aanvang van de projectie. Dit leidt tot een schalingsfactor per jaarlaag. De geïndexeerde jaarlijkse kosten worden vermenigvuldigd met deze schalingsfactor.
R	Rente	De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

³ Er gelden echter wel veronderstellingen voor een toekomstige consolidatie van de Pensioenkring die van invloed zijn op de kostenkasstroom. Tot 1 januari 2027 wordt verondersteld dat het huidige kostenniveau gehandhaafd blijft. Vanaf 1 januari 2027 wordt verondersteld dat er een consolidatie van de Pensioenkring plaatsvindt.

⁴ Deze is gebaseerd op de swaprentes en op basis van EMU HICP excl. tabak zoals vermeld in Bloomberg.

7.2.2 Verloop van de kostenvoorziening

Het verloop van de kostenvoorziening wordt jaarlijks ex ante en ex post bepaald. In onderstaande tabel is weergegeven hoe dit verloop wordt opgesteld.

	Verloop (Ex ante)	Verloop (Ex post)
	Beginstand	Beginstand
1. Af: Verwachte jaarlijkse kosten	De jaarlijkse kostenonttrekking wordt gebaseerd op de vooraf ingeschatte hoogte van de afgesproken contractuele kosten.	De jaarlijkse kostenonttrekking wordt gebaseerd op de vooraf ingeschatte hoogte van de afgesproken contractuele kosten.
2a. Bij: Kostenopslag premie	De verwachte te ontvangen kostenopslag uit de premie (wordt voorafgaand aan het nieuwe boekjaar ingeschat).	De definitieve kostenopslag uit de premie (op basis van de eindafrekening)
2b. Bij/Af: Kostenopslag cwo	n.v.t.	Het ontvangen en/of onttrokken deel van de kostenvoorziening bij een cwo.
2c. Bij: Kostenopslag herverzekeraar	n.v.t.	De ontvangen kostenopslag uit ontvangsten van de herverzekeraar.
2d. Bij: Kostenopslag uit dotatie toeslagdepot	De verwachte kostenopslag die besloten ligt in de dotatie aan toeslagdepots.	De kostenopslag die besloten ligt in de dotatie aan toeslagdepots.
3. Bij: Benodigde intrest	De benodigde intrest wordt op basis van de éénjaarsrente bijgeboekt in de kostenvoorziening.	De benodigde intrest wordt op basis van de éénjaarsrente bijgeboekt in de kostenvoorziening.
	Verwachte eindstand (ex ante)	Eindstand (ex post)

Zowel in het ex ante als in het ex post verloop worden de verwachte jaarlijkse kosten onttrokken uit de kostenvoorziening. Het verschil tussen de verwachte jaarlijkse kosten en de daadwerkelijke kosten leidt tot een kostenresultaat in de actuariële analyse.

7.2.3 Toetsing kostenvoorziening

De toetsing bestaat uit drie onderdelen: jaarlijkse actualisatie, toetsing van de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten en evaluatie van het model. Hieronder is de toetsing per onderdeel nader uitgewerkt.

Jaarlijkse actualisatie

De kostenvoorziening wordt voor iedere Pensioenkring jaarlijks, als onderdeel van het jaarwerk, op basis van het kasstroommodel geactualiseerd:

$$Kostenvoorziening = \sum_{t=1}^{100} K_t \times I_t \times S_t \times D_t, \text{ waar } D_t = \left(\frac{1}{1 + R_t} \right)^{t-0,5}$$

Hierbij worden de basis parameters geactualiseerd op basis van de gegevens per 31 december. De basis parameters betreffen de verwachte kosten (K), inflatie (I), schalingsfactor (S) en discontovoet (D).

Opslag toekomstige uitvoeringskosten

De kostenvoorziening wordt iedere drie jaar vertaald in een procentuele opslag voor toekomstige uitvoeringskosten (bijvoorbeeld voor de opslag in de premie, opslag bij cwo's, opslag bij inkoop vanuit kapitaal, opslag bij herverzekering). De huidige procentuele opslag voor toekomstige uitvoeringskosten is 3,0%.

Evaluatie model

Eenmaal in de drie jaar wordt een evaluatie van het model uitgevoerd. Bij de jaarlijkse actualisatie worden de basis parameters geactualiseerd maar worden de overige uitgangspunten niet gewijzigd. Deze worden getoetst en eventueel herijkt bij de evaluatie van het model.

Het bestuur houdt de bevoegdheid om gegeven de specifieke situatie aanpassingen van de kostenvoorziening door te voeren.

7.3 Voorziening voor ingegane ziektegevallen

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is volledig herverzekerd.

7.4 Eigen vermogen

Op grond van de Pensioenwet zijn een aantal vermogensposities van belang. De volgende grenzen worden onderscheiden:

Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt gesteld op het conform artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen berekende vermogen.

Vereist eigen vermogen

Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het vermogen van de Pensioenkring na één jaar negatief wordt. De bepaling van dit vermogen geschiedt conform de standaardtoets van de Nederlandsche Bank.

7.5 Haalbaarheidstoets

Doelen van de haalbaarheidstoets (HBT) zijn het verschaffen van inzicht in de effecten van de (financiële) opzet en de zelf gekozen normeringen (ondergrenzen) in de Multi Cliënt Pensioenkring 2. Daarbij wordt expliciet aandacht besteed aan verwachtingen en risico's. Tevens heeft de HBT tot doel een onderbouwing te geven in hoeverre het beleid evenwichtig is en of het premiebeleid realistisch en haalbaar is.

In de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt enerzijds aangetoond dat het verwachte pensioenresultaat op kringniveau in voldoende mate aansluit bij de door het pensioenfonds gekozen ondergrens. Anderzijds wordt aangetoond dat het pensioenresultaat op kringniveau in het slechtweersscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op kringniveau.

Beleidskaders haalbaarheidstoets en invulling parameters

De beleidskaders voor invulling van de haalbaarheidstoets worden afgeleid aan de hand van de in hoofdstuk 4 opgegeven risicohouding op lange termijn. De parameters die gehanteerd worden voldoen ten minste aan de voorwaarden conform de Regeling parameters pensioenfonds.

7.6 Toeslagbeleid

Voorwaardelijkheid

Indien en zolang de middelen van de Pensioenkring het toelaten verleent het bestuur, gehoord de adviserend actuaris, jaarlijks een toeslag op:

- de ingegane ouderdoms-, partner-, wezenpensioenen en arbeidsongeschiktheidspensioen
- de aanspraken op ouderdoms-, partner- en wezenpensioen van actieve deelnemers
- de op 31 december bestaande premievrije aanspraken

De toeslagverlening als bedoeld in dit artikel is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslagverlening en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslagverlening zal plaatsvinden. Het Bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en (premielvrije) pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd (behoudens het toeslagdepot genoemd in 7.7) en wordt geen premie betaald maar deze wordt gefinancierd uit lange termijn beleggingsrendement.

Ambitieniveau

De maatstaf voor het toeslagpercentage wordt jaarlijks per 31 december vastgesteld door het Bestuur als de procentuele jaarontwikkeling van het consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen (afgeleid) per 30

september. Het beleid is erop gericht om op de lange termijn circa 50% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0. Een eventuele deflatie in enig jaar zal bij het vaststellen van de cumulatieve toeslagachterstand wel in aanmerking genomen worden.

Uitgangspunten/beleid

- Uitgangspunt is dat het toeslagbeleid voorwaardelijk is en afhankelijk is van het behaald beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van de Multi Cliënt Pensioenkring 2.
Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement wat rest na de toevoeging aan de technische voorziening van rendement en wijziging van de rentetermijnstructuur. Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de Pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.
- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening.
Dit houdt grofweg het volgende in:
 - Bij een beleidsdekkingsgraad (BDG) die lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend.
 - Bij een BDG boven de toekomst bestendige toeslaggrens (TB-toeslaggrens) wordt volledige toeslag verleend.
 - Bij een BDG tussen de 110% en de TB-toeslaggrens wordt een toeslag gegeven welke naar verwachting in de toekomst te realiseren is.
- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag.
- De TB-toeslaggrens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag van de CPI afgeleid te geven.
- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TB-toeslaggrens en het VEV-niveau.
- Het Bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken.

Inhaaltoeslag en ongedaan maken van kortingen

Indien aan de voorwaarden genoemd in artikel 137 lid 2c van de Pensioenwet wordt voldaan, kan het Bestuur besluiten gekorte pensioenaanspraken en –rechten en/of gemiste toeslagen alsnog toe te kennen. Er geldt geen verjaringstermijn voor niet verleende toeslagen.

Het inhalen van een eventuele toeslagachterstand en herstel van kortingen zal worden toegepast in de volgende volgorde:

- Volledige toeslagverlening
- Herstel van kortingen
- Inhaal van toeslagachterstand

Een inhaaltoeslagverlening vindt plaats indien in één of meerdere jaren geen volledige toeslagverlening heeft plaatsgevonden.

Het Bestuur zal bijhouden in hoeverre toeslagpercentages, met inachtneming van de maatstaf, niet volledig zijn toegekend om op basis daarvan te kunnen vaststellen of er, indien de toeslagruimte dat toe zou laten, aanleiding voor inhaaltoeslagverlening bestaat. Een besluit dat in enig jaar inhaaltoeslagverlening kan plaatsvinden, vormt geen garantie voor in toekomstige jaren toe te kennen aanpassingen en houdt geen beperking in van de beleidsvrijheid die het Bestuur ter zake heeft.

7.7 Toeslagdepot

Binnen pensioenkringen van Stap kunnen toeslagdepots worden gevormd bij collectieve waardeoverdrachten en/of fusies van pensioenkringen. Hierbij wordt het surplus van de pensioenkring/het pensioenfonds met de hoogste dekkingsgraad afgesplitst naar een toeslagdepot, waarna een dekkingsgraad neutrale overgang of fusie kan plaatsvinden. Uit het depot vinden vervolgens, onder voorwaarden, toeslagen plaats ten behoeve van het collectief dat is geconfronteerd met een verlaging van de dekkingsgraad.

Toeslagdepot n.a.v. collectieve waardeoverdracht Pensioenfonds Sanoma

Per 24 mei 2018 heeft de collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van het vermogen en de verplichtingen van Stichting Pensioenfonds Sanoma Nederland naar Multi-client Pensioenkring 2 van Stap. De collectieve waardeoverdracht van Stichting Pensioenfonds Sanoma Nederland heeft plaatsgevonden op basis van de dekkingsgraad van Pensioenkring 2. De actuele dekkingsgraad van Pensioenkring 2 was per 23 mei 2018 lager dan de dekkingsgraad van Stichting Pensioenfonds Sanoma Nederland. Om de overgang dekkingsgraadneutraal plaats te laten vinden is er een toeslagdepot gevormd voor de populatie van Stichting

Pensioenfonds Sanoma Nederland (toeslagdepot A). Het toeslagdepot A is na financiering van de aanvullende toeslag per 31 december 2021 leeg.

Toeslagdepot n.a.v. collectieve waardeoverdracht Pensioenfonds Fresenius

Per 15 september 2020 heeft de collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van het vermogen en de verplichtingen van Stichting Pensioenfonds Fresenius Nederland naar Pensioenkring 2 van Stap. De collectieve waardeoverdracht van Stichting Pensioenfonds Fresenius heeft plaatsgevonden op basis van de dekkingsgraad van Pensioenkring 2. De actuele dekkingsgraad van Pensioenkring 2 was per 15 september 2020 lager dan de actuele dekkingsgraad van Stichting Pensioenfonds Fresenius. Het dekkingsgraadverschil is deels aangewend voor een eenmalige verhoging van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten voorafgaand aan de collectieve waardeoverdracht. De resterende middelen zijn in een toeslagdepot gestort voor de populatie van Stichting Pensioenfonds Fresenius (toeslagdepot B).

Toeslagdepot B voldoet aan de voorwaarden van de artikelen 15a en 15b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen inzake toeslagendepots bij pensioenfondsen.

Het bedrag van toeslagdepot B wordt bij de berekening van de actuele en beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring niet meegerekend. De middelen in toeslagdepot B worden risicovrij in liquide middelen belegd.

Indien in enig jaar middelen aanwezig zijn in toeslagdepot B en de op grond van het reguliere toeslagbeleid (zoals opgenomen in artikel 7.6 van de ABTN) verleende toeslag lager is dan de maatstaf, besluit het bestuur, met in achtneming van de fiscale grenzen en de wettelijke voorwaarden, uit die middelen een extra toeslag te verlenen aan de (gewezen) deelnemers, (gewezen) partners en pensioengerechtigden van Stichting Pensioenfonds Fresenius, zodanig dat de verleende toeslag, met inbegrip van de reguliere toeslag (zoals opgenomen in artikel 7.6 ABTN), niet hoger is dan de maatstaf. De hoogte van de eventuele toe te kennen extra toeslag per 31 december wordt vastgesteld per 30 september, gelijktijdig met de vaststelling van de reguliere toeslag op grond van artikel 7.6.

Het bedrag dat onttrokken wordt uit de bestemmingsreserve wordt 'dekkingsgraadneutraal' vastgesteld per 30 september van dat jaar, zodanig dat de dekkingsgraad per 30 september door verwerking van de extra toeslag ongewijzigd blijft. Bij inkoop van een toeslag uit het toeslagdepot wordt geen opslag voor toekomstige uitvoeringskosten berekend.

Het toeslagdepot B is na financiering van de aanvullende toeslag per 31 december 2022 leeg.

Toeslagdepot n.a.v. collectieve waardeoverdracht Pensioenfonds Invista

Per 1 maart 2020 heeft de collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van het vermogen en de verplichtingen van Stichting Pensioenfonds Invista naar Pensioenkring 2 van Stap. De collectieve waardeoverdracht van Stichting Pensioenfonds Invista heeft plaatsgevonden op basis van de dekkingsgraad van Pensioenkring 2. De actuele dekkingsgraad van Pensioenkring 2 was per 1 maart 2020 lager dan de actuele dekkingsgraad van Stichting Pensioenfonds Invista. Voorafgaand aan de collectieve waardeoverdracht zijn de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten door Pensioenfonds Invista zodanig verhoogd dat de overdracht dekkingsgraadneutraal plaatsvond. Bij deze verhoging is rekening gehouden met de fiscale ruimte op individueel niveau. De verhoogde pensioenaanspraken en rechten zijn overgedragen aan Pensioenkring 2 op basis van dekkingsgraadneutraliteit.

Ten financiering van de liquidatiekosten heeft Stichting Pensioenfonds Invista vanaf de Overdrachtsdatum een liquidatiesaldo aangehouden. Bij de finale verdeling van het batig liquidatiesaldo van Stichting Pensioenfonds Invista is dat batig liquidatiesaldo in een toeslagdepot gestort voor de populatie van Stichting Pensioenfonds Invista (toeslagdepot C). Het toeslagdepot C is na financiering van de aanvullende toeslag per 31 december 2021 leeg.

Toeslagdepot n.a.v. collectieve waardeoverdracht Multi-client Pensioenkring 1

Per 1 januari 2021 heeft de collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van het vermogen en de verplichtingen van Pensioenkring 1 naar Pensioenkring 2 van Stap. De collectieve waardeoverdracht heeft plaatsgevonden op basis van de dekkingsgraad van Pensioenkring 2. De actuele dekkingsgraad van Pensioenkring 2 was per 31 december 2020 lager dan de actuele dekkingsgraad van Pensioenkring 1. Om de overgang dekkingsgraadneutraal plaats te laten vinden is er een toeslagdepot gevormd voor de populatie van Pensioenkring 1 (toeslagdepot D).

Toeslagdepot D voldoet aan de voorwaarden van de artikelen 15a en 15b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen inzake toeslagendepots bij pensioenfondsen.

Het bedrag van toeslagdepot D wordt bij de berekening van de actuele en beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring niet meegerekend. De middelen in toeslagdepot D worden risicovrij in liquide middelen belegd.

Indien in enig jaar middelen aanwezig zijn in het depot en op grond van het reguliere toeslagbeleid (zoals opgenomen in artikel 7.6 van de ABTN) de verleende toeslag lager is dan de maatstaf, kan het bestuur besluiten een extra toeslag te verlenen, zodanig dat de verleende toeslag, met inbegrip van de reguliere toeslag, niet hoger is dan de maatstaf. De hoogte van de eventuele toe te kennen extra toeslag per 31 december wordt vastgesteld per 30 september, gelijktijdig met de vaststelling van de reguliere toeslag op

grond van artikel 7.6. In tegenstelling tot de depots A, B en C wordt er geen toeslag verleend indien en zolang de beleidsdekkingsgraad lager is dan de beleidsdekkingsgraad behorend bij het vereist eigen vermogen van de Collectiviteitkring. Bij een beleidsdekkingsgraad tussen het niveau behorend tot het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen wordt er dus geen toeslag vanuit het depot verleend.

Het bedrag dat onttrokken wordt uit de bestemmingsreserve wordt 'dekkingsgraadneutraal' vastgesteld per 30 september van dat jaar, zodanig dat de dekkingsgraad per 30 september door verwerking van de extra toeslag ongewijzigd blijft. Bij inkoop van een toeslag uit het toeslagdepot wordt geen opslag voor toekomstige uitvoeringskosten berekend.

7.8 Weerstandvermogen bij het fonds

Het weerstandsvermogen van het Fonds voor de Pensioenkring bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat het Fonds volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van de Pensioenkring en telt dan ook niet mee in de balans van de Pensioenkring.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Het Fonds toetst doorlopend of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van de pensioenkringen die het Fonds aanhoudt, komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van de pensioenkringen die het Fonds aanhoudt.

Bij collectieve waardeoverdracht naar de Pensioenkring dient het weerstandsvermogen gefinancierd te worden uit de gevormde kostenvoorziening van het latende Fonds of dient apart betaald te worden via een extra koopsom.

7.9 Premiebeleid

Voor de pensioenregeling wordt jaarlijks de premie per deelnemer berekend op een gedempte premie, zoals onderstaand onder feitelijke premie is uitgewerkt.

Feitelijke premie

De feitelijke jaarpremie is minimaal gelijk aan de som van de individueel berekende premies.

Feitelijke premie	
Basispremie	Actuariële koopsom voor het in het jaar op te bouwen ouderdomspensioen en eventueel partnerpensioen, afhankelijk van de keuze van de aangesloten onderneming voor de manier waarop het partnerpensioen is toegezegd.
Rekenrente	De rentetermijnstructuur zoals vastgesteld door DNB inclusief de UFR methode met een 12-maands middeling (31 oktober jaar t-2 tot en met 30 september jaar t-1)
Sterftekansen	<ul style="list-style-type: none"> - Ontleend aan de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap. - Bij gebruik van de prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte op basis van het Demographic Horizons™ Model (Aon). - Voor kinderen worden de sterftekansen verwaarloosd.
Solvabiliteit	De actuariële koopsom exclusief herverzekeringspremies wordt verhoogd met een opslag van 10% voor solvabiliteit.
Opslag toekomstige uitvoeringskosten	Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een opslag opgenomen van 3,0% over de totale netto premie exclusief herverzekeringspremies (de te herverzekeren kapitalen zijn reeds verhoogd met een opslag voor kosten, zie hoofdstuk 6).
Opslag directe uitvoeringskosten	Voor elke actieve deelnemer wordt een bedrag van € 75,77 (niveau 2022 en inclusief BTW) gerekend.
Toeslagen	De premie bevat geen opslag voor toekomstige toeslagen.
Weerstandsvermogen	Ten behoeve van het vormen van het weerstandsvermogen voor het Fonds wordt een opslag van 0,2% op de met de solvabiliteitsopslag en kostenopslag verhoogde premie exclusief herverzekeringspremies gelegd. De opslag voor het weerstandsvermogen wordt niet berekend over de vaste kostenopslag per actieve deelnemer, aangezien deze opslag niet wordt toegevoegd aan het vermogen.
Leeftijd	Voor de actieve deelnemer wordt de leeftijd voor vaststelling van de premie op de berekeningsdatum vastgesteld in maanden nauwkeurig waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1 ^e van de geboortemaand.
Leeftijdsverschil	Voor wat betreft het partnerpensioen wordt verondersteld dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw.
Risicopremie nabestaandenpensioen	Voor het op risicobasis verzekerde partner- en wezenpensioen wordt jaarlijks een opslag betaald. De opslag is zo bepaald dat deze gelijk is aan de aan de herverzekeraar verschuldigde premie.
Risicopremie premievrijstelling	Voor het risico van premievrijstelling tijdens het deelnemerschap wordt de actuariële koopsom verhoogd met een opslag. Deze opslag wordt op werkgeversniveau vastgesteld. De opslag is zo bepaald dat deze gelijk is aan de aan de herverzekeraar verschuldigde premie.

Risicopremie arbeidsongeschiktheidspensioen	Voor het risico van arbeidsongeschiktheidspensioen tijdens het deelnemerschap wordt de actuariële koopsom verhoogd met een opslag. Deze premie wordt op werkgeversniveau vastgesteld. De opslag wordt alleen vastgesteld wanneer een aangesloten onderneming voor deze optie heeft gekozen. In dat geval is de opslag zo bepaald dat deze gelijk is aan de aan de herverzekeraar verschuldigde premies.
AnW-hiaat pensioen	De factoren van de herverzekering worden toegepast wanneer een aangesloten onderneming voor deze optie gekozen heeft. Hiermee zijn de kosten gelijk aan de aan de herverzekeraar af te dragen premies voor dit pensioen.
Hertrouwkansen	Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkansen.

Gedempte premie

Om conform de Pensioenwet te toetsen in hoeverre de feitelijke premie voldoet aan de wettelijke eisen, hanteert het Fonds de zogenaamde gedempte premie op verwacht kringrendement. De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van de bovenstaande uitgangspunten voor de vaststelling van de feitelijke premie met uitzondering van de volgende zaken:

Gedempte premie op basis van verwacht kringrendement	
Rekenrente	De berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige strategisch beleggingsbeleid. Hierbij geldt dat het rendement op vastrentende waarden gelijk is aan de rentetermijnstructuur van 30 september 2022. Het rendement op vastrentende waarden is voor vijf jaar vastgezet (periode 1 januari 2023 tot 1 januari 2028). Met ingang van 1 januari 2021 worden voor de risicopremies (meetkundig) de hoogtes gelijkgesteld aan de maximale rendementsparementen zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK en geldend per 1 januari 2020. De curve is verlaagd met ca. 1,9% (hierbij is rekening gehouden met het alternatieve ingroeipad per 1 oktober 2022 zoals deze door De Nederlandsche Bank is gepubliceerd.). De curve geldt tot 1 januari 2028 en is opgenomen in bijlage 5.
Solvabiliteitsopslag	De solvabiliteitsopslag is gelijk aan nul, tenzij de verlaging van de rekenrente door rekening te houden met de inflatie op basis van het ingroeipad CPI leidt tot een lagere opslag op de premie dan een solvabiliteitsopslag ter hoogte van het vereist eigen. In dat geval dient de hoogte van de solvabiliteitsopslag gelijk te zijn aan het percentage dat behoort bij het vereist eigen vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid. De curve van de rekenrente wordt dan niet verlaagd met de inflatie (ca. 1,9%).
Weerstandsvermogen	De opslag wordt elk jaar toegevoegd aan het weerstandsvermogen van het Fonds en is geen onderdeel van de gedempte premie of het vermogen in de kring.

Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie conform artikel 128 PW bepaald. De kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente en de solvabiliteitsopslag. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar. Omdat er gerekend wordt met een rentetermijnstructuur dient de solvabiliteitsopslag gelijk te zijn aan het percentage dat behoort bij het vereist eigen vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid.

7.10 Kostenvergoedingen

De volgende kosten komen ten laste van het belegd pensioenvermogen behorende bij Multi-client Pensioenkring 2:

- a. Kosten fiduciair beheer: de omvang van deze kosten is afhankelijk van de samenstelling van de beleggingsportefeuille, die in nader overleg tussen de het Belanghebbendenorgaan en het Fonds zal worden vastgesteld en vastgelegd in het beleggingsmandaat. Deze kosten worden berekend over het belegd pensioenvermogen per het einde van elke maand.
- b. Kosten pensioenadministratie en overige uitbesteding: De volgende staffel is van toepassing op de kosten van pensioenadministratie en overige uitbesteding.

	Kosten van het belegd vermogen op jaarbasis
Totaal belegd vermogen in de Multi Client Pensioenkring 2	
Tot € 1.000.000.000,-	0,07%
Vanaf € 1.000.000.000,- tot € 2.500.000,-	0,04%
Vanaf € 2.500.000.000,-	0,03%

Deze kosten worden berekend over het belegd pensioenvermogen van de Collectiviteitkring per het einde van elke maand.

Kosten voor distributie en vertegenwoordiging. De kosten voor distributie en vertegenwoordiging bedragen 0,01% van het belegd vermogen van Pensioenkring 2 op jaarbasis. Deze kosten worden berekend over het belegd pensioenvermogen van de Collectiviteitkring per het einde van elke maand.

- c. Exploitatiekosten: De volgende staffel is van toepassing op de exploitatiekosten:

Totaal belegd vermogen in Multi Client Pensioenkring 2	Kosten van het belegd vermogen op jaarbasis
Tot € 1.000.000.000,-	0,05%
Vanaf € 1.000.000.000,- tot € 2.500.000,-	0,03%
Vanaf € 2.500.000.000,-	0,015%

Deze kosten worden berekend over het belegd pensioenvermogen van de Collectiviteitkring per het einde van elke maand.

- d. Overige kosten: de kosten die blijkens de jaarlijks begroting van de Multi-client Pensioenkring 2 ten laste zullen worden gebracht van het belegd pensioenvermogen en die niet vallen onder de onder a tot en met c vermelde kosten. De begroting wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het Belanghebbendenorgaan.
- e. Overige specifieke kosten: dit zijn specifieke out-of-pocket kosten die enkel en alleen de Multi Cliënt Pensioenkring 2 betreffen en redelijkerwijs niet vooraf in de jaarlijkse begroting van de Multi Cliënt Pensioenkring 2 konden worden voorzien, zoals kosten in verband met inschakeling van adviseurs bij bijvoorbeeld geschillen, specifieke financiële transacties ten behoeve van de Multi Cliënt Pensioenkring 2. De begroting wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het Belanghebbendenorgaan.

Daarbij worden de kosten b tot en met e onttrokken uit de gevormde kostenvoorziening.

7.11 Vermindering pensioenaanspraken

Indien de inkomsten van de Multi-client Pensioenkring 2 tijdelijk of blijvend ontoereikend zijn, is het Bestuur van het Fonds – met inachtneming van wet- en regelgeving en het crisisplan (zie bijlage 7) – geheel zelfstandig bevoegd de maatregel te nemen om de aanspraken/rechten te verminderen.

Bestuur Het Fonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de aangesloten ondernemingen in de kring schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten. De vermindering kan op zijn vroegst een maand na de in de vorige volzin bedoelde informatieverstrekking worden gerealiseerd, en zal in beginsel evenredig over de verschillende groepen deelnemers plaatsvinden. Uitzondering hierop is de situatie waarin er bestemmingsdepots aanwezig zijn in de Pensioenkring.

Inzetten van bestemmingsdepots ter voorkoming van een korting

Als de Pensioenkring een korting moet gaan doorvoeren (als bedoeld in artikel 134 van de Pensioenwet), dan moeten eerst de bestaande bestemmingsdepots worden aangesproken om de korting te verlagen of te voorkomen. Hierbij wordt de volgende volgorde gehanteerd:

1. Bestemmingsdepot(s) aanwenden ter verlaging/voorkoming van de korting voor de doelgroep van het depot.
2. Indien hierna nog middelen in een bestemmingsdepot / bestemmingsdepots aanwezig zijn, wordt het saldo aangewend ter verlaging/voorkoming van de korting voor de overige deelnemers in de Pensioenkring. Indien er meerdere bestemmingsdepots zijn wordt het totale vermogen van de doelgroepen van de depots vastgesteld. Vervolgens wordt van iedere doelgroep het aandeel in dit vermogen bepaald. De kosten voor het voorkomen van de (resterende) korting voor de overige deelnemers worden op basis van het aandeel in het vermogen van de doelgroep gefinancierd uit het betreffende depot.
3. Indien de middelen in een bestemmingsdepot / bestemmingsdepots niet toereikend zijn om de korting te voorkomen wordt de resterende korting doorgevoerd.

Voorwaarden

Het Bestuur kan de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten in de Pensioenkring uitsluitend verminderen indien:

- a. Instemming van het belanghebbendenorgaan is verkregen;
- b. de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan de gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist eigenvermogen niveau of het vereist eigen vermogen niveau;
- c. de Pensioenkring niet in staat is binnen een redelijke termijn het minimaal vereist eigen vermogen niveau of het vereist eigen vermogen niveau te halen zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de aangesloten ondernemingen onevenredig worden geschaad; en
- d. alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 of artikel 139 van de Pensioenwet.

In bijlage 7 (Crisisplan) is verdere invulling gegeven in welke omstandigheden en hoe pensioenaanspraken eventueel gekort kunnen worden.

7.12 Afkoop en inkoop

Bij afkoop van kleine pensioenen wordt de afkoopwaarde bepaald met behulp van onderstaande grondslagen:

- de rentetermijnstructuur per 30 september van het voorgaande kalenderjaar
- geen opslag voor excasso- en administratiekosten
- de tarieven zijn sekseneutraal, waarbij de gehanteerde man-vrouw verhouding in de Pensioenkring jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld op basis van het deelnemersbestand per 30 september van het jaar ervoor. Hierbij wordt de man-vrouw verhouding bepaald op basis van de voorziening pensioenverplichtingen behorend bij niet-pensioentrekkenden.
- de overige grondslagen zijn conform deze ABTN.

Bij afkoop in verband met individuele waardeoverdracht wordt de afkoopwaarde berekend volgens de wettelijke rekenregels voor waardeoverdracht.

De inkoopwaarde van over te dragen premievrije pensioenaanspraken is gelijk aan de contante waarde van die pensioenen op basis van de grondslagen zoals vermeld in hoofdstuk 5 waarbij het Bestuur bij een collectieve waardeoverdracht de hoogte van de benodigde solvabiliteitsopslag kan vaststellen voor de over te

dragen collectieve waarde. In afwijking hiervan wordt bij inkoop in verband met het wettelijk recht op waardeoverdracht de inkoopwaarde berekend volgens de wettelijke rekenregels voor waardeoverdracht.

7.13 Omzetting, besteding en flexibilisering

In het pensioenreglement van de Pensioenkring zijn factoren opgenomen voor omzetting van pensioenen en flexibilisering van pensioenen. Het Bestuur is bevoegd deze factoren aan te passen.

De actuele factoren zijn gebaseerd op de volgende grondslagen:

- De rentetermijnstructuur per 30 september van het jaar ervoor zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- De tarieven zijn sekseneutraal, waarbij de gehanteerde man-vrouw verhouding in de Pensioenkring jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld op basis van het deelnemersbestand per 30 september van het jaar ervoor. Hierbij wordt de man-vrouw verhouding bepaald op basis van de voorziening pensioenverplichtingen behorend bij niet-pensioentrekkenden.
- De overige grondslagen zijn conform deze ABTN.

7.14 Geldigheidsperiode factoren

De flexibiliserings- en afkoopfactoren worden jaarlijks vóór 1 januari door het Bestuur van Stap vastgesteld en worden vervolgens met een half jaar vertraging ingevoerd voor de periode 1 juli tot 1 juli. De pensioengerechtigden worden een half jaar van te voren aangeschreven, waardoor bij deze systematiek de gehanteerde factoren voor de aanschrijvingen altijd gelijk zijn aan de gehanteerde factoren voor de daadwerkelijke toekenning.

8 Beleggingsbeleid

8.1 Investment Beliefs

Stap hanteert de navolgende beleggingsovertuigingen (investment beliefs):

1. Strategisch beleggingsbeleid belangrijkste beslissing binnen het beleggingsproces

Het strategisch beleggingsbeleid richt zich enerzijds op het behalen van rendement voor de toeslagambitie en anderzijds op het voorkomen van eventuele kortingen. Naast de samenstelling van de beleggingsportefeuille zijn het rente afdekkingsbeleid en de bescherming tegen onverwacht hoge inflatie belangrijke elementen van het beleid. De verplichtingenstructuur en de marktomstandigheden zijn van belang voor de gewenste mate van afdekking van het renterisico en het inflatierisico.

2. Beleggingsrisico nemen loont

Een belegging in zakelijk waarden leidt op lange termijn tot een hoger verwacht rendement dan een belegging in meer veilig geachte staatsobligaties: er is sprake van een “risicopremie”. Op de langere termijn weegt deze risicopremie naar verwachting op tegen de additionele volatiliteit van zakelijke waarden. Het rendement is niet altijd beter bij het nemen van risico, maar omdat het Bestuur van Stap een lange termijn visie heeft is dit het uitgangspunt.

3. Eenvoud als vertrekpunt

Alle beleggingen in vermogenscategorieën hebben een duidelijk doel. Dat kan zijn het behalen van rendement, het afdekken van risico's of het spreiden van risico's. De doelstelling is om een maximaal rendement te realiseren binnen een vastgesteld risicokader. Het dient begrijpelijk te zijn op welke wijze een dergelijke categorie in elkaar steekt. Een belegging dient beoordeeld te worden op complexiteit, deugdelijkheid, transparantie en kosten.

4. Passief, tenzij

Het beleggingsbeleid van de kring is een mengvorm van passief en actief beheer. In eerste instantie kiest de kring hierbij voor een kostenefficiënte strategie. Een kring voert een actieve strategie voor beleggingscategorieën waarvoor de verwachting bestaat dat, rekening houdend met de extra kosten en risico's van een actieve strategie, een extra rendement ten opzichte van de benchmark kan worden behaald of vanwege kostenefficiency.

De belangrijkste criteria op basis waarvan wordt beoordeeld in hoeverre er in een bepaalde regio of in een bepaald thema toegevoegde waarde te behalen is met actief beheer zijn:

- a. mate van efficiëntie van de markt (informatie-asymmetrie en de aanwezigheid van non-profit participanten);
- b. de breedte van de markt (de opportunity set)
- c. beschikbaarheid van en capaciteit bij kwalitatief goede externe vermogensbeheerders.

Bij de afweging tussen actief en passief beheer wordt meegewogen dat de mogelijkheid op outperformance bij actief beheer tevens betekent dat sprake is van het risico op underperformance.

5. Naar aanleiding van het strategisch beleggingsbeleid dekt de kring onbeloond risico af.

Dit betekent dat deze risico's worden onderkend en vervolgens met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau worden afgedekt. Hieronder worden het valutarisico, renterisico en inflatierisico begrepen.

6. Diversificatie voegt waarde toe

Diversificatie zorgt in normale marktomstandigheden voor spreiding van het risico. Hierdoor is het mogelijk een deel van de portefeuille met meer risico te beleggen, zonder dat het totale risico recht evenredig toeneemt. Daarom belegt de kring het vermogen in meerdere beleggingscategorieën en gaat bij actief beheerde strategieën de voorkeur uit naar het Multi Manager principe.

7. Illiquiditeit verhoogt het rendement

Door het lange termijn beleggingsbeleid heeft de kring de mogelijkheid om een liquiditeitsrisicopremie aan het rendement toe te voegen door middel van het beleggen in minder verhandelbare producten. Beleggers in illiquide beleggingscategorieën eisen additionele compensatie voor de onmogelijkheid om posities snel af- en op te bouwen.

8. Maatschappelijk verantwoord beleggen is een verantwoordelijkheid van een pensioenfonds

Maatschappelijk verantwoord beleggen draagt positief bij aan het risico-rendement profiel en wordt zoveel als mogelijk geïntegreerd in alle onderdelen van het beleggingsbeleid van Stap. Door verantwoord te beleggen wenst Stap een bijdrage te leveren aan een financieel gezonde toekomst in een goede leefomgeving. Stap neemt de verantwoordelijkheid voor haar investeringen en wenst bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

8.2 Prudent Person

Vanuit de prudent person wetgeving worden eisen gesteld aan het beleggingsbeleid van de Pensioenkring. De belangrijkste eisen uit deze wetgeving zijn:

- Het strategisch beleggingsbeleid past bij de doelstelling en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van de Pensioenkring en is gebaseerd op gedegen onderzoek.
- Beleggingen worden gediversifieerd, zodat een bovenmatige afhankelijkheid van of vertrouwen in bepaalde waarden, of een bepaalde emittent of groep van ondernemingen wordt vermeden (geldt niet voor staatsobligaties).
- Beleggingen op niet-gereguleerde financiële markten worden tot een prudent niveau beperkt.
- De veiligheid, kwaliteit, liquiditeit en het rendement van de beleggingsportefeuille als geheel worden gewaarborgd.
- Het beleggingsbeleid sluit aan op de aard en duur van de toekomstige pensioenuitkeringen.

Passend bij doelstellingen en beleidsuitgangspunten en gebaseerd op gedegen onderzoek

De passendheid van het beleggingsbeleid van de Pensioenkring is getoetst door middel van een ALM-studie. Zodoende is onderzocht dat het beleggingsbeleid past bij de doelstelling van de Pensioenkring, waaronder de risicohouding.

In beginsel wordt het strategisch beleggingsbeleid eens in drie jaar geëvalueerd middels een ALM-studie, tenzij er tussentijds sprake is van significante wijzigingen in de uitgangspunten van het strategisch beleggingsbeleid. In dat geval kan er frequenter een evaluatie worden uitgevoerd. De uitgangspunten van de ALM-studie worden door het Bestuur vastgesteld. Tevens wordt jaarlijks een haalbaarheidstoets uitgevoerd.

Diversificatie

De Pensioenkring belegt in verschillende beleggingscategorieën en binnen de beleggingscategorieën wordt belegd in veel verschillende entiteiten gespreid over verschillende regio's en sectoren. Derhalve zijn de beleggingen van de Pensioenkring goed gediversifieerd. Beleggingen in de bijdragende ondernemingen worden beperkt middels een brede spreiding binnen de portefeuille.

Gereguleerde markten

De Pensioenkring belegt het merendeel van de portefeuille op gereguleerde markten waar de beleggingen zijn gewaardeerd op basis van de beschikbare marktnotering. Dit is in lijn met de leidraad die het Actuarieel Genootschap (AG) hanteert. Echter, bepaalde beleggingen en financiële instrumenten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De beleggingen die hier onder vallen zijn hypotheek.

Liquiditeit

Voor de beheersing van de totale liquiditeit van de beleggingsportefeuille wordt jaarlijks, in de context van het beleggingsplan, een liquiditeitsanalyse uitgevoerd om vast te stellen wat de liquiditeitsbehoefte van de pensioenkring is. Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Secundair is het van belang om te zorgen dat het rendements-/risicoprofiel van de beleggingsportefeuille niet te veel gaat afwijken door ontwikkelingen in illiquide categorieën.

Uit de liquiditeitsanalyse volgt het liquiditeitsbudget. Het liquiditeitsbudget is het theoretisch minimum percentage dat een pensioenkring in liquide beleggingen dient te beleggen zonder dat het in de problemen komt om aan haar financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand) te voldoen. Stap toetst jaarlijks in het beleggingsplan of de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget.

8.3 Strategisch beleggingsbeleid

De lange termijn strategische asset allocatie wordt door middel van de ALM-studie getoetst. De lange termijn strategische asset allocatie is de asset allocatie die de Pensioenkring in staat moet stellen om op lange termijn haar ambities te kunnen realiseren. Deze asset allocatie wordt in beginsel voor een tijdshorizon van de lengte van de economische cyclus (circa 15-jaar) vastgesteld. Het strategisch beleggingsbeleid dat in een ALM studie wordt onderzocht omvat de volgende elementen:

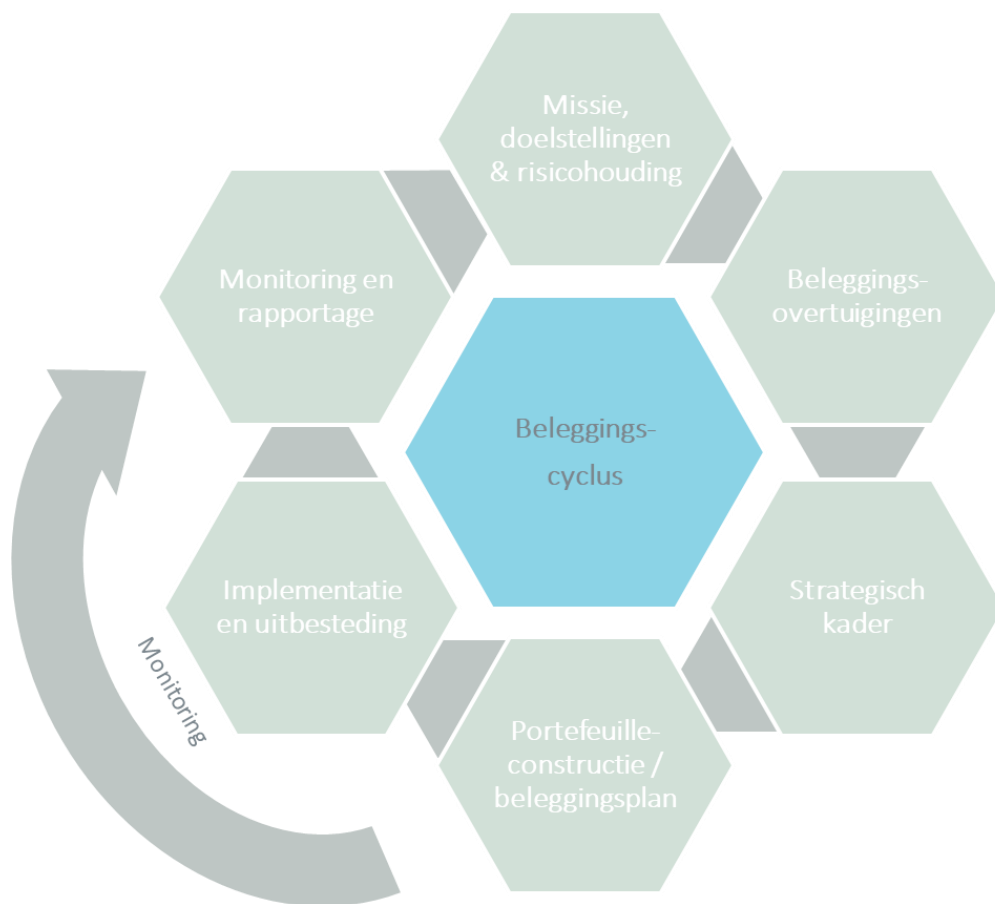
- Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes
- Strategisch rentebeleid
- Strategisch valutabeleid

Daarnaast stelt Stap een strategisch beleid per beleggingscategorie vast door middel van het uitwerken van een investment case, die resulteert in een Beleidsdocument aangaande de desbetreffende beleggingscategorie. Het totale strategisch beleggingsbeleid uit de ALM studie en het beleid per beleggingscategorie vormen samen het strategisch kader voor de portefeuilleconstructie, het beleggingsplan, en voor de implementatie en uitbesteding.

Stap heeft als beleggingsovertuiging dat het strategisch beleggingsbeleid de belangrijkste beslissing is binnen het beleggingsproces. In de aansturing van de portefeuille geldt dan ook dat het strategisch beleggingsbeleid en de bijbehorende strategische asset allocatie altijd als kompas dient. Zolang de feitelijke beleggingsportefeuille zich binnen de strategische kaders bevindt, ligt de pensioenkring in beginsel op koers om binnen de grenzen van de risicohouding de ambitie te realiseren. Stap gebruikt de bandbreedtes in het strategisch beleggingsbeleid niet voor actieve positionering op basis van een marktvisie. Stap hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt, tenzij de positionering niet aansluit bij het gewenst algemeen risicoprofiel of wanneer er beleggingscategorieën zijn waarvoor uit de evaluatie volgt dat deze mogelijk niet aan de verwachtingen voldoen.

Er kunnen omstandigheden zijn waarin een beleggingscategorie mogelijk niet aan de verwachtingen zal kunnen voldoen of waarin een andere invulling beter past bij de doelstellingen van de categorie. Stap heeft dan de mogelijkheid om een aanpassing te doen in de allocatie naar de beleggingscategorie (hoeveel) of in de invulling van de beleggingscategorie (hoe). Voor een aanpassing in de allocatie geldt dat, zolang de allocatie binnen de bandbreedtes van de strategische asset allocatie blijft, dit in het kader van het beleggingsplan kan worden ingevuld.

De gehele beleggingscyclus is schematisch als volgt:

De volgende tabel geeft het strategisch beleggingsbeleid weer:

	Strategisch gewicht	Min	Max
Return portefeuille	30,0%	25,8%	34,2%
Aandelen*	26,0%	20,8%	31,2%
Europa	6,5%	5,2%	7,8%
Wereld	15,0%	12,0%	18,0%
Opkomende markten	4,5%	3,4%	5,6%
Vastrentende waarden	4,0%	3,2%	4,8%
Obligaties opkomende markten	4,0%	3,2%	4,8%
Private Equity	0,0%	0,0%	2,1%**
Matching portefeuille	70,0%	65,8%	74,2%
Nominale staatsobligaties + kas***	10,0%	6,0%	14,0%
Inflatiegerelateerde obligaties	10,0%	8,0%	12,0%
Euro Bedrijfsobligaties	16,5%	13,2%	19,8%
Bedrijfsobligaties ex. Financials	16,5%	13,2%	19,8%
Nederlandse hypotheek	17,0%	12,8%	21,3%

* Binnen aandelen wordt de exposure naar USD, GBP en JPY strategisch voor 50% afgedekt naar Euro.

** Voor de uitlopende allocatie naar private equity is een pragmatisch maximum gekozen.

*** De gewichten nominale staatsobligaties en kas zijn samengevoegd in verband met de vergelijkbare doelstelling van beide categorieën. Kas in combinatie met een renteswap is namelijk vergelijkbaar met een nominale staatsobligatie: ze vormen de basis voor de renterisico-afdekking. De verhouding tussen beide categorieën wordt bepaald door de benodigde kasbuffer. De kasbuffer bestaat uit een gedeelte voor operationele activiteiten in combinatie met een buffer voor rentederivaten met kas als onderpand en aandelen index futures (indien aanwezig).

In de Risicobeginselen van Stap is de wijze van het vaststellen van de bandbreedtes vastgelegd.

- De bandbreedtes van de hoofdcategorieën matching en return zijn vastgesteld op circa 20% van de strategische gewichten (strategische gewichten circa +/- 10%, waarbij het minimum van de matching portefeuille plus het maximum van de return portefeuille 100% is en vice versa).
- De bandbreedtes van de onderliggende categorieën zijn dubbel zo groot (strategische gewichten circa +/- 20%) omdat verschuivingen op dit lagere niveau minder impact hebben op het totaal risicoprofiel en het dus minder noodzakelijk is om transacties te verrichten om dichtbij het strategische gewicht te blijven.

- Op de standaard uitgangspunten kunnen uitzonderingen gelden. Categorieën die zeer beweeglijk zijn, relatief hoge transactiekosten kennen of minder goed verhandelbaar zijn, kunnen een grotere bandbreedte krijgen. Voor deze categorieën geldt in beginsel een bandbreedte van +/- 25%.
- De bandbreedte op de categorie nominale staatsobligaties + kas exposure houdt additioneel rekening met de hoeveelheid fysieke kas die nodig is om aan verplichtingen uit hoofde van het gebruik van rentederivaten te voldoen.

In de Risicobeginselen Beleggingen heeft Stap tevens vastgelegd dat allocatiebandbreedtes worden getoetst in de ALM studie door inzichtelijk te maken wat het pensioenresultaat is in de theoretische situatie dat de portefeuille voor lange tijd in de uitersten van de allocatiebandbreedte blijft. De bandbreedte rondom de korte termijn risicohouding (VEV) dienen in beginsel bij de allocatiebandbreedtes aan te sluiten.

Voor het depot ten behoeve van extra te verlenen toeslag te verlenen aan de (gewezen) deelnemers, (gewezen) partners en pensioengerechtigden van Stap Pensioenkring 1 geldt een separaat beleggingsbeleid. Dit beleid wordt in onderstaande tabel beschreven.

Strategisch beleid toeslagdepot D			
Categorie	Neutraal	Minimum	Maximum
Kas/geldmarkt	100%	-	-

Herbalancering

Stap hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt. Slechts wanneer het algemeen risicoprofiel van de portefeuille niet past bij de macro-economische omstandigheden of wanneer een beleggingscategorie niet aan de doelstellingen dreigt te voldoen, zal voor middellange termijn de portefeuille worden aangepast of bijgestuurd.

De Beleggingsplanmix is het instrument om invulling te kunnen geven aan deze keuzes. Bij de start van het mandaat wordt deze Beleggingsplanmix gelijkgesteld aan de feitelijke portefeuille. Een middellange termijn aanpassing van de beleggingsportefeuille wordt verder onderbouwd in het Beleggingsplan.

Om gedurende het jaar niet te veel af te wijken van het initieel vastgestelde rendementsrisicoprofiel zijn minimum en maximum triggers (bandbreedtes) opgenomen voor de beleggingscategorieën. De werkelijke gewichten fluctueren als gevolg van het principe van 'buy-and-hold'.

Het saldo van onder andere de binnenkomende premies, uit te betalen pensioenuitkeringen en gerealiseerde resultaten op swaps(tions) en futures wordt gebruikt om de beleggingsportefeuille te sturen richting de strategische gewichten.

Het bovenstaande geldt voor investeringen, waarbij in onderwogen beleggingscategorieën wordt geïnvesteerd, maar ook voor desinvesteringen, waarbij middelen worden onttrokken uit overwogen beleggingscategorieën.

8.4 Beheersing risico's

Hieronder volgt een beschrijving van de beheersmaatregelen die de Pensioenkring inzet voor de beheersing van de verschillende risico's.

Renterisico

Het rentafdekkingsbeleid voor de Pensioenkring wordt dynamisch vormgegeven. De belangrijkste uitgangspunten voor de dynamische renterisico-afdekking zijn als volgt.

- De doelstelling van de matchingbeleggingen en de renterisico-afdekking is zowel risicobeheersing als overrendement.
 - Van de twee doelstellingen ligt de nadruk op de doelstelling risicobeheersing. Vooral bij lage dekkingsgraden (en daarmee het risico op kortingen) heeft de risicobeheersing van het nominale pensioenresultaat de prioriteit. Overrendement is nadrukkelijk een secundaire doelstelling.
- Het neutrale niveau van de renterisico-afdekking vanuit een nominaal kader is 100% (op basis van marktrente) en vanuit een reëel kader 70%. Afhankelijk van de indexatieambitie van een Pensioenkring ligt het neutrale niveau van de renterisico-afdekking van een kring daartussenin.
- Het gewenste neutrale niveau van renterisico-afdekking wordt vastgelegd vanuit enkel risicobeheersing. Vanaf daar wordt gekeken welke afwijkingen van de neutrale renterisico-afdekking een substantiële bijdrage kunnen leveren aan het overrendement. Afwijkingen moeten altijd binnen het beschikbare risicobudget voor renterisico vallen.
- Het risicobudget voor renterisico volgt uit de risicohouding en indexatieambitie van een kring. Dit budget wordt verdeeld over deelrisico's om gewenste doelstellingen op efficiënte wijze te realiseren.
- De overrendementsdoelstelling wordt binnen de renterisico-afdekking nagestreefd door:
 - een deel van het risicobudget in te zetten voor een dynamische renterisico-afdekking

- een deel van het risicobudget in te zetten voor efficiënte positionering op de curve
- een deel van het risicobudget in te zetten voor betere diversificatie van de beleggingen t.b.v. overrendement (effectiviteit renterisico-afdekking)

Het totale renterisico voor de Pensioenkring wordt begrensd door een risicobudget⁵. Het totaal risicobudget voor renterisico is de som van de deelrisico's linear (en bandbreedtes), curverisico en basisrisico, rekening houdend met diversificatie tussen deze componenten. Het risicobudget voor renterisico voor de Pensioenkring is 6,3%

De dynamische renterisico-afdekking wordt vormgegeven met onderstaande rentestaffel, die tot nadere order is bevroren. In 2022 is besloten om voorlopig de renterisico-afdekking niet verder te verhogen dan het neutrale niveau (voor de Pensioenkring een renterisico-afdekking van 70%). Met een rentestaffel wordt bewust balansrisico genomen om op langere horizon naar verwachting overrendement te genereren. Een rentestaffel lijkt echter niet gewenst in de nieuwe regelingen onder de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp), waardoor de horizon voor de staffel, voor kringen die gaan invaren, eindig is. Op korte tot middellange termijn leidt het actuele inflatierisico er mogelijk toe dat omstandigheden voor de rentestaffel niet optimaal zullen zijn. Op korte tot middellange termijn is er mede vanwege Wtp een lagere risicotolerantie en reden om het balansrisico te beperken.

Vanwege bijzondere marktomstandigheden en de mogelijke transitie naar het nieuwe pensioenstelsel ligt de focus van de renterisico-afdekking dus op de primaire doelstelling: risicobeheersing, en wel reële risicobeheersing, rekening houdend met inflatierisico. De referentierente van de rentestaffel is de 20-jaars swap-rente. Gegeven het niveau van de 20-jaars Swap rente, staat in de rentestaffel het gewenste niveau van de renterisico-afdekking. Hierbij wordt het gewenste niveau van de renterisico-afdekking gebaseerd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen onder de Markt Rentetermijnstructuur (Markt RTS). Aanvullend geldt dat wanneer naar een nieuwe trede in de rentestaffel wordt gegaan, er pas wordt terug gegaan in de rentestaffel, indien de rente met meer dan 25 basispunten is gewijzigd ten opzichte van het laatste triggerniveau. Deze voorwaarde is gebouwd om enerzijds te voorkomen dat er excessief wordt gehandeld indien de rente rondom een triggerpunt zou bewegen en om expliciet een mate van asymmetrie in de staffel te laten terugkomen. Voor het strategisch VEV geldt het afdekkingspercentage in de trede van de staffel waar de pensioenkring zich op het meetmoment door het verloop van de rente bevindt. Dat is dus niet noodzakelijkerwijs de trede die hoort bij het actuele niveau van de rente. Er geldt immers dat wanneer naar

⁵ Tracking error t.o.v. de verplichtingen

een nieuwe trede in de rentestaffel wordt gegaan, er pas wordt teruggedaan in de rentestaffel, indien de rente met meer dan 25 basispunten is gewijzigd ten opzichte van het laatste triggerniveau. Het gevolg daarvan is dat een strategische renterisico-afdekking kan gelden die qua renteniveau één trede afwijkt van het actuele renteniveau.

20-jaars swaprente	Rentestaffel
< 0,25%	50%
tussen 0,25% en 0,50%	57%
tussen 0,50% en 0,75%	64%
tussen 0,75% en 1,00%	71%
tussen 1,00% en 1,25%	78%
tussen 1,25% en 1,50%	85%
tussen 1,50% en 1,75%	92%
tussen 1,75% en 2,00%	99%
tussen 2,00% en 2,50%	100%*
tussen 2,50 en 3,50%	100%*
> 3,5%	100%*

*Indien de dekkingsgraad bij hogere rentes hoger is dan 100%, kan de renterisico-afdekking verder worden verhoogd dan 100% om bij te dragen aan stabilisering van de dekkingsgraad. Verhoging tot boven 100% niet automatisch en enkel na besluit van het Bestuur op advies van de BAC.

Aegon AM voert namens Stap de rentestaffel van de Pensioenkring operationeel uit. Aegon AM monitort dat gegeven het niveau van de 20-jaars swap rente, de renterisico-afdekking aan het opgestelde niveau voldoet. Hierbij geldt een marge van 3%-punt boven en onder het gewenste niveau van de renterisico-afdekking. De mate van afdekking van het renterisico is gedefinieerd als het percentage van de rentegevoeligheid van de beleggingen ten opzichte van de rentegevoeligheid van de verplichtingen. De rentegevoeligheid wordt gemeten aan de hand van de zogeheten 'PV01' maatstaf, ook wel DV01 genoemd. PV01 geeft de waardeverandering in euro weer bij de rentewijziging van 1 basispunt (parallel) over de gehele marktrentecurve.

De mate waarin elke vastrentende beleggingscategorie bijdraagt aan de afdekking van het renterisico is in onderstaande tabel opgenomen. Naast vastrentende waarden categorieën worden renteswaps ingezet om

het renterisico te beheersen. Stap past de fundamentele methode toe. Hierbij worden alle beleggingen met vaste kasstromen (vastrentende waarden), met een investment grade rating, genoteerd in Euro of afgedekt naar Euro meegenomen in de renterisico-afdekking. Deze beleggingen worden volledig (100%) meegewogen in de renterisico-afdekking, ook als de historische samenloop niet 100% is geweest door bijvoorbeeld krediet(spread)risico. Een uitzondering hierop zijn Inflatie gerelateerde obligaties (ILB's). Voor ILB's geldt dat vaste kasstromen en hoofdsombehoud alleen gelden vanuit een reëel kader en niet vanuit een nominaal kader. Zodoende worden ILB's voor 50% meegewogen in de renterisico-afdekking. De volgende correctiefactoren worden gebruikt:

Overzicht van de mate waarin vastrentende waarden categorieën meetellen voor renterisico-afdekking	
Categorie	Weging
Nominale staatsobligaties	100%
Inflatiegerelateerde staatsobligaties	50%
Nederlandse hypotheek	100%
Bedrijfsobligaties (Euro en Global)	100%
Obligaties opkomende markten	0%

Een deel van het risicobudget voor renterisico wordt ingezet voor curverisico. Het risicobudget voor curverisico biedt ruimte om frequent handelen te voorkomen, om gebruik van ongewenst instrumentarium (payer swaps) te vermijden en om in te spelen op bijzonderheden (UFR, Pensioenakkoord, marktliquiditeit, efficiënte positionering). Het curverisico wordt beheerst door een restrictie op de afdekking van het renterisico in een looptijdbucket. Stap maakt bij de bepaling van het curverisico gebruik van de 'DV01' maatstaf. Ten opzichte van de gewenste renterisico-afdekking van de verplichting in een looptijdbucket mag de renterisico-afdekking in de bucket niet meer dan 5% van de DV01 van de totale verplichtingen afwijken. Hierbij zijn de twee langstlopende buckets met looptijden van 35 jaar en langer uitgezonderd.

De pensioenkring heeft geen strategische curvepositie, maar staat op elk looptijdsegment een afwijking toe ten opzichte van de strategische renterisico-afdekking. Omdat de pensioenkring geen strategische curvepositie heeft wordt in de berekening van het strategisch VEV ook geen rekening gehouden met een curvepositie. Voor het strategisch VEV wordt uitgegaan van een perfecte match op elk looptijdsegment. Het gevolg van dit uitgangspunt is dat het feitelijk VEV af kan wijken van het strategisch VEV door de actuele

curvepositie. De Pensioenkring onderkent deze uiting van curverisico en beheerst het curverisico als onderdeel van het risicobudget, zoals bovenstaand beschreven.

Aandelenrisico

Het zakelijke waarden risico wordt volledig veroorzaakt door de beleggingen in aandelen. Aandelenrisico wordt genomen omdat hiermee naar verwachting een risicopremie wordt verdiend. Dit sluit aan bij de beleggingsovertuigingen en daarmee wordt Pensioenkring 2 geacht op termijn haar ambitie te kunnen realiseren. Om het risico te beperken wordt er binnen aandelen een brede spreiding over regio's en sectoren nagestreefd.

Valutarisico

De verplichtingen van Pensioenkring 2 luiden in euro's. Binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd. Hierdoor ontstaat valutarisico. Valutarisico is het risico dat de beleggingsportefeuille in waarde daalt als gevolg van het zwakker worden van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Afhankelijk van de beleggingscategorie is de valuta van notering niet per definitie een goede indicatie voor het daadwerkelijke valutarisico. Voor obligaties geldt normaliter dat de valuta van notering een goede indicatie is van het daadwerkelijke valutarisico omdat de te verwachten kasstromen vaststaan in de valuta van notering. Dit pleit voor het afdekken van vreemde valuta voor obligaties. Binnen obligaties opkomende markten mag maximaal voor 20% in lokale valuta worden belegd. Beleggingen in lokale valuta worden voor de valutarisico-afdekking beschouwd als USD beleggingen en worden dan ook conform het beleid voor de USD voor 100% afgedekt. Aandelen zijn aan meerdere directe en indirecte valutarisico's onderhevig en de valuta van notering is steeds meer slechts een rapportagevaluta. Dit geldt vooral voor multinationals. Het internationale karakter van ondernemingsactiviteiten pleit voor het slechts deels afdekken van het valutarisico van aandelen. Daarom wordt binnen de categorie aandelen de exposure naar USD, GBP en JPY voor 50% afgedekt.

De Pensioenkring dekt valutarisico af middels een overlay. De bandbreedtes rondom de strategische afdekkingspercentages bedragen +/- 10%.

Het afdekken van valutarisico brengt verschillende kosten met zich mee. Deze zijn grofweg in vier categorieën onder te verdelen:

- Het renteververschil tussen de twee valuta. Indien de risicovrije rente in vreemde valuta hoger is, worden de kosten voor het afdekken ook hoger;
- Een cross currency basisspread, die het gevolg is van liquiditeit en vraag/aanbod;
- Transactiekosten voor het afsluiten/tegensluiten van de benodigde derivaten;
- Operationele kosten voor het mogelijk maken en beheer van valutarisico-afdekking.

Een belangrijke kostencomponent in de valutarisico-afdekking is het renteverskil tussen de rente in het land van de betreffende valuta en de rente in de Eurozone. Hoe groter dit verschil, hoe groter de kosten. Aangezien de theorie die stelt dat de wisselkoers dit renteverskil goed zal maken in praktijk niet volledig opgaat, kan dit renteverskil als een verwachte kostenpost of opbrengst bestempeld worden.

Inflatierisico

Om de gevolgen van een stijgende inflatie op de beleggingen van de Pensioenkring te beperken, belegt de Pensioenkring een deel van de portefeuille vastrentende waarden in inflatie gerelateerde obligaties. Deze categorie is opgenomen, omdat naast een reële rente (bij benadering ongeveer gelijk aan nominale rente minus verwachte inflatie) de gerealiseerde inflatie wordt ontvangen. In feite wordt met het beleggen in inflatie gerelateerde obligaties een reëel rendement vastgezet. Op termijn biedt een belegging in aandelen tevens een (gedeeltelijke) hedge tegen inflatierisico. Verder dient de toekomstige indexatie van pensioenaanspraken te worden gefinancierd vanuit de overrendementen van de beleggingen (het return deel binnen de strategische portefeuille).

Krediet- en tegenpartijenrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen van de Pensioenkring hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen. Pensioenkring 2 loopt tegenpartijrisico op de tegenpartijen voor derivaten. De Pensioenkring heeft het tegenpartijrisico voor derivaten deels gemitigeerd door gebruik te maken van central clearing en uitwisselen van onderpand.

Daarnaast loopt Pensioenkring 2 kredietrisico op de vastrentende waarden beleggingen. Door te beleggen in breed gespreide portefeuilles bedrijfsobligaties, staatsobligaties opkomende markten en Nederlandse hypotheken wordt het specifieke risico van individuele debiteuren beheerst. De vastrentende waarden worden in een breed gespreide portefeuille belegd. De risico's van de categorieën op de balans van Pensioenkring 2 zijn meegewogen in de ALM analyses. Ter compensatie van de exposure naar kredietrisico wordt naar verwachting een risicopremie verdiend.

Liquiditeitsrisico

Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Voor Pensioenkring 2 worden de uitkeringen deels gefinancierd worden uit premie inkomsten en deel uit kasstromen van beleggingen en overig belegd vermogen. Voor de overige liquiditeitsbehoefte moet de Pensioenkring over voldoende liquide middelen beschikken, of snel een bestaande positie kunnen verkopen. In onderstaande tabel is weergegeven hoe rekening wordt gehouden met de (onder normale marktomstandigheden voorziene) verwachte tijd om een positie te liquideren.

Beleggingscategorie	Verwachte termijn mogelijke liquidatie*	Strategisch gewicht binnen portefeuille
Aandelen		
Ontwikkelde markten	< 1 week	21,5%
Opkomende markten	< 1 week	4,5%
Vastrentende waarden		
Bedrijfsobligaties ex Financials	< 1 maand	16,5%
Euro credits	< 1 maand	16,5%
Emerging Markets Debt	< 1 maand	4,0%
Nederlandse hypotheek	< 30 jaar ⁶	17,0%
Staatsobligaties	< 1 week	10,0%
Inflatiegerelateerde obligaties	< 1 maand	10,0%
Alternatives		
Private Equity	< 10 jaar	0,0%
Totaal < 1 maand		83%

Binnen de beleggingsportefeuille van een pensioenkring worden liquiditeiten aangehouden als:

1. een algemene buffer voor het uitvoeren van operationele activiteiten (pensioenbetalingen),
2. een kasbuffer ten behoeve van renteswaps met kas als onderpand (bilateraal en/of gecleard),
3. een kasbuffer ten behoeve van aandelenindex futures.

⁶ In het slechtste geval duurt het 30 jaar voordat een belegging in hypotheek weer volledig liquide is, omdat dan de laatste aflossing plaats vindt. In de praktijk kan gedurende normale marktomstandigheden naar verwachting echter binnen een jaar worden uitgetreden.

Een kasbuffer uit hoofde van valuta futures en forwards wordt niet separaat aangehouden en wordt gefinancierd uit de kasbuffer voor de bovengenoemde drie onderdelen.

Algemene buffer

Voor het uitvoeren van operationele activiteiten (pensioenbetalingen) wordt minimaal 30 basispunten en maximaal 75 basispunten van de totale beleggingsportefeuille als algemene kasbuffer aangehouden.

Fysieke kaspositie derivaten

Voor de beheersing van de dagelijkse liquiditeitsbehoefte uit hoofde van rentederivatengebruik wordt additioneel een kasbuffer aangehouden. Hiermee wordt gewaarborgd dat er voldoende fysieke kas beschikbaar is om aan de financiële verplichtingen uit hoofde van rente swap portefeuillebeheer te kunnen voldoen.

Voor de rentederivaten met kas als onderpand, wordt een kasbuffer gehanteerd op basis van de onderstaande richtlijnen:

- Ondergrens voor fysieke kas: 40 x DV01 van renteswaps met kas als onderpand
- Bovengrens voor fysieke kas: 100 x DV01 van renteswaps met kas als onderpand

Ten slotte wordt er een kasbuffer aangehouden voor de dagelijkse afrekening van futures posities (indien aanwezig). De kasbuffer ten behoeve van aandelen index futures met kas als onderpand wordt gehanteerd op basis van de onderstaande richtlijnen:

- Ondergrens voor fysieke kas: 10% van de onderliggende waarde van aandelen index futures
- Bovengrens voor fysieke kas: 25% van de onderliggende waarde van aandelen index futures

De kasbuffer is variabel en mede afhankelijk van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps met kas onderpand. Op het moment dat er nieuwe renteswaps met kas als onderpand worden afgesloten zal de kasbuffer, indien nodig, verhoogd worden op basis van de actuele rentegevoeligheid.

Liquiditeitstoets

Een keer per jaar, in het kader van de beleggingsplancyclus wordt voor de Pensioenkring een liquiditeitstoets uitgevoerd. Binnen de liquiditeitstoets wordt gekeken in hoeverre de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget. Dit liquiditeitsbudget bestaat uit een buffer voor de financieringsbehoefte, een extra buffer binnen een stressscenario en een onzekerheidsmarge. De uitgangspunten voor de liquiditeitstoets luiden als volgt.

- De Pensioenkring heeft een liquiditeitsbehoefte uit hoofde van uitkeringen en onderpand
- Een basisbuffer bestaat uit de som van uitkeringen over een periode van vijf jaar, gecorrigeerd voor premie instromen (financieringsbehoefte)
- Het beleid van de Pensioenkring houdt rekening met liquiditeitsbehoefte uit hoofde van het gebruik van derivaten in normale marktomstandigheden
- Bij marktschokken kan de liquiditeitsbehoefte ten aanzien van derivaten significant veranderen, hiervoor dient een extra buffer te worden aangehouden
- De extra buffer bestaat uit het verschuldigd onderpand na een stressscenario enerzijds en een verandering van de waarde van liquide beleggingen anderzijds
- Aannames voor het stressscenario:
 - Parallele stijging rentetermijnstructuur van 1%-punt
 - Aandelen ontwikkelde markten -30%
 - Aandelen opkomende markten -40%
 - Valutaschok van 30%
 - Kredietschokken op basis van het VEV-model
 - Er wordt een onzekerheidsopslag van 10% verondersteld

Actief risico

In lijn met de investment beliefs wordt er alleen actief belegd als daar een concrete reden voor is (“Passief, tenzij”). De tracking error van beleggingen wordt gemonitord en er zijn grenzen met betrekking tot de maximale tracking error voor verschillende beleggingen.

Overige risico's

Naast de hierboven aangegeven risico's spelen ook verzekeringstechnische-, omgevings-, operationele-, uitbestedings-, IT-, integriteits-, en juridische risico's een rol bij pensioenfondsen.

8.5 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Op 10 maart 2021 is de Europese Verordening inzake informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector (hierna: SFDR) in werking getreden. Conform de SFDR worden pensioenfondsen als financiële marktdeelnemers geclassificeerd en dienen ze informatie verstrekken over de mate van integratie van duurzaamheid op pensioenfonds- en pensioenregeling niveau. Hieronder wordt beschreven hoe Stap, en de Pensioenkring omgaan duurzaamheid.

Duurzaamheidsrisico's op entiteitsniveau

Naar oordeel van Stap verlaagt maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) in algemene zin het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille, waarbij door het voeren van dialoog en het doorvoeren van uitsluitingen het (reputatie)risico van de portefeuille wordt verminderd.

De beoordeling van de duurzaamheidsrisico's is een integraal onderdeel van de beleggingsprocessen van Stap. Duurzaamheidsrisico's (of ESG-risico's) staan voor gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch, sociaal of governancegebied die, indien ze zich voordoen, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kunnen veroorzaken. Stap identificeert mogelijke duurzaamheidsrisico's onder andere, maar niet uitsluitend, aan de hand van de maatschappelijke trends, veranderingen in de pensioensector en wetenschappelijke publicaties.

Stap neemt de relevante duurzaamheidsrisico's mee in de volgende beleggingsprocessen:

- Risicostrategie en eigen risicobeoordeling
- ALM-studie; in het kader van de ALM-studie worden voor elke pensioenkring van Stap twee klimaatscenario's uitgerekend: het transitie scenario en het 4-graden scenario
- Investment cases voor de beleggingscategorieën
- Beoordeling van duurzaamheidsaanpak vermogensbeheerders; Stap heeft de manager selectie en monitoring van vermogensbeheerders uitbesteed aan haar fiduciair manager. De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces is een integraal element van managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten. Tijdens de 'due

diligence' wordt onderzocht of een externe manager voldoende aandacht heeft voor ESG-aspecten. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de mate waarin de manager over ESG-research beschikt en of ESG-risico's en -kansen worden meegenomen bij aan- en verkoopbeslissingen.

Om de duurzaamheidsrisico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van (een combinatie van) verschillende instrumenten. Deze instrumenten betreffen stemmen, monitoring en dialoog, uitsluitingen, ESG-integratie en specifieke beleggingsoplossingen die deze risico's naar verwachting verminderen. De inzet van deze instrumenten is een onderdeel van het Stap MVB-beleid, het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsproces. Als zodanig wordt de evaluatie van de effectiviteit van de gebruikte instrumentarium en de uitgangspunten van de risicobeheersing een integraal onderdeel van de evaluatie cyclus.

Stap hanteert ook een beleid inzake beloningen voor alle bestuurders en medewerkers dat niet aanzet tot het nemen van (duurzaamheids)risico's, risicovol beleggen of minder zorgvuldig risicomanagement. Om een prikkel tot het nemen van duurzaamheidsrisico's te voorkomen kent Stap geen variabele beloningen toe.

In de beleggingsportefeuille van Stap worden duurzaamheidsrisico's integraal meegewogen, maar er wordt op dit moment geen expliciete beoordeling gemaakt in hoeverre de beleggingen op de EU Taxonomie zijn afgestemd. Als zodanig belegt Stap op dit moment 0% van haar vermogen in activiteiten die ecologisch duurzaam zijn zoals bedoeld onder de definitie van de EU Taxonomie. De EU Taxonomie bevat een classificatiesysteem om te bepalen of activiteiten ecologisch duurzaam ('groen') zijn. De verordening beschrijft wanneer een activiteit substantieel bijdraagt aan een van de milieudoelstellingen. Stap blijft zich inspannen om na te gaan welke onderliggende beleggingen van de pensioenregelingen voldoen aan de Taxonomie.

Duurzaamheidsrisico's op pensioenregeling niveau

De opgestelde risicohouding van de Pensioenkring vormt voor Stap het vertrekpunt met betrekking tot de uitvoering van de regeling en het beleid: de risicohouding vormt daarmee ook de basis voor de inrichting van het beleggingsbeleid. Duurzaamheidsrisico is, naast traditionele risico's zoals markt of inflatierisico, een van de risicobronnen waar de Pensioenkring aan wordt blootgesteld en wordt daarom integraal meegenomen in het beleggingsproces. Het beleggingsbeleid en beleggingsoplossingen van de Pensioenkring houden rekening met de volgende duurzaamheidsrisico's die potentieel de waarde van de portefeuille kunnen beïnvloeden:

1. Governance: ontoereikende praktijken op gebied van goed ondernemingsbestuur kunnen waardevermindering van bedrijven in de portefeuille tot gevolg hebben. Gebrekkige ondernemingsbestuur praktijken manifesteren zich vaak in controverses en schandalen. Directe

impact van dergelijke gebeurtenissen op de waarde van een bedrijf (en op rendement van het aandeel) kan aanzienlijk zijn (bijvoorbeeld, naar aanleiding van het emissie schandaal is de koers van het aandeel van Volkswagen met meer dan 40% gedaald binnen de eerste drie weken na het bekendmaken van de misstanden). Op termijn, naarmate bedrijven acties ondernemen om de misstanden te corrigeren, zal de impact op de waarde van een onderneming naar verwachting verdwijnen. Stap belegt voor lange termijn in een breed gespreide portefeuille van bedrijven, waardoor het effect op het rendement van de totale portefeuille naar verwachting beperkt blijft.

2. **Mensenrechten:** schendingen van mensenrechten kunnen zowel reputatie als financiële gevolgen hebben voor een pensioenfonds. In het geval van schending van mensenrechten door bedrijven is de impact op het rendement van de aandelenportefeuille vergelijkbaar met controverses op het vlak van governance. In het geval van leningen van landen is de impact op verwacht rendement moeilijk in te schatten. Vanuit het oogpunt van de rol van Stap in de maatschappij en reputatierisicobeheersing kiest Stap ervoor om landen die mensenrechten schenden of betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, op voorhand uit te sluiten. Ook bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens zijn uitgesloten. Stap belegt eveneens niet in bedrijven uit of overheidsleningen van Rusland
3. **Klimaatverandering:** de beleggingsportefeuille is via meerdere kanalen blootgesteld aan de risico's die voortvloeien uit klimaatverandering. Enerzijds is er sprake van risico's die volgen uit de energietransitie en de daar voortvloeiende veranderingen in o.a. de wet- en regelgeving. Anderzijds is de beleggingsportefeuille blootgesteld aan fysieke risico's veroorzaakt door de klimaatverandering. Om inzicht te krijgen in de gevolgen van klimaatverandering op de portefeuille past Stap twee scenario's toe: een transitiescenario, waarbij de onderliggende aanname is dat de transitie abrupt plaatsvindt en een 4 graden scenario, waarin het klimaat significant verandert. Dit tweede scenario resulteert in extremere weersomstandigheden met een hogere frequentie. Op dit moment kwantificeert Stap allen het eerste scenario (abrupte transitie) daar de effecten van het tweede scenario pas na de ALM horizon zich naar verwachting zullen voordoen. Op basis van de analyse uit 2020 daalt de waarde van het vermogen van de Pensioenkring in dit specifieke scenario met circa 7,3%.
4. **Biodiversiteit:** biodiversiteit is een graadmeter voor de gezondheid van de natuur. Het zorgt voor ecosystemen waarin organismen kunnen leven. Permanent verlies van biodiversiteit vormt net als klimaatverandering één van de grootste systeemrisico's voor al het leven op de planeet en is tevens sterk met klimaatverandering verbonden. Dit heeft grote consequenties voor de samenleving, de economie en ook financiële instellingen, zoals pensioenfondsen. De methoden om de blootstelling

van de portefeuille te bepalen aan activiteiten die negatieve invloed hebben op de biodiversiteit zijn nog in ontwikkeling. Op den duur zal naar verwachting het effect op het rendement als gevolg van verlies van biodiversiteit vergelijkbaar zijn met het effect van klimaatverandering wanneer geen energietransitie plaats vindt.

Stap MVB beleid

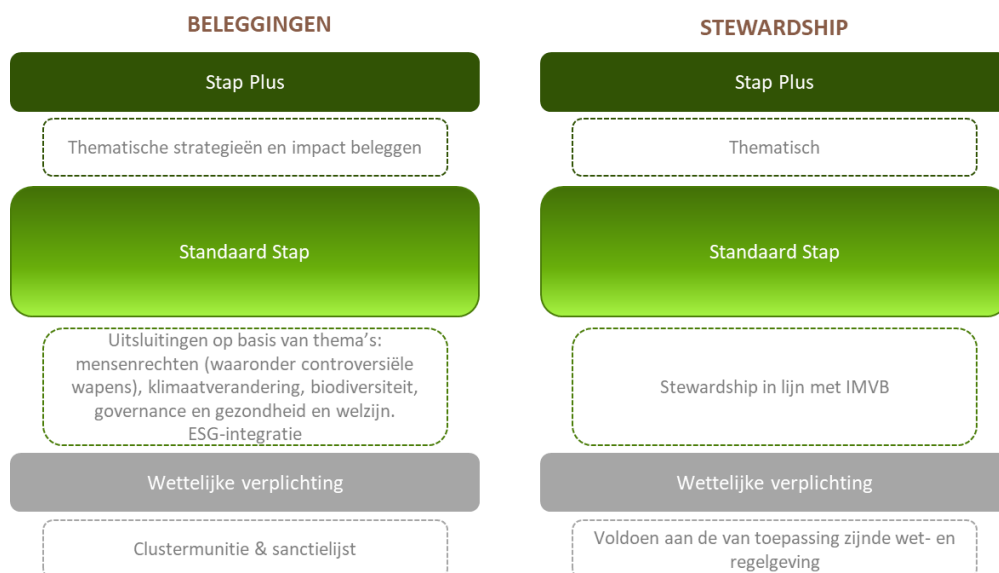
Om tegemoet te komen aan de specifieke karakteristieken van een Algemeen Pensioenfonds wordt binnen het MVB-beleid een 'ladder'-benadering gehanteerd met verschillende niveaus. Het MVB-beleid kan voor elke pensioenkring binnen de gestelde kaders op verschillende niveaus plaatsvinden.

Het niveau van het MVB-beleid met betrekking tot de invulling van de producten hoeft niet per definitie hand in hand te gaan met het niveau van stewardship. Vaak voeren vermogensbeheerders uitgebreide stewardship programma's die worden toegepast op het gehele productenaanbod, en tegelijkertijd bieden ze beleggingen aan waarin de invulling van ESG-risicomanagement onvoldoende aandacht wordt besteed aan de risico's die zich tegenwoordig manifesteren.

In het MVB-kader van Stap is daarom een splitsing aangebracht tussen stewardship (stemmen, screening en dialoog) en de invulling van de beleggingen (zoals zichtbaar in onderstaande figuur).

Binnen elk van die twee aspecten van MVB-beleid is er sprake van drie tredes:

- Wettelijke verplichting
- Standaard Stap
- Stap plus

Figuur: kaders MVB-beleid

Wettelijke verplichting

Elke belegging in de portefeuille dient aan de wettelijke verplichtingen te voldoen. Zo is het voor in Nederland gevestigde financiële instellingen verboden om te investeren in ondernemingen die clustermunitie, of cruciale onderdelen daarvan, produceren, verkopen of distribueren en in landen dan wel ondernemingen op de Nederlandse sanctielijst.

Standaard Stap

Uitsluitingen, screening & engagement behoren tot de standaard invulling. In aanvulling daarop wordt ESG-integratie toegepast.

Stap Plus

Stap Plus wordt gedefinieerd als thematische strategieën (gerelateerd aan één of meer MVB-gerelateerde doelstellingen, zoals bijdrage aan energietransitie) of impact beleggen.

ESG-profiel invulling beleggingscategorieën

Onderstaande tabel toont het ESG-profiel van de invulling van de diverse beleggingscategorieën inclusief de benchmarks. Het ESG-profiel bestaat uit een ESG Risk Rating en een Carbon footprint. Voor categorieën waar niet genoeg of geen informatie beschikbaar is, staat 'geen data' aangegeven.

Beleggingscategorie	Beleggingsfonds	Strategisch gewicht	Fonds		Benchmark	
			ESG Risk Rating	tCO2 / EUR mln.	ESG Risk Rating	tCO2 / EUR mln.
Aandelen wereld	MM World Equity Index SRI Fund	15,0%	18.6	29	18.6	30
Aandelen Europa	MM European Equity Fund	6,5%	20	69	20.2	74
Opkomende markten	MM Emerging Markets Fund	4,5%	22.3	54	25.4	169
Obligaties opkomende markten	MM Emerging Market Debt Fund - USD	4,0%	43.2	geen data	47.4	geen data
Return portefeuille totaal		30,0%				
Nominale staatsobligaties	Discretionair	10,0%	geen data	geen data	geen data	geen data
Inflatie gerelateerde obligaties	Discretionair	10,0%	geen data	geen data	geen data	geen data
Nederlandse hypotheek	MM Dutch Mortgage Fund	17,0%	geen data	geen data	geen data	geen data
Bedrijfsobligaties ex. Financials	MM Global Credits ex. Financials Fund - Unhedged	16,5%	22.1	58	23	58
Euro Bedrijfsobligaties	MM Credit Index Fund	16,5%	20.5	79	20.7	85
Matching portefeuille totaal		70,0%				

Hieronder wordt ingegaan de instrumenten van het MVB-beleid (screening, uitsluiten en stembeleid). Als lid van Eumedion onderschrijft Stap de principes van de Nederlandse Stewardship Code en heeft haar eigen stewardshipbeleid gepubliceerd (zie website).

Screening

Stap streeft ernaar dat alle ondernemingen waarin belegd wordt zich conform internationaal erkende principes gedragen. Alle ondernemingen waarin belegd wordt dienen te handelen in lijn met de UN Global Compact Principles (UNGC), de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs) en de OECD

Guidelines for Multinational Enterprises. Dit zijn principes op het gebied van mensenrechten, milieu, arbeidsomstandigheden en anticorruptie en voorschriften met betrekking tot verantwoorde bedrijfsvoering. De bovengenoemde principes vormen de basis voor de screening van – en de dialoog met – bedrijven. Daar waar vermogensbeheerders van beleggingsfondsen een bepaald screening en dialoog beleid hanteren welke op hoofdlijnen overeenkomt met deze principes, conformeert Stap zich aan eventuele verschillen in interpretatie ten aanzien van de door de vermogensbeheerder en/of dataprovider aangemerkte bedrijven. Aegon AM voert ten behoeve van beleggingsfondsen een screening en dialoog beleid waarbij gefocust wordt op de naleving van UNGC, UNGP en OECD Guiding Principles UN. Met bedrijven die deze principes schenden of dreigen te schenden en bedrijven die een potentieel negatieve impact hebben op mens en milieu wordt dialoog gevoerd. Voor de prioritering gebruikt Aegon AM een risico gebaseerde aanpak. Dit betekent dat niet alle geïdentificeerde bedrijven (direct) hoeven te worden aangesproken of uitgesloten van het universum.

Het doel van de dialoog is de bedrijven te wijzen op hun tekortkomingen en op het belang van gedragsverbetering. Dialoog is een meerjarig traject, waar bedrijven gemonitord worden om hun inspanningen en tegelijkertijd voldoende ruimte krijgen om hun bedrijfsvoering naar hogere niveau te tillen. Een engagementtraject duurt in beginsel drie jaar. Het kan voorkomen dat een bedrijf eerder wordt uitgesloten indien het niet op dialoog verzoeken reageert of wanneer er geconstateerd wordt dat de dialoog geen gewenste resultaten kan opleveren. Anderzijds, daar waar bedrijf zich open opstelt en zichtbaar vooruitgang boekt kan een engagementtraject ook worden verlengd. Aegon AM rapporteert jaarlijks over de voortgang van de dialoog aan het Bestuur. Stap deelt deze resultaten met verschillende stakeholders.

Daar waar sprake is van discretionaire mandaten besteedt Stap screening en dialoog activiteiten uit aan Aegon AM en wordt een vergelijkbaar proces toegepast.

Uitsluiting van bedrijven en landen

Stap is van mening dat er meer nodig is dan het wettelijk minimum om de portefeuille toekomstbestendig te houden en significante financiële- en reputatierisico's te mitigeren. Daarom zijn er in het MVB beleidskader minimum vereisten gedefinieerd die de lat hoger leggen dan het wettelijk minimum. Wettelijk vereist is dat er niet belegd wordt in ondernemingen die clustermunitie, of cruciale onderdelen daarvan, produceren,

verkopen of distribueren. Tevens is het wettelijk niet toegestaan om te beleggen in staatsobligaties van landen die op een sanctielijst staan opgenomen in VN resoluties (Sanctiewet 1977).

Naast deze uitsluitingen worden ook ondernemingen uitgesloten die betrokken zijn bij de ontwikkeling, de productie, het onderhoud of de handel in andere controversiële wapens. Dit betreft een aantal ondernemingen dat direct betrokken is bij de productie of het onderhoud van bepaalde controversiële wapens, zoals anti-persoonsmijnen, chemische en biologische wapens, verarmd uranium munitie, nucleaire wapens en clusterbommen. Stap hanteert de volgende algemene uitgangspunten in haar minimum-uitsluitingenbeleid:

- Er wordt niet belegd in bedrijven uit of overheidsleningen van Rusland.
- In bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens wordt niet belegd.
- Er wordt niet belegd in opkomende landen die vallen onder één van onderstaande criteria⁷:
 - Landen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens
 - Landen die onder een wapenembargo vallen;
 - Landen waarvoor het vermoeden van ontkenning van de Nederlandse overheid bestaat (presumption of denial).
- Uitsluitingen op basis van de resultaten van dialoog, indien dialoog niet tot de gewenste resultaten leidt.

Boven op het minimale vereiste worden door de aangestelde vermogensbeheerders aanvullende uitsluitingen gedaan om financiële en reputatie risico's te mitigeren.

Stembeleid

Stap acht het van belang om gebruik te maken van het stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen. Stap is hierbij transparant in de doelstellingen en in de wijze waarop gemaakt wordt van het stemrecht. Waar mogelijk wordt wereldwijd gestemd bij beursgenoteerde ondernemingen waarin direct en indirect belegd wordt. Daar waar beleggingsfondsen een andere vermogensbeheerder kennen, wordt getoetst of het stembeleid aan de kaders van Stap voldoet. Voor de discretionaire mandaten maakt Stap, evenals Aegon AM met betrekking tot de beleggingsfondsen, gebruik van een gespecialiseerd

⁷ Deze criteria gelden voor alle landen in het universum van opkomende landen. Voor ontwikkelde landen wordt op andere manieren aangestuurd op het beperken van (misbruik van) controversiële wapens en wordt dit uitsluitingscriterium niet nodig geacht. Zo zijn er geen landen in het Stap beleggingsuniversum van ontwikkelde landen, die niet het Non-proliferatieverdrag (verdrag inzake de nietverspreiding van kernwapens) hebben geratificeerd en/of zijn de ontwikkelde landen in het Stap beleggingsuniversum die beschikken over kernwapens lid van de VN Veiligheidsraad. In het algemeen wordt van instituties in ontwikkelde landen verwacht dat zij zodanig ontwikkeld zijn dat het risico op misbruik van controversiële wapens wordt beperkt.

stemaadviesbureau, ISS. Er wordt gestemd op basis van de ISS International Sustainability Proxy Voting Guidelines met inachtneming van de Nederlandse Governance Code en Eumedion alerts. De guidelines zijn gericht op:

- creatie van aandeelhouderswaarde op de lange termijn (waarde behoud en creatie)
- ondersteuning van een effectieve bedrijfsvoering
- bevordering van redelijke beloningssystemen
- goede corporate governance (rekening houdend met regionale verschillen in governance standaarden)
- het bevorderen van het voeren van een maatschappelijk verantwoord ondernemingsbeleid t.a.v.: duurzaamheid, werknemersrechten, voorkomen van discriminatie en mensenrechten

8.6 Spoedprocedure beleggingen

Het strategisch beleggingsbeleid is vastgesteld op basis van een ALM studie, waarbij onder andere de strategische beleggingsmix is bepaald die het best aansluit bij de doelstellingen van de Pensioenkring. Ontwikkelingen op financiële markten, in de politiek en economie kunnen aanleiding zijn om het rendement/risicoprofiel van de beleggingen van de kring op korte termijn anders in te schatten dan op basis van de lange termijn karakteristieken die typerend zijn voor ALM analyses. Om adequaat na signalering van een stresssituatie hierop te kunnen inspelen voor wat betreft de inrichting van de beleggingsportefeuille heeft Stap een spoedprocedure beleggingen ingericht. De werking van de spoedprocedure heeft in beginsel een tijdelijk karakter. Zodra de risico's op de financiële markten weer terugkeren naar normale waarden zal het Bestuur de beleggingsportefeuille weer terugbrengen naar de bovenstaand omschreven strategische gewichten. De spoedprocedure beleggingen is als bijlage van de ABTN opgenomen (bijlage 8).

8.7 Invulling beleggingsbeleid per beleggingscategorie

In deze paragraaf wordt per beleggingscategorie de strategische samenstelling van de portefeuille weergegeven. Hierbij wordt ingegaan op het beleid en benchmarks.

Benchmarks

Voor alle beleggingscategorieën zijn representatieve, marktconforme indices vastgesteld die dienen als benchmark voor risicobeheersing en resultaatsevaluatie.

Return

De categorieën in de returnportefeuille hebben als gezamenlijke doelstelling om overrendement te behalen ten opzichte van de verplichtingen. Binnen de returnportefeuille belegt de Pensioenkring in de subcategorieën aandelen en hoogrentende obligaties in de vorm van emerging market debt. Het uitgangspunt van de Pensioenkring voor de categorie aandelen is “Passief, tenzij”. De markt voor aandelen uit ontwikkelde markten kan als behoorlijk efficiënt worden getypeerd, terwijl dit voor aandelen uit opkomende markten minder het geval is. Aandelen uit ontwikkelde markten worden ten opzichte van de benchmark derhalve passief beheerd en aandelen uit opkomende markten worden actief beheerd. Emerging market debt is primair bedoeld voor het genereren van overrendement en voor diversificatievoordelen met andere (sub-) categorieën.

Onderstaande tabel geeft de strategische samenstelling van de returnportefeuille weer.

Samenstelling return portefeuille in %				
Regio	Strategisch gewicht	Beleid	Doelstelling	Benchmark
Aandelen				
Wereldwijd (excl. opkomende markten) niet afgedekt	15	Passief	Overrendement Diversificatie	MSCI World SRI 5% Issuer Capped Index total net return (in euro)
Europa niet afgedekt	6,5	Passief	Overrendement Diversificatie	MSCI Europe Index total net return
Opkomende markten	4,5	Actief	Overrendement Diversificatie	MSCI Emerging Markets index Total Net Return (in euro)
Vastrentende waarden				
Leningen opkomende landen	4,0	Actief	Overrendement Diversificatie	JP Morgan EMBI Global Diversified Index hedged to euro customized to exclude certain countries and companies from ESG reasons ^{*)}

^{*)} Informatie is afkomstig van betrouwbaar geachte bronnen, maar J.P. Morgan garandeert de volledigheid en accuraatheid niet. De index wordt met toestemming gebruikt. De index mag niet worden gekopieerd, gebruikt of verspreid zonder de schriftelijke toestemming van J.P. Morgan.

Private Equity

Er worden geen nieuwe commitments naar Private Equity beleggingen gedaan en binnenkomende kasstromen vanuit Private Equity worden in de andere beleggingscategorieën belegd conform het strategische beleggingsbeleid. De strategische allocatie in Private Equity bedraagt derhalve 0%. De huidige feitelijke portefeuille in Private Equity loopt daarom uit. De toegestane beleggingen zijn: Akina Euro Choice IV en V (of haar rechtsopvolgers).

Matching

De matching portefeuille omvat alle beleggingen die meegenomen worden in de renterisico-afdekking. Binnen de matching portefeuille kan invulling gegeven worden aan twee doelstellingen. Enerzijds kan het renterisico van de verplichtingen (gedeeltelijk) worden afgedekt en anderzijds kan er een bijdrage worden geleverd aan het overrendement ten opzichte van deze verplichtingen. Van de twee doelstellingen ligt de nadruk op de doelstelling risicobeheersing. Vooral bij lage dekkingsgraden (en daarmee het risico op kortingen) heeft de

risicobeheersing van het nominale pensioenresultaat de prioriteit. Overrendement is een secundaire doelstelling.

Stap past de fundamentele methode toe voor de invulling van de matching portefeuille. Hierbij worden alle beleggingen met vaste kasstromen (vastrentende waarden) met een investment grade rating, genoteerd in Euro of afgedekt naar Euro worden meegenomen in de renterisico-afdekking. Deze beleggingen passen bij de randvoorwaarde van hoofdsombhoud en worden daarom volledig (100%) meegewogen in de renterisico-afdekking, ook als de historische samenloop niet 100% is geweest door bijvoorbeeld krediet(spread)risico.

De volgende tabel geeft de samenstelling van de beleggingen binnen de matchingportefeuille weer.

Samenstelling matching portefeuille in %				
Subcategorie	Strategisch gewicht	Beleid	Doelstelling	Benchmark
Nominale EMU staatsobligaties (hoge rating) + kas*	10,0	Passief	Matching renterisico Diversificatie	Geen benchmark
Inflatiegerelateerde EMU staatsobligaties (hoge rating)	10,0	Passief	Matching renterisico Diversificatie Afdekken inflatierisico Onderpand	Geen benchmark
Bedrijfsobligaties Wereld (excl. financials)	16,5	Passief	Matching renterisico Diversificatie Overrendement	50% Barclays Capital EUR Corporate ex Financial 500M Single A or better Index and 50% Barclays Capital US Corporate ex Financial 500M Single A or better 100% Hedged into EUR (single A means rated A- or better)
Bedrijfsobligaties Europa	16,5	Passief	Matching renterisico Diversificatie Overrendement	BofA Merrill Lynch Euro Corporate Index
Hypotheken	17,0	Actief	Matching renterisico Diversificatie Overrendement	BofA Merrill Lynch Netherlands Government Index Total Return

*) De benchmark voor kas is de Euro short-term rate (ESTR)

Opzet vermogensbeheer

Het vermogen wordt beheerd door de vermogensbeheerder Aegon AM. Deze beheert en bewaart de middelen van de Pensioenkring in Aegon AM beleggingsfondsen en via discretionaire portefeuilles. Vanuit deze Aegon AM beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles vindt het beheer van de individuele portefeuilles aandelen, vastrentende waarden, inflatie gerelateerde obligaties en alternatieve beleggingen over het algemeen extern plaats. De overige discretionaire vastrentende waarden beleggingen en liquiditeiten en derivaten beheert Aegon AM voornamelijk intern, waarbij Aegon Asset Management de transacties van de derivatenportefeuille (swaps) uitvoert.

De effecten zijn in bewaring gegeven bij custodians, waarmee tevens afspraken zijn gemaakt over de door hen aan te leveren managementinformatie. Veruit het grootste deel van de managementinformatie wordt geleverd door de Back & Mid office van Aegon AM.

Stap stelt eisen aan zowel de selectie als de monitoring van vermogensbeheerders. Voor selectie gelden de volgende uitgangspunten waaraan het selectiebeleid van Aegon AM moet voldoen.

- Aegon AM selecteert best-in-class vermogensbeheerders en/of beleggingsproducten die passen binnen de richtlijnen voor de betreffende beleggingscategorie zoals Stap die heeft vastgelegd in het mandaat aan Aegon AM.
- De selectie van vermogensbeheerders geschiedt altijd in het belang van de deelnemers.
- Bij de selectie van vermogensbeheerders dient Aegon AM de volgende kwalitatieve en kwantitatieve elementen in overweging nemen:
 - Organisatie
 - Investment team
 - Beleggingsproces
 - Rendement en risico
 - ESG
 - Operationeel due diligence

De keuze wordt primair gemaakt op basis van kwaliteit en verwacht financieel resultaat. Daarbij betekent financieel resultaat niet per se een zo hoog mogelijk rendement, maar een rendement dat na kosten zo goed mogelijk past bij het gewenste risicoprofiel en bij de doelstellingen van de beleggingscategorie. Aegon AM kan zelf ook worden geselecteerd als operationeel vermogensbeheerder voor een beleggingscategorie. De keuze voor een vermogensbeheerder mag onder geen beding gedreven zijn door de belangen van Aegon

AM. De selectie van AMM als vermogensbeheerder wordt altijd ter besluitvorming voorgelegd aan het Bestuur van Stap.

Het monitoringproces van Aegon AM dient tenminste de volgende elementen te omvatten (in het geval van as-is overnames worden hier aparte afspraken over gemaakt):

- Kwalitatieve analyses, bijvoorbeeld op basis van meetings met het fondsmanagement, questionnaires, fondsrapportages en andere uitingen van de vermogensbeheerders, meetings met mede-beleggers;
- Performance analyses, zowel absoluut als relatief ten opzichte van benchmarks en peer groups;
- Risicoanalyses, op basis van behaald rendement, portefeuillesamenstelling, specifieke issues, kwaliteit en service level van de fondsmanager, conflicts of interest en governance structuur;
- Analyses van waarderingen en waarderingsgrondslagen, in het bijzonder voor minder liquide beleggingen;
- Cash flow analyses, liquiditeitsprognoses, in het bijzonder bij minder liquide beleggingen.

Aegon AM geeft invulling aan het selectie- en monitoringproces binnen de gestelde kaders van Stap. Stap eist van Aegon AM dat de selectie en monitoring van vermogensbeheerders gestructureerd en gedisciplineerd is en Stap ziet hierop toe via de door Aegon AM verstrekte verantwoording en rapportage. Aegon AM volgt een aantal opeenvolgende stappen om vermogensbeheerders te selecteren. Jaarlijks laat Aegon AM door een onafhankelijke auditor, door middel van een ISAE 3402 rapport, bevestigen dat alle stappen daadwerkelijk gevolgd zijn. Aegon AM doet periodiek verslag van de monitoring via het kwartaalverslag vermogensbeheer en via de kwartaalverslagen van de Aegon AM beleggingsinstellingen.

Beleid securities lending

Securities lending is in beginsel niet toegestaan. Uitzondering hierop zijn de externe beleggingsfondsen waarin een MM beleggingsfonds kan beleggen. AIM selecteert geen andere fondsen waar securities lending is toegestaan. In geval van as-is overnames kunnen fondsen worden overgenomen door Stap waar securities lending is toegestaan en waarvan het Bestuur bij toetreding heeft vastgesteld dat de restricties passend zijn voor Stap. In geval van wijzigingen in de fondsvoorwaarden van de geselecteerde of overgenomen fondsen, zal AIM Stap hierover informeren voor zover AIM op de hoogte is van de wijzigingen.

8.8 Risicomonitoring

Risicobeheersing & Risicomonitoring

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de door de kring vastgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- De kring belegt in diverse valuta's. Door wisselkoersveranderingen loopt de Pensioenkring risico dat beleggingen minder waard worden. Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen wordt het valutarisico van de benchmarkposities naar Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen voor 50% afgedekt. De beleggingen in vastrentende waarden luiden hoofdzakelijk in euro (of dat de valutarisico's voor het grootste gedeelte worden afgedekt), waardoor er sprake is van een beperkt valutarisico.
- Afdekken van renterisico door middel van vastrentende waarden en renteswaps.
- De minimum en maximum allocatie van beleggingscategorieën.
- De regioverdeling binnen aandelen.
- De minimale en maximale afwijking in duratie (rentegevoeligheid) voor vastrentende waarden ten opzichte van die van de benchmark.
- Een minimum en maximum allocatie en bandbreedte per subcategorie vastrentende waarden (met diverse kredietrisico's variërend van high yield tot "triple A").
- Risicomaatregelen met betrekking tot het tegenpartijrisico en het liquiditeitsrisico.
- Risicomaatregelen over het gebruik van derivaten en het te hanteren onderpand. Stap hanteert een minimum allocatie naar discretionaire staatsobligaties om te kunnen voldoen aan onderpand verplichtingen ten behoeve van derivaten.

Op basis van de afspraken opgenomen in de SLA tussen het Fonds en Aegon AM, ontvangt het Fonds rapportages over de financiële positie, de beleggingen en het risicobeheer betreffende de Pensioenkring.

Jaarlijks verschaft de vermogensbeheerder Aegon AM aan de Pensioenkring en het Fonds inzicht in haar interne organisatie en daarin opgenomen beheersmaatregelen via de ISAE 3402 rapportage. Onderdeel van deze rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.

Derivaten

Indirect (bij de Aegon AM beleggingsfondsen) worden futures en valutatermijncontracten ingezet om de marktexposure dan wel de valuta-exposure en de duratie te sturen. De pensioenkring hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille fysiek wordt belegd. Futures op pensioenkring-niveau worden in beginsel alleen maar ingezet wanneer het vanwege verslechtering in marktomstandigheden en/of kringspecifieke portefeuille uitkomsten niet mogelijk dan wel niet efficiënt is om de portefeuille fysiek bij te sturen. Voor het gewenste renterisico afdekking worden renteswaps ingezet. Hiervoor gelden strikte richtlijnen en procedures.

Integraal liquiditeitsbeleid

Het integrale liquiditeitsrisicobeheersing raamwerk van Stap wordt gevormd door het strategisch beleggingskader, het beleid rondom liquiditeitenbeheer, het tegenpartijenbeleid en het onderpandbeleid.

Stap beheerst de liquiditeitspositie van de pensioenkringen op twee niveaus.

1. Voor de benodigde liquiditeitspositie uit hoofde van premies, uitkeringen en pensioenuitvoeringskosten wordt jaarlijks een liquiditeitsprognose opgesteld waarvan de bewaking is belegd bij de financiële administratie;
2. De liquiditeitspositie uit hoofde van de beleggingen wordt als volgt beheerst:
 - a. beheersing van de totale liquiditeit van de beleggingsportefeuille aan de hand van een liquiditeitsbudget;
 - b. beheersing van de dagelijkse liquiditeitsbehoefte uit hoofde van derivatengebruik aan de hand van kasbuffers en prudent liquiditeitenbeheer.

Liquiditeitsbudget

Stap stelt jaarlijks, in het kader van het beleggingsplan, een liquiditeitsbudget voor de Pensioenkring vast. Het jaarlijkse liquiditeitsbudget is een combinatie van twee elementen:

1. Lange-termijn financiële verplichtingen van de Pensioenkring uit hoofde van uitkeringen en premies (basisbuffer)
2. Verandering van het liquiditeitsprofiel van de portefeuille in combinatie met hogere onderpandverplichtingen naar aanleiding van de schokken op de financiële markten (extra buffer).

De basisbuffer en extra buffer, opgehoogd met een onzekerheidsmarge, vormen het liquiditeitsbudget. Het liquiditeitsbudget is het theoretisch minimum percentage dat een pensioenkring in liquide beleggingen dient te beleggen zonder dat het in de problemen komt om aan haar financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand) te voldoen. Jaarlijks wordt de verwachte liquiditeit van de beleggingscategorieën in de portefeuille vastgesteld en getoetst aan de hand van het liquiditeitsbudget. Met behulp van de strategische bandbreedtes wordt gezorgd dat de verhouding tussen illiquide en liquide categorieën beheerst blijft. De uitgangspunten voor de liquiditeitstoets worden benoemd in paragraaf 8.3.1 onder liquiditeitsrisico.

Kasbuffers & liquiditeitenbeheer

Binnen de portefeuille wordt kas aangehouden als kasbuffer voor derivaten met kas als onderpand en voor operationele activiteiten. Specifieke richtlijnen met betrekking tot de aan te houden kasbuffer staan beschreven in paragraaf 8.3.1 Beheersing risico's. Het liquiditeitenbeheer wordt uitgevoerd door Aegon Investment Management B.V.

Het liquiditeitenbeheer wordt hierbij uitgevoerd op basis van de volgende uitgangspunten:

- Maximale bescherming van de hoofdsom
- Leveren van liquiditeit
- Efficiënt beheer
- Rendementen op overtollige kasmiddelen liggen zoveel mogelijk in lijn met de benchmark ESTR

Tegenpartijbeleid

Tegenpartijen moeten bij het aangaan van nieuwe derivatencontracten voldoen aan drie criteria, waarbij voor renteswaps die middels "central clearing" worden afgesloten afwijkende voorwaarden van toepassing zijn:

1. De tegenpartij is door de G20\Financial Stability Board en/of de Nederlandse Staat aangewezen als systeembank òf is een onderdeel van een systeembank/een gelieerde entiteit, met een gelijkwaardige of betere kredietwaardigheid. Indien de kredietwaardigheid van het onderdeel/de gelieerde entiteit lager is, geldt de voorwaarde van een garantstelling van de systeembank. Uit deze lijst van systeembanken wordt een selectie gemaakt, mede op basis van de ervaring die de tegenpartijen hebben met handel in de door de Pensioenkring gewenste derivaten.
2. De tegenpartij dient minimaal een [A-] rating te hebben voor tenminste twee van de drie kredietbeoordelaars: Moody's, S&P en Fitch. Dit correspondeert met Moody's [Lang A3]; S&P [Lang

A-) en Fitch [Lang A-]. Indien bij een kredietbeoordelaar een tegenpartij de minimale toegestane rating heeft, dan geldt als extra voorwaarde dat geen sprake mag zijn van een 'negatieve credit watch' voor de betreffende tegenpartij bij die kredietbeoordelaar.

3. De geselecteerde tegenpartijen, die voldoen aan de bovengenoemde twee hoofdcriteria, worden vervolgens vergeleken op basis van de CDS premie in de markt. Als de CDS premie voor een tegenpartij 50 basispunten hoger is dan het gemiddelde van alle geselecteerde tegenpartijen, dan worden er met die tegenpartij geen nieuwe derivatentransacties gedaan. Als de CDS premie 100 basispunten hoger is dan het gemiddelde van alle geselecteerde tegenpartijen, dan volgt - indien sprake is van derivatencontracten met die tegenpartij - een overleg met het Bestuur over het wel of niet sluiten van die bestaande posities.

In geval van renteswaps die met "central clearing" worden afgesloten, gelden bovenstaande criteria met betrekking tot tegenpartijen niet, maar is het volgende van toepassing:

- Voor de initiële tegenpartij op een elektronisch handelsplatform zijn geen tegenpartijvereisten van toepassing.
- Er zijn geen tegenpartijvereisten van toepassing voor de centrale tegenpartij (CCP).
- De "clearing member" is een door de G20/Financial Stability Board en/of Nederlandse Staat aangewezen systeembank of is een onderdeel van een systeembank (gelieerde entiteit).
- Aanstelling van twee clearing members met minimaal aansluiting bij twee relevante centrale tegenpartijen (CCP's). Tot moment van afronding van de lopende aanstelling van een tweede clearing member en tweede (relevante) CCP kan worden volstaan met de huidige aansluiting bij één clearing member en één centrale tegenpartij.

Onderpandbeleid

Alleen Euro kas en obligaties uitgegeven door EMU landen met een lange termijn rating van minimaal Standard & Poors AA- en Moody's Aa3 zijn toegestaan. Met betrekking tot het onderpand gelden de volgende randvoorwaarden:

- Euro kas;
- alleen obligaties uitgegeven door EMU landen met een lange termijn rating van minimaal Standard & Poors AA- en Moody's Aa3 zijn toegestaan;
- er wordt gewerkt met verschillende haircuts met betrekking tot verschillende soorten geaccepteerd onderpand; de haircut van een langer lopende obligatie is gelijk aan of hoger dan de haircut van een korter lopende obligatie;

- indien het ongerealiseerde resultaat meer dan de drempelwaarde afwijkt van de waarde van het onderpand wordt er onderpand uitgewisseld, dit om ongerealiseerd resultaat en waarde van het onderpand weer in lijn met elkaar te brengen; monitoring hierop vindt op dagbasis plaats;
- in de overeenkomsten met de tegenpartij is eenduidig vastgelegd hoe onenigheid over waarderingen wordt opgelost;
- in de overeenkomsten met de tegenpartij is een “netting clause” opgenomen, deze is van toepassing op alle met deze tegenpartij openstaande derivatenposities in dezelfde valutasoort;
- ontvangen onderpand wordt op rekening van de Pensioenkring aangehouden.

Resultaatsevaluatie

Het beleggingsresultaat wordt dagelijks gemeten door Aegon AM. De interne en externe vermogensbeheerders rapporteren aan Aegon AM per kwartaal over het beleggingsresultaat en de benchmarks. De performance van de vermogensbeheerders wordt door Aegon AM voortdurend vergeleken met vooraf vastgestelde en in de beleggingsrichtlijnen opgenomen streefniveaus. Ook wordt gemonitord of de gelopen beleggingsrisico's van de externe vermogensbeheerders binnen de restricties vallen die hieraan door Aegon AM zijn gesteld. Aegon AM rapporteert hierover aan Stap.

9 Financiële sturingsmiddelen

9.1 Premiebeleid

Met elke onderneming in de kring is voor de feitelijke premiebetaling een premie op basis van de 12-maands middeling van de rentetermijnstructuur afgesproken. Er zijn geen afspraken voor extra premie in geval van een reserve- of dekkingstekort in de kring.

9.2 Beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid wordt periodiek door middel van een ALM-studie afgestemd op de verplichtingen van de Pensioenkring, inclusief het streven naar een ambitie van 50% waardevastheid van ingegane pensioenen en premievrije pensioenaanspraken.

9.3 Toeslagbeleid

Toeslagambitie

Het streven van het Bestuur is om met inachtneming van het ambitieniveau van 50% van de CPI afgeleid de ingegane pensioenen, de premievrije aanspraken, evenals de opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers, waardevast te houden.

Voor de korte termijn kan de actuele financiële positie van de kring er toe leiden dat toeslagen niet of niet volledig kunnen worden toegekend. In verband daarmee heeft het Bestuur van het Fonds met inachtneming van de wettelijke kaders in beginsel besloten om:

- Géén toeslagen toe te kennen indien en zolang de beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring kleiner is dan of gelijk is aan 110%.
- Toeslagverlening te beperken indien en zolang de beleidsdekkingsgraad wel boven de 110% ligt, maar nog kleiner is dan de grens die nodig is om een volledige toeslag toekomstbestendige toeslagverlening te financieren.

Bij de vaststelling van bovenbedoelde toeslag wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad per 30 september.

9.4 Herstel van gekorte aanspraken en gemiste toeslagen

Indien aan de voorwaarden genoemd in artikel 137 lid 2c van de Pensioenwet wordt voldaan, kan het Bestuur besluiten gekorte pensioenaanspraken en –rechten en/of gemiste toeslagen alsnog toe te kennen.

10 Crisisplan

Het financieel crisisplan maakt deel uit van de beschrijving van de beheerste en integere bedrijfsvoering in de zin van artikel 143 van de Pensioenwet. Dit crisisplan is onderdeel van de ABTN. In bijlage 7 is het crisisplan opgenomen.

Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 30 maart 2023.

H. Popping

voorzitter

D. Melis

bestuurslid

Bijlage 1 Beleggingsbeginselen

Verklaring Beleggingsbeginselen Pensioenkring 2 binnen Stap

1 Introductie

De Verklaring Beleggingsbeginselen (hierna: Verklaring) geeft beknopt de uitgangspunten weer van het beleggingsbeleid van de Collectiviteitskring 2 binnen Stap (hierna: Pensioenkring). Deze Verklaring is door het Bestuur van Stap vastgesteld en wordt jaarlijks herzien. Indien tussentijds belangrijke wijzigingen optreden in het beleggingsbeleid, wordt de verklaring tussentijds herzien.

2 Organisatie en risicoprocedures

Om invulling te geven aan de missie, visie, doelstellingen en risicohouding heeft Stap een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenkringen en het beheer van het vermogen per Pensioenkring op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden.

2.1 Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur

Het Bestuur van Stap is voor de Pensioenkring verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleggingsbeleid en de uitvoering van dit beleid, hoewel een deel van de werkzaamheden is uitbesteed. Stap heeft een onafhankelijk bestuursmodel: het Bestuur bestaat uit vier onafhankelijke leden.

Belanghebbendenorgaan

Voor de Pensioenkring is een belanghebbendenorgaan ingesteld, welke uitsluitend taken en bevoegdheden heeft die betrekking hebben op de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld. Het belanghebbendenorgaan heeft onder andere goedkeuringsrecht aangaande het strategische beleggingsbeleid van de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld.

Intern toezicht

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door een Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken binnen Stap. De Raad van Toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur. Daarnaast legt de Raad verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, zowel aan elk belanghebbendenorgaan als in het jaarverslag.

Commissies

Het Bestuur heeft de Beleggingsadviescommissie ingesteld. De Beleggingsadviescommissie heeft de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- adviseren van het Bestuur over het te voeren meerjaren strategische beleggings- en risicobeleid per Pensioenkring;
- adviseren van het Bestuur over het structureel te voeren risicobeleid en de korte termijnontwikkelingen die per Pensioenkring (zouden) moeten leiden tot aanpassingen van het matching- en afdekkingsbeleid;
- adviseren van het Bestuur over het beleggingsplan per Pensioenkring.

Bestuursbureau

Het Bestuur wordt bij de uitvoering van haar taken bijgestaan door een Bestuursbureau.

Het Bestuursbureau vormt het eerste aanspreekpunt voor de externe partijen met Stap en beheert de contracten. Het Bestuursbureau controleert de uitvoering van de overeengekomen werkzaamheden door de uitvoeringspartijen.

Tevens houdt het Bestuursbureau de ontwikkelingen op de verschillende aandachtsgebieden bij en initieert ze nieuw beleid als gevolg van de ontwikkelingen in de pensioenfondsomgeving. Verder is het Bestuursbureau verantwoordelijk voor de algehele ondersteuning van het Bestuur, de commissies, het Belanghebbendenorgaan en het intern toezicht.

2.2 Uitbesteding

De belegging strategische advisering en het vermogensbeheer van de Pensioenkring heeft Stap uitbesteed aan de vermogensbeheerder Aegon Asset Management (hierna te noemen: Aegon AM) te Groningen. De relatie tussen Stap en Aegon AM is vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst en een jaarlijkse service level agreement (SLA). In de SLA zijn nadere bepalingen omtrent aard, omvang, kwaliteit en servicegraad van de dienstverlening opgenomen. Aegon AM is bij de uitvoering van het door het Bestuur vastgestelde beleid gehouden aan de bepalingen van de statuten van Stap.

2.3 Rapportage

Aegon AM brengt periodiek verslag uit aan de Beleggingsadviescommissie en het Bestuursbureau van Stap over de behaalde beleggingsresultaten van de Pensioenkring en over de wijze waarop het beleggingsplan van de Pensioenkring wordt uitgevoerd. Ook wordt gemonitord of de gelopen beleggingsrisico's van de externe

vermogensbeheerders binnen de restricties vallen die hieraan door Aegon AM zijn gesteld. Aegon AM rapporteert hierover aan Stap.

2.4 Deskundigheid

Stap zorgt ervoor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de juiste deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;
- een correct beheer van de beleggingen;
- een goede beheersing van de aan de beleggingen verbonden risico's.

2.5 Scheiding van belangen

Stap zorgt ervoor dat bij de personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid geen sprake is van belangenverstremgeling of tegenstrijdige belangen. De personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid zijn gebonden aan de door Stap opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hieraan stellen.

2.6 Kernactiviteiten / nevenactiviteiten

Stap voert geen nevenactiviteiten uit, maar blijft bij de kernactiviteit: het uitvoeren van de pensioenovereenkomsten die door de aangesloten ondernemingen zijn gesloten met haar werknemers.

3 Beleggingsbeleid

3.1 Doelstelling beleggingsbeleid

De Pensioenkring streeft 50% indexatie na op basis van de gerealiseerde consumenten prijsinflatie. Het geambieerde indexatieresultaat dient mede te worden gefinancierd vanuit het overrendement op de beleggingsportefeuille (overrendement ten opzichte van de benodigde oprenting van de verplichtingen op basis van de UFR RTS). Hiertoe dient de Pensioenkring een risicohouding te hanteren waarmee de Pensioenkring in staat wordt gesteld om met de beleggingsportefeuille een overrendement te genereren.

Op basis van de missie, doelstellingen en risicohouding van de Pensioenkring wordt het beleidskader (inclusief het beleggingsbeleid) van de Pensioenkring vastgesteld. Het strategisch beleggingsbeleid wordt door middel van een ALM-studie afgestemd op de verplichtingen van de Pensioenkring, inclusief het streven naar een

ambitie van 50% waardevastheid van ingegane pensioenen en pensioenaanspraken en rekening houdend met de risicohouding van de Pensioenkring.

3.2 Risicohouding

De risicohouding op lange termijn is gekoppeld aan de doelstellingen van de Pensioenkring en wordt uitgedrukt in termen van pensioenresultaat.

Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") heeft het Fonds een drietal beleidskaders geformuleerd:

85%	85%	29%
<ul style="list-style-type: none">• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT• Vanuit Vereist Eigen Vermogen	<ul style="list-style-type: none">• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT• Vanuit feitelijke financiële positie	<ul style="list-style-type: none">• Maximale afwijking van pensioenresultaat in slechtweerscenario (5% worst case)• Vanuit feitelijke financiële positie

Risicohouding op korte termijn:

De risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van solvabiliteitspositie, zoals voorgeschreven in het financieel toetsingskader.

- Risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV en het targetniveau is gelijk aan 14% met een bandbreedte tussen 12% en 16%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Risicohouding en herstelkracht:

Op basis van een herstelplan is korten toegestaan. De korting moet hierbij over de gehele looptijd van het opgestelde herstelplan beperkt zijn in verwachte omvang. In het Crisisplan wordt verder omschreven welke kaders in welke omstandigheid daarvoor gelden.

De hoofdpunten van de risicohouding zijn leidend voor het beleidskader binnen de Pensioenkring. Vanuit dit beleidskader wordt het beleggings- toeslag- en kortingsbeleid vormgegeven.

Periodiek wordt geëvalueerd of de risicohouding en de ambitie van de Pensioenkring nog in lijn liggen met de vastgestelde beleidskaders. De evaluatie wordt uitgevoerd met de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Wanneer de uitkomsten uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets niet voldoen aan de beleidskaders, dan meldt het Fonds dit aan de werkgever(s) die betrokken zijn bij de Pensioenkring en het belanghebbendenorgaan van de betreffende Pensioenkring. Het Fonds zal in dat geval haar beleidskaders voor de Pensioenkring heroverwegen en de beslissingen nemen die nodig zijn voor herstel zoals opgenomen in het Crisisplan.

3.3 Investment beliefs

De investment beliefs van de Pensioenkring vormen het vertrekpunt bij het vaststellen van het strategische beleggingsbeleid. Het strategisch beleggingsbeleid wordt vervolgens op basis van de ALM-studie en de wettelijke kaders nader ingevuld (zie 3.4). De Pensioenkring hanteert de volgende investment beliefs:

Stap hanteert de navolgende beleggingsovertuigingen (investment beliefs):

1. Strategisch beleggingsbeleid belangrijkste beslissing binnen het beleggingsproces

Het strategisch beleggingsbeleid richt zich enerzijds op het behalen van rendement voor de toeslagambitie en anderzijds op het voorkomen van eventuele kortingen. Naast de samenstelling van de beleggingsportefeuille zijn het rente afdekkingsbeleid en de bescherming tegen onverwacht hoge inflatie belangrijke elementen van het beleid. De verplichtingenstructuur en de marktomstandigheden zijn van belang voor de gewenste mate van afdekking van het renterisico en het inflatierisico.

2. Beleggingsrisico nemen loont

Een belegging in zakelijk waarden leidt op lange termijn tot een hoger verwacht rendement dan een belegging in meer veilig geachte staatsobligaties: er is sprake van een “risicopremie”. Op de langere termijn weegt deze risicopremie naar verwachting op tegen de additionele volatiliteit van zakelijke waarden. Het rendement is niet altijd beter bij het nemen van risico, maar omdat het Bestuur van Stap een lange termijnvisie heeft is dit het uitgangspunt.

3. Eenvoud als vertrekpunt

Alle beleggingen in vermogenscategorieën hebben een duidelijk doel. Dat kan zijn het behalen van rendement, het afdekken van risico's of het spreiden van risico's. De doelstelling is om een maximaal rendement te realiseren binnen een vastgesteld risicokader. Het dient begrijpelijk te zijn op welke wijze een dergelijke categorie in elkaar steekt. Een belegging dient beoordeeld te worden op complexiteit, deugdelijkheid, transparantie en kosten.

4. Passief, tenzij

Het beleggingsbeleid van de kring is een mengvorm van passief en actief beheer. In eerste instantie kiest de kring hierbij voor een kostenefficiënte strategie. Een kring voert een actieve strategie voor

beleggingscategorieën waarvoor de verwachting bestaat dat, rekening houdend met de extra kosten en risico's van een actieve strategie, een extra rendement ten opzichte van de benchmark kan worden behaald of vanwege kostenefficiëntie.

De belangrijkste criteria op basis waarvan wordt beoordeeld in hoeverre er in een bepaalde regio of in een bepaald thema toegevoegde waarde te behalen is met actief beheer zijn:

- a. mate van efficiëntie van de markt (informatie-asymmetrie en de aanwezigheid van non-profit participanten);
- b. de breedte van de markt (de opportunity set)
- c. beschikbaarheid van en capaciteit bij kwalitatief goede externe vermogensbeheerders.

Bij de afweging tussen actief en passief beheer wordt meegewogen dat de mogelijkheid op outperformance bij actief beheer tevens betekent dat sprake is van het risico op underperformance.

5. Naar aanleiding van het strategisch beleggingsbeleid dekt de kring onbeloofd risico af.

Dit betekent dat deze risico's worden onderkend en vervolgens met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau worden afgedekt. Hieronder worden het valutarisico, renterisico en inflatierisico begrepen.

6. Diversificatie voegt waarde toe

Diversificatie zorgt in normale marktomstandigheden voor spreiding van het risico. Hierdoor is het mogelijk een deel van de portefeuille met meer risico te beleggen, zonder dat het totale risico recht evenredig toeneemt. Daarom belegt de kring het vermogen in meerdere beleggingscategorieën en gaat bij actief beheerde strategieën de voorkeur uit naar het Multi Manager principe.

7. Illiquiditeit verhoogt het rendement

Door het lange termijn beleggingsbeleid heeft de kring de mogelijkheid om een liquiditeitsrisicopremie aan het rendement toe te voegen door middel van het beleggen in minder verhandelbare producten. Beleggers in illiquide beleggingscategorieën eisen additionele compensatie voor de onmogelijkheid om posities snel af- en op te bouwen.

8. Maatschappelijk verantwoord beleggen is een verantwoordelijkheid van een pensioenfonds

Maatschappelijk verantwoord beleggen draagt positief bij aan het risico-rendement profiel en wordt zoveel als mogelijk geïntegreerd in alle onderdelen van het beleggingsbeleid van Stap. Door verantwoord te beleggen wenst Stap een bijdrage te leveren aan een financieel gezonde toekomst in een goede leefomgeving. Stap neemt de verantwoordelijkheid voor haar investeringen en wenst bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

3.4 Strategisch beleggingsbeleid

De lange termijn strategische asset allocatie wordt door middel van de ALM-studie getoetst. De lange termijn strategische asset allocatie is de asset allocatie die de Pensioenkring in staat moet stellen om op lange termijn haar ambities te kunnen realiseren. Deze asset allocatie wordt in beginsel voor een tijdshorizon van de lengte van de economische cyclus (circa 15-jaar) vastgesteld. Het strategisch beleggingsbeleid dat in een ALM studie wordt onderzocht omvat de volgende elementen:

- Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes
- Strategisch rentebeleid
- Strategisch valutabeleid

Daarnaast stelt Stap een strategisch beleid per beleggingscategorie vast door middel van het uitwerken van een investment case, die resulteert in een Beleidsdocument aangaande de desbetreffende beleggingscategorie. Het totale strategisch beleggingsbeleid uit de ALM studie en het beleid per beleggingscategorie vormen samen het strategisch kader voor de portefeuilleconstructie, het beleggingsplan, en voor de implementatie en uitbesteding.

Stap heeft als beleggingsovertuiging dat het strategisch beleggingsbeleid de belangrijkste beslissing is binnen het beleggingsproces. In de aansturing van de portefeuille geldt dan ook dat het strategisch beleggingsbeleid en de bijbehorende strategische asset allocatie altijd als kompas dient. Zolang de feitelijke beleggingsportefeuille zich binnen de strategische kaders bevindt, ligt de pensioenkring in beginsel op koers om binnen de grenzen van de risicohouding de ambitie te realiseren. Stap gebruikt de bandbreedtes in het strategisch beleggingsbeleid niet voor actieve positionering op basis van een marktvisie. Stap hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt, tenzij de positionering niet aansluit bij het gewenst algemeen risicoprofiel of wanneer er beleggingscategorieën zijn waarvoor uit de evaluatie volgt dat deze mogelijk niet aan de verwachtingen voldoen.

Er kunnen omstandigheden zijn waarin een beleggingscategorie mogelijk niet aan de verwachtingen zal kunnen voldoen of waarin een andere invulling beter past bij de doelstellingen van de categorie. Stap heeft dan de mogelijkheid om een aanpassing te doen in de allocatie naar de beleggingscategorie (hoeveel) of in de invulling van de beleggingscategorie (hoe). Voor een aanpassing in de allocatie geldt dat, zolang de allocatie binnen de bandbreedtes van de strategische asset allocatie blijft, dit in het kader van het beleggingsplan kan worden ingevuld.

De volgende tabel geeft het strategisch beleggingsbeleid weer:

	Strategisch gewicht	Min	Max
Return portefeuille	30,0%	25,8%	34,2%
Aandelen*	26,0%	20,8%	31,2%
Europa	6,5%	5,2%	7,8%
Wereld	15,0%	12,0%	18,0%
Opkomende markten	4,5%	3,4%	5,6%
Vastrentende waarden	4,0%	3,2%	4,8%
Obligaties opkomende markten	4,0%	3,2%	4,8%
Private Equity	0,0%	0,0%	2,1%**
Matching portefeuille	70,0%	65,8%	74,2%
Nominale staatsobligaties + kas***	10,0%	6,0%	14,0%
Inflatiegerelateerde obligaties	10,0%	8,0%	12,0%
Euro Bedrijfsobligaties	16,5%	13,2%	19,8%
Bedrijfsobligaties ex. Financials	16,5%	13,2%	19,8%
Nederlandse hypotheek	17,0%	12,8%	21,3%

* Binnen aandelen wordt de exposure naar USD, GBP en JPY strategisch voor 50% afgedekt naar Euro.

**Voor de uitlopende allocatie naar private equity is een pragmatisch maximum gekozen.

*** De gewichten nominale staatsobligaties en kas zijn samengevoegd in verband met de vergelijkbare doelstelling van beide categorieën. Kas in combinatie met een renteswap is namelijk vergelijkbaar met een nominale staatsobligatie: ze vormen de basis voor de renterisico-afdekking. De verhouding tussen beide categorieën wordt bepaald door de benodigde kasbuffer. De kasbuffer bestaat uit een gedeelte voor operationele activiteiten in combinatie met een buffer voor rentederivaten met kas als onderpand en aandelen index futures (indien aanwezig).

Voor het depot ten behoeve van extra te verlenen toeslag te verlenen aan de (gewezen) deelnemers, (gewezen) partners en pensioengerechtigden van Stap Pensioenkring 1 geldt een separaat beleggingsbeleid. Dit beleid wordt in onderstaande tabel beschreven.

Strategisch beleid toeslagdepot D			
Categorie	Neutraal	Minimum	Maximum
Kas/geldmarkt	100%	-	-

3.5 Beleggingsrisico's

Renterisico

Een pensioenkring loopt renterisico omdat de pensioenverplichtingen bestaan uit beloofde uitkeringen in de (verre) toekomst. De waarde van de pensioenverlichtingen is gelijk aan de hoeveelheid geld die nu gereserveerd zou moeten worden om bij de gegeven rente precies te kunnen voldoen aan alle toekomstige uitkeringen. Hoe lager de rente, hoe minder het geld naar verwachting zal groeien en hoe meer geld er nu gereserveerd moet worden om de uitkering in de toekomst te kunnen verrichten. Omdat de uitkeringen zo ver in de toekomst liggen, heeft de rente een zeer grote invloed op de waarde van de pensioenverplichtingen.

De mate van renteafdekking is veruit het meest bepalend voor het resterend renterisico voor een pensioenkring. Het rentafdekkingsbeleid voor de Pensioenkring wordt dynamisch vormgegeven middels een rentestafel. Het idee van een rentestafel is dat de renterisico-afdekking bij een daling van de renterisico-afdekking hoger is dan bij de stijging terug naar hetzelfde niveau.

Onderstaande tabel geeft de rentestafel weer.

20-jaars swaprente	Rentestafel
< 0,25%	50%
tussen 0,25% en 0,50%	57%
tussen 0,50% en 0,75%	64%
tussen 0,75% en 1,00%	71%
tussen 1,00% en 1,25%	78%
tussen 1,25% en 1,50%	85%
tussen 1,50% en 1,75%	92%
tussen 1,75% en 2,00%	99%
tussen 2,00% en 2,50%	100%*
tussen 2,50 en 3,50%	100%*
> 3,5%	100%*

*Indien de dekkinggraad bij hogere rentes hoger is dan 100%, kan de renterisico-afdekking verder worden verhoogd dan 100% om bij te dragen aan stabilisering van de dekkinggraad. Verhoging tot boven 100% niet automatisch en enkel na besluit van het Bestuur op advies van de BAC.

Het totale renterisico voor de Pensioenkring wordt verder begrensd door een risicobudget⁸. Het totaal risicobudget voor renterisico is de som van de deelrisico's lineair (en bandbreedtes), curverisico en basisrisico, rekening houdend met diversificatie tussen deze componenten.

Aandelenrisico

Het zakelijke waarden risico wordt volledig veroorzaakt door de beleggingen in aandelen. Aandelenrisico wordt genomen omdat hiermee naar verwachting een risicopremie wordt verdiend. Dit sluit aan bij de beleggingsovertuigingen en daarmee wordt de Pensioenkring geacht op termijn haar ambitie te kunnen realiseren. Om het risico te beperken wordt er binnen aandelen een brede spreiding over regio's en sectoren nagestreefd.

⁸ Tracking error t.o.v. de verplichtingen

Valutarisico

De verplichtingen van de Pensioenkring luiden in euro's. Binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd. Hierdoor ontstaat valutarisico. Valutarisico is het risico dat de beleggingsportefeuille in waarde daalt als gevolg van het zwakker worden van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Afhankelijk van de beleggingscategorie is de valuta van notering niet per definitie een goede indicatie voor het daadwerkelijke valutarisico. Voor obligaties geldt normaliter dat de valuta van notering een goede indicatie is van het daadwerkelijke valutarisico omdat de te verwachten kasstromen vaststaan in de valuta van notering. Dit pleit voor het afdekken van vreemde valuta voor obligaties. Binnen obligaties opkomende markten mag maximaal voor 20% in lokale valuta worden belegd. Beleggingen in lokale valuta worden voor de valutarisico-afdekking beschouwd als USD beleggingen en worden dan ook conform het beleid voor de USD voor 100% afgedekt. Aandelen zijn aan meerdere directe en indirecte valutarisico's onderhevig en de valuta van notering is steeds meer slechts een rapportagevaluta. Dit geldt vooral voor multinationals. Het internationale karakter van ondernemingsactiviteiten pleit voor het slechts deels afdekken van het valutarisico van aandelen. Daarom wordt binnen de categorie aandelen de exposure naar USD, GBP en JPY voor 50% afgedekt.

Inflatierisico

Om de gevolgen van een stijgende inflatie op de beleggingen van de Pensioenkring te beperken, belegt de kring een deel van de portefeuille vastrentende waarden in inflatie gerelateerde obligaties. Deze categorie is opgenomen, omdat naast een reële rente (bij benadering ongeveer gelijk aan nominale rente minus verwachte inflatie) de gerealiseerde inflatie wordt ontvangen. In feite wordt met het beleggen in inflatie gerelateerde obligaties een reëel rendement vastgezet. Op termijn biedt een belegging in aandelen tevens een (gedeeltelijke) hedge tegen inflatierisico. Verder dient de toekomstige indexatie van pensioenaanspraken te worden gefinancierd vanuit de overrendementen van de beleggingen (het return deel binnen de strategische portefeuille).

Krediet- en tegenpartijrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen van de Pensioenkring hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen. De Pensioenkring loopt tegenpartijrisico op de tegenpartijen voor derivaten. De Pensioenkring heeft het tegenpartijrisico voor derivaten deels gemitigeerd door gebruik te maken van central clearing en uitwisselen van onderpand.

Daarnaast loopt de Pensioenkring kredietrisico op de vastrentende waarden beleggingen. Door te beleggen in breed gespreide portefeuilles bedrijfsobligaties, staatsobligaties opkomende markten en Nederlandse hypotheken wordt het specifieke risico van individuele debiteuren beheerst. De vastrentende waarden worden in een breed gespreide portefeuille belegd. De risico's van de categorieën op de balans van de Pensioenkring zijn meegewogen in de ALM analyses. Ter compensatie van de exposure naar kredietrisico wordt naar verwachting een risicopremie verdiend.

Liquiditeitsrisico

Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Voor de Pensioenkring worden de uitkeringen deels gefinancierd worden uit premie inkomsten en deels uit kasstromen van beleggingen en overig belegd vermogen. Voor de overige liquiditeitsbehoefte moet de Pensioenkring over voldoende liquide middelen beschikken, of snel een bestaande positie kunnen verkopen.

Een keer per jaar, in het kader van de beleggingsplancyclus wordt voor de Pensioenkring een liquiditeitstoets uitgevoerd. Binnen de liquiditeitstoets wordt gekeken in hoeverre de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget. Dit liquiditeitsbudget bestaat uit een buffer voor de financieringsbehoefte, een extra buffer binnen een stressscenario en een onzekerheidsmarge.

Actief risico

In lijn met de investment beliefs wordt er alleen actief belegd als daar een concrete reden voor is ("Passief, tenzij"). De tracking error van beleggingen wordt gemonitord en er zijn grenzen met betrekking tot de maximale tracking error voor verschillende beleggingen.

Overige risico's

Naast de hierboven aangegeven risico's spelen ook verzekeringstechnische-, omgevings-, operationele, uitbestedings-, IT-, integriteits-, en juridische risico's een rol bij pensioenfondsen.

3.6 Risicobeheerprocedures

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de door de Pensioenkring vastgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- De kring belegt in diverse valuta's. Door wisselkoersveranderingen loopt de Pensioenkring risico dat beleggingen minder waard worden. Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen wordt het valutarisico van de benchmarkposities naar Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen voor de helft afgedekt. De beleggingen in vastrentende waarden luiden hoofdzakelijk in euro (of dat de valutarisico's voor het grootste gedeelte worden afgedekt), waardoor er sprake is van een beperkt valutarisico.
- Het gewenste renterisico wordt gestuurd middels vastrentende waarden en renteswaps.
- De minimum en maximum allocatie van beleggingscategorieën.
- De regiomix van de aandelen.
- De minimale en maximale afwijking in duratie (rentegevoeligheid) voor vastrentende waarden ten opzichte van die van de benchmark.
- Een minimum en maximum allocatie en bandbreedte per subcategorie vastrentende waarden (met diverse kredietrisico's variërend van high yield tot "triple A").
- Risicomaatregelen met betrekking tot het tegenpartijrisico en het liquiditeitsrisico.
- Risicomaatregelen over het gebruik van derivaten en het te hanteren onderpand. Stap hanteert een minimum allocatie naar discretionaire staatsobligaties om te kunnen voldoen aan onderpand verplichtingen ten behoeve van derivaten.

Op basis van de afspraken opgenomen in de SLA tussen het Fonds en Aegon AM ontvangt het Fonds rapportages over de financiële positie, de beleggingen en het risicobeheer betreffende de Pensioenkring.

Jaarlijks verschaft de vermogensbeheerder Aegon AM aan de Pensioenkring en het Fonds inzicht in haar interne organisatie en daarin opgenomen beheersmaatregelen via de ISAE 3402 rapportage. Onderdeel van deze rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.

4 Uitvoering

4.1 Uitbesteding

Stap heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan Aegon AM. Aegon AM rapporteert aan het Bestuursbureau en de Beleggingsadviescommissie over de uitvoering van het beleggingsbeleid.

4.2 Opzet vermogensbeheer

Het vermogen wordt beheerd door de vermogensbeheerder Aegon AM. Deze beheert en bewaart de middelen van de kring in Aegon AM beleggingsfondsen en via discretionaire portefeuilles. Vanuit deze Aegon AM beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles vindt het beheer van de individuele portefeuilles aandelen, vastrentende waarden, inflatie gerelateerde obligaties en alternatieve beleggingen over het algemeen extern plaats. De overige discretionaire vastrentende waarden beleggingen en liquiditeiten en derivaten beheert Aegon AM voornamelijk intern, waarbij Aegon Asset Management de transacties van de derivatenportefeuille (swaps) uitvoert.

De effecten zijn in bewaring gegeven bij custodians, waarmee tevens afspraken zijn gemaakt over de door hen aan te leveren managementinformatie. Veruit het grootste deel van de managementinformatie wordt geleverd door de Back Office van Aegon AM.

4.3 Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen

Bij de uitvoering van het beleggingsplan staat de prudent-person-regel centraal. Op grond van dezelfde Europese Richtlijn, die ook ten grondslag ligt aan de Verklaring inzake de beleggingsbeginselen, geldt namelijk voor pensioenfondsen als algemeen beginsel dat beleggen dient te geschieden volgens de prudent-person-regel. Dit betreft een kwalitatieve norm waarbij, op een enkele uitzondering na, geen beleggingsrestricties of –instructies gelden, maar waarbij pensioenfondsen zelf aan de hand van een aantal algemene principes moeten bepalen hoe zij hun beleggingsbeleid prudent kunnen vormgeven.

Deze regel heeft de onderstaande uitgangspunten:

- De Pensioenkring doet de beleggingen in het belang van de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden.
- Met betrekking tot belegging van de activa geldt:

- de activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel is gewaarborgd;
 - de activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden zoveel mogelijk op gereguleerde markten belegd op een wijze die strookt met de aard en duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen;
 - de activa worden naar behoren gediversifieerd.
- De Pensioenkring belegt alleen in derivaten voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken.
 - Beleggingen in een bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel; indien de bijdragende onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de onderneming die tot dezelfde groep als de bijdragende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10% van de portefeuille.

4.4 Waarderingsmethode

De beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

4.5 Kostenbeheersing

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid ziet Stap erop toe dat de kosten redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegd vermogen en de doelstelling van de Pensioenkring.

5 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Op 10 maart 2021 is de Europese Verordening inzake informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële sector (hierna: SFDR) in werking getreden. Conform de SFDR worden pensioenfondsen als financiële marktdeelnemers geclassificeerd en dienen ze informatie verstrekken over de mate van integratie van duurzaamheid op pensioenfonds- en pensioenregeling niveau. Hieronder wordt beschreven hoe Stap, en de Pensioenkring omgaan duurzaamheid.

Duurzaamheidsrisico's op entiteitsniveau

Naar oordeel van Stap verlaagt maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) in algemene zin het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille, waarbij door het voeren van dialoog en het doorvoeren van uitsluitingen het (reputatie)risico van de portefeuille wordt verminderd.

De beoordeling van de duurzaamheidsrisico's is een integraal onderdeel van de beleggingsprocessen van Stap. Duurzaamheidsrisico's (of ESG-risico's) staan voor gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch, sociaal of governancegebied die, indien zezich voordoen, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kunnen veroorzaken. Stap identificeert mogelijke duurzaamheidsrisico's onder andere, maar niet uitsluitend, aan de hand van de maatschappelijke trends, veranderingen in de pensioensector en wetenschappelijke publicaties.

Stap neemt de relevante duurzaamheidsrisico's mee in de volgende beleggingsprocessen:

- Risicostrategie en eigen risicobeoordeling
- ALM-studie; in het kader van de ALM-studie worden voor elke pensioenkring van Stap twee klimaatscenario's uitgerekend: het transitie scenario en het 4-graden scenario
- Investment cases voor de beleggingscategorieën
- Beoordeling van duurzaamheidsaanpak vermogensbeheerders; Stap heeft de manager selectie en monitoring van vermogensbeheerders uitbesteed aan haar fiduciair manager. De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces is een integraal element van managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten. Tijdens de 'due diligence' wordt onderzocht of een externe manager voldoende aandacht heeft voor ESG-aspecten. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de mate waarin de manager over ESG-research beschikt en of ESG-risico's en -kansen worden meegenomen bij aan- en verkoopbeslissingen.

Om de duurzaamheidsrisico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van (een combinatie van) verschillende instrumenten. Deze instrumenten betreffen stemmen, monitoring en dialoog, uitsluitingen, ESG-integratie en specifieke beleggingsoplossingen die deze risico's naar verwachting verminderen. De inzet van deze instrumenten is een onderdeel van het Stap MVB-beleid, het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsproces. Als zodanig wordt de evaluatie van de effectiviteit van de gebruikte instrumentarium en de uitgangspunten van de risicobeheersing een integraal onderdeel van de evaluatie cyclus.

Stap hanteert ook een beleid inzake beloningen voor alle bestuurders en medewerkers dat niet aanzet tot het nemen van (duurzaamheids)risico's, risicovol beleggen of minder zorgvuldig risicomanagement. Om een prikkel tot het nemen van duurzaamheidsrisico's te voorkomen kent Stap geen variabele beloningen toe.

In de beleggingsportefeuille van Stap worden duurzaamheidsrisico's integraal meegewogen, maar er wordt op dit moment geen expliciete beoordeling gemaakt in hoeverre de beleggingen op de EU Taxonomie zijn afgestemd. Als zodanig belegt Stap op dit moment 0% van haar vermogen in activiteiten die ecologisch duurzaam zijn zoals bedoeld onder de definitie van de EU Taxonomie. De EU Taxonomie bevat een classificatiesysteem om te bepalen of activiteiten ecologisch duurzaam ('groen') zijn. De verordening beschrijft wanneer een activiteit substantieel bijdraagt aan een van de milieudoelstellingen. Stap blijft zich inspannen om na te gaan welke onderliggende beleggingen van de pensioenregelingen voldoen aan de Taxonomie.

Duurzaamheidsrisico's op pensioenregeling niveau

De opgestelde risicohouding van de Pensioenkring vormt voor Stap het vertrekpunt met betrekking tot de uitvoering van de regeling en het beleid: de risicohouding vormt daarmee ook de basis voor de inrichting van het beleggingsbeleid. Duurzaamheidsrisico is, naast traditionele risico's zoals markt of inflatierisico, een van de risicobronnen waar de Pensioenkring aan wordt blootgesteld en wordt daarom integraal meegenomen in het beleggingsproces. Het beleggingsbeleid en beleggingsoplossingen van de Pensioenkring houden rekening met de volgende duurzaamheidsrisico's die potentieel de waarde van de portefeuille kunnen beïnvloeden:

1. Governance: ontoereikende praktijken op gebied van goed ondernemingsbestuur kunnen waardevermindering van bedrijven in de portefeuille tot gevolg hebben. Gebrekkige ondernemingsbestuur praktijken manifesteren zich vaak in controverses en schandalen. Directe impact van dergelijke gebeurtenissen op de waarde van een bedrijf (en op rendement van het aandeel) kan aanzienlijk zijn (bijvoorbeeld, naar aanleiding van het emissie schandaal is de koers van het aandeel van Volkswagen met meer dan 40% gedaald binnen de eerste drie weken na het bekendmaken van de misstanden). Op termijn, naarmate bedrijven acties ondernemen om de

misstanden te corrigeren, zal de impact op de waarde van een onderneming naar verwachting verdwijnen. Stap belegt voor lange termijn in een breed gespreide portefeuille van bedrijven, waardoor het effect op het rendement van de totale portefeuille naar verwachting beperkt blijft.

2. **Mensenrechten:** schendingen van mensenrechten kunnen zowel reputatie als financiële gevolgen hebben voor een pensioenfonds. In het geval van schending van mensenrechten door bedrijven is de impact op het rendement van de aandelenportefeuille vergelijkbaar met controverses op het vlak van governance. In het geval van leningen van landen is de impact op verwacht rendement moeilijk in te schatten. Vanuit het oogpunt van de rol van Stap in de maatschappij en reputatierisicobeheersing kiest Stap ervoor om landen die mensenrechten schenden of betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, op voorhand uit te sluiten. Ook bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens zijn uitgesloten. Stap belegt eveneens niet in bedrijven uit of overheidsleningen van Rusland
3. **Klimaatverandering:** de beleggingsportefeuille is via meerdere kanalen blootgesteld aan de risico's die voortvloeien uit klimaatverandering. Enerzijds is er sprake van risico's die volgen uit de energietransitie en de daar voortvloeiende veranderingen in o.a. de wet- en regelgeving. Anderzijds is de beleggingsportefeuille blootgesteld aan fysieke risico's veroorzaakt door de klimaatverandering. Om inzicht te krijgen in de gevolgen van klimaatverandering op de portefeuille past Stap twee scenario's toe: een transitiescenario, waarbij de onderliggende aanname is dat de transitie abrupt plaatsvindt en een 4 graden scenario, waarin het klimaat significant verandert. Dit tweede scenario resulteert in extremere weersomstandigheden met een hogere frequentie. Op dit moment kwantificeert Stap allen het eerste scenario (abrupte transitie) daar de effecten van het tweede scenario pas na de ALM horizon zich naar verwachting zullen voordoen. Op basis van de analyse uit 2020 daalt de waarde van het vermogen van de Pensioenkring in dit specifieke scenario met circa 7,3%.
4. **Biodiversiteit:** biodiversiteit is een graadmeter voor de gezondheid van de natuur. Het zorgt voor ecosystemen waarin organismen kunnen leven. Permanent verlies van biodiversiteit vormt net als klimaatverandering één van de grootste systeemrisico's voor al het leven op de planeet en is tevens sterk met klimaatverandering verbonden. Dit heeft grote consequenties voor de samenleving, de economie en ook financiële instellingen, zoals pensioenfondsen. De methoden om de blootstelling van de portefeuille te bepalen aan activiteiten die negatieve invloed hebben op de biodiversiteit zijn nog in ontwikkeling. Op den duur zal naar verwachting het effect op het rendement als gevolg van verlies van biodiversiteit vergelijkbaar zijn met het effect van klimaatverandering wanneer geen energietransitie plaats vindt.

Stap MVB beleid

Om tegemoet te komen aan de specifieke karakteristieken van een Algemeen Pensioenfonds wordt binnen het MVB-beleid een 'ladder'-benadering gehanteerd met verschillende niveaus. Het MVB-beleid kan voor elke pensioenkring binnen de gestelde kaders op verschillende niveaus plaatsvinden.

Het niveau van het MVB-beleid met betrekking tot de invulling van de producten hoeft niet per definitie hand in hand te gaan met het niveau van stewardship. Vaak voeren vermogensbeheerders uitgebreide stewardship programma's die worden toegepast op het gehele productenaanbod, en tegelijkertijd bieden ze beleggingen aan waarin de invulling van ESG-risicomanagement onvoldoende aandacht wordt besteed aan de risico's die zich tegenwoordig manifesteren.

In het MVB-kader van Stap is daarom een splitsing aangebracht tussen stewardship (stemmen, screening en dialoog) en de invulling van de beleggingen (zoals zichtbaar in onderstaande figuur).

Binnen elk van die twee aspecten van MVB-beleid is er sprake van drie tredes:

- Wettelijke verplichting
- Standaard Stap
- Stap plus

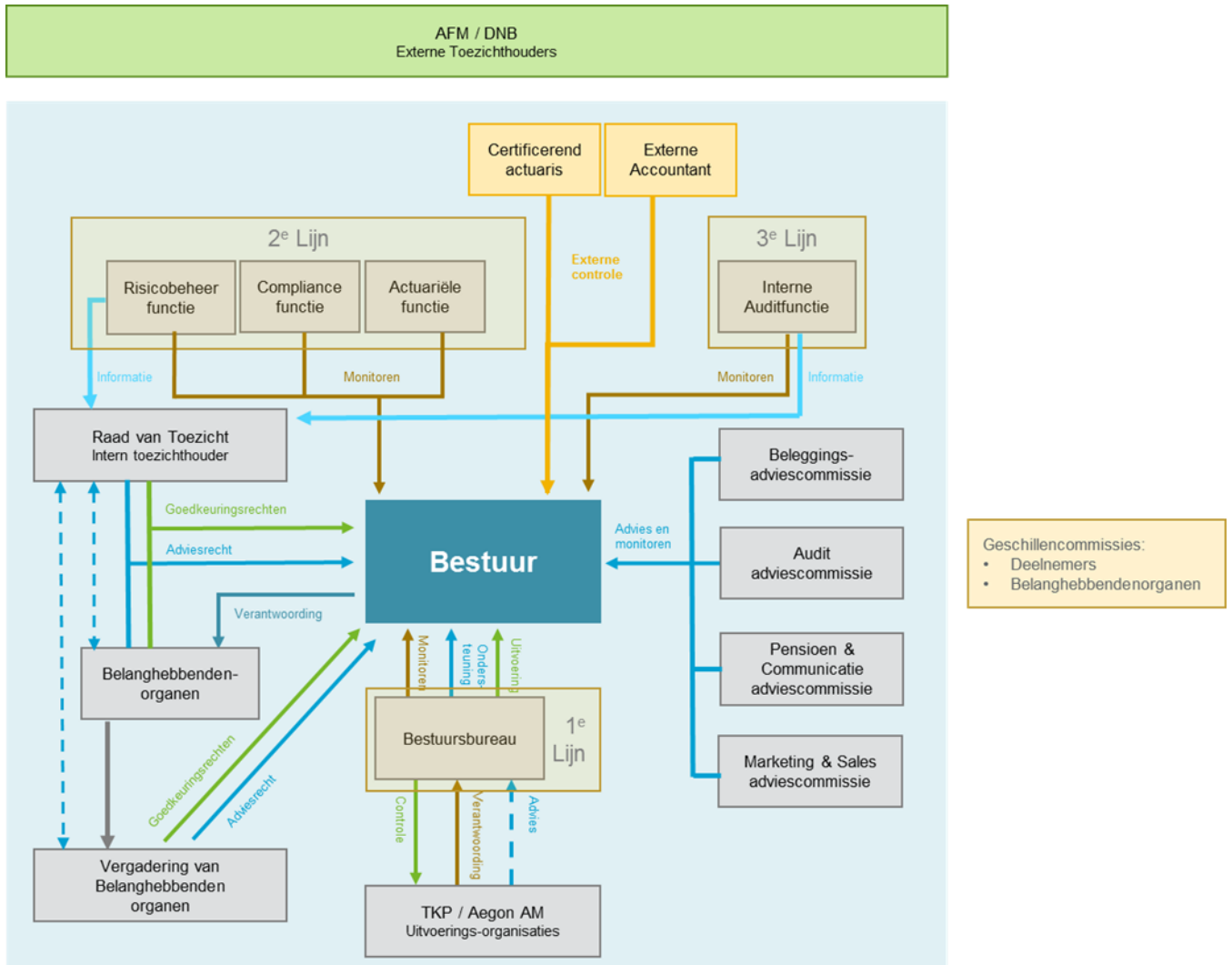

Figuur: kaders MVB-beleid

Het MVB-beleid wordt ingevuld met diverse instrumenten, waaronder screening, uitsluitingen van bedrijven en landen en stembeleid.

Bijlage 2 Organogram Pensioenfonds

In de onderstaande tabel is het organogram van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap opgenomen. De organisatie van Stap is ingericht in overeenstemming met de wettelijke bepalingen inzake Pension Fund Governance en de wettelijke vereisten dat het Bestuur ten allen tijde in control is van de activiteiten van het Fonds en zorgdraagt voor een beheerste en integere bedrijfsvoering.

De voorzitters van de afzonderlijke Belanghebbendenorganen hebben zitting in de vergadering van Belanghebbendenorganen. Stap heeft een externe certificerend actuaris aangesteld en de jaarrekening, financiële opstellingen van de Pensioenkringen worden gecontroleerd door een externe accountant.

Bijlage 3 Selectieproces externe vermogensbeheerders

1. Selectie externe vermogensbeheerders

De volgende omschrijving geeft het selectieproces van externe vermogensbeheerders weer.

1.1 Afbakening van het initiële universum

Het manager selectieproces van Aegon AM begint bij het in kaart brengen van het universum van externe vermogensbeheerders die in staat zijn om het aangeboden mandaat te beheren. Aegon AM maakt gebruik van interne en externe research om het initiële universum goed in beeld te krijgen.

1.2 Lijst met potentieel geschikte externe vermogensbeheerders

Op basis van de volgende criteria wordt het initiële universum teruggebracht naar een werkbare lijst van potentieel geschikte externe vermogensbeheerders.

- De filosofie en de stijl van de externe vermogensbeheerder moet passen in het gewenste profiel
- De strategie van de externe vermogensbeheerder moet voldoen aan een bepaald minimum en maximum vereist vermogen onder beheer
- De externe vermogensbeheerder moet expertise hebben op het gebied van institutioneel vermogensbeheer
- De externe vermogensbeheerder moet bereid zijn het mandaat op gesegregeerde basis te willen beheren
- Het team dat verantwoordelijk is voor het management van de strategie moet voldoen aan een bepaalde minimum omvang
- De externe vermogensbeheerder moet een aantoonbaar positief track record hebben
- De periode waarin het track record is gerealiseerd moet een bepaalde minimum duur hebben.

1.3 Oordeel op basis van rating

De externe vermogensbeheerders die de eerste selectie doorstaan, worden onderworpen aan een nader diepgaand onderzoek. Zij krijgen een uitgebreide, door Aegon AM samengestelde, vragenlijst toegestuurd op basis waarvan een gedetailleerd inzicht wordt verkregen in:

- De omvang en ervaring van het team
- De werking van het beleggingsproces
- De werking van het risicomanagement
- De beloning van portfoliomanagers

- De filosofie van de externe vermogensbeheerder
- Het historische rendement ten opzichte van de benchmark.

Daarnaast worden de historische portefeuilles van externe vermogensbeheerders geanalyseerd en kan worden beoordeeld of de externe vermogensbeheerders daadwerkelijk beleggen op de manier zoals ze hebben beschreven in de vragenlijst (stijl, verwacht risico etc.). Op basis van deze selectie wordt aan de externe managers een rating gegeven van 1 t/m 4. Alleen van externe vermogensbeheerders met een score 3 of 4 wordt verwacht dat ze consistent waarde kunnen toevoegen en deze komen in aanmerking voor het beheer van een mandaat.

1.4 On-site due diligence

Externe vermogensbeheerders met een 3 of 4 rating worden onderworpen aan een uitgebreide on-site due diligence. Tijdens deze site visit wordt o.a. aandacht geschonken aan het senior management van de kandidaat om duidelijk in beeld te krijgen wat de toekomstverwachting is voor de organisatie. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het portefeuillemanagement en het risicomangement, maar ook aan trading, compliance en andere operationele aspecten (o.a. back-office activiteiten).

1.5 Watchlist

Binnen het kader van de monitoring worden de externe vermogensbeheerders door Aegon AM periodiek op een aantal kwalitatieve en kwantitatieve criteria beoordeeld. Dit kan leiden tot plaatsing op de watchlist.

Een externe vermogensbeheerder kan langere tijd minder goed presteren zonder dat de selectiecriteria op basis waarvan de externe vermogensbeheerder in het verleden is aangesteld, zijn gewijzigd. Daarom wordt er een aantal kwantitatief en objectief meetbare criteria gehanteerd die zullen leiden tot ontslag van de externe vermogensbeheerder. Alleen bij zwaarwegende argumenten kan in dergelijke situaties worden besloten het mandaat voort te zetten. Deze criteria zijn als volgt:

- Het behaalde relatieve rendement is significant negatief
- Er is een significante terugval in het relatieve rendement
- De externe vermogensbeheerder heeft op een drie-jaars basis geen waarde weten toe te voegen.

Bijlage 4 Ervaringssterfte en partnerfrequenties

Ervaringssterfte

Zoals in hoofdstuk 7.1 benoemd, bestaan de sterftetekansen uit twee onderdelen:

- De basis overlevingstafel, de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuarieel Genootschap,
- Kringspecifieke ervaringssterfte (correctiefactoren op de prognosetafel).

De basis overlevingstafel is gebaseerd op de gehele bevolking. Indien er een verschil is in (verwachte) sterfte tussen de gehele bevolking en de pensioenkringpopulatie kunnen er correctiefactoren worden toegepast op de basis overlevingstafel. De kringspecifieke ervaringssterfte voor collectiviteitkring Multi Cliënt 2 is bepaald op basis van het Demographic Horizons™ model (Aon).

Het bestuur toetst iedere twee jaar (bij aanpassing van de prognosetafel) in hoeverre de gehanteerde ervaringssterfte gecontinueerd kan worden. Hierbij wordt gekeken naar:

1. Waargenomen sterfte in het verleden
2. Veranderde omstandigheden (een inschatting van hoe de ervaringssterfte in de toekomst kan afwijken van hetgeen in het verleden is waargenomen)

Indien beperkte data beschikbaar is (minder dan vijf jaar) wordt op basis van jaarwerkcijfers beoordeeld in hoeverre de gehanteerde sterftegrondslagen aansluiten bij de gerealiseerde en waargenomen sterfte. Indien minimaal vijf jaar aan data beschikbaar is wordt tevens een backtest uitgevoerd. Veranderde omstandigheden waardoor de gehanteerde ervaringssterfte mogelijk niet gecontinueerd kan worden zijn verwachte of voorziene wijzigingen in de samenstelling van het deelnemers- c.q. verzekerdenbestand, verschuivingen door de tijd in activiteiten of functieniveaus of wijzigingen in onderliggende regelingen en overeenkomsten. Om actualiteit van de sterftegrondslagen te borgen wordt de kringspecifieke ervaringssterfte minimaal eens in de vijf jaar herijkt.

Aanvullende toetsing van de ervaringssterfte vindt plaats bij toetredingen van (nieuwe) werkgevers aan de Pensioenkring. Hierbij wordt vastgesteld dat een binnenkomende deelnemerspopulatie niet leidt tot een verzekeringstechnisch nadeel voor de zittende deelnemers populatie of de toetredende populatie. Om subsidiëring o.b.v. ervaringssterfte tussen de populaties te voorkomen wordt (in geval van een verschil in voorziening als gevolg van ervaringssterfte van meer dan 0,2%) de ervaringssterftecurve van de toetredende populatie vastgesteld o.b.v. hetzelfde ervaringssterftemodel als het model dat voor de Multi-client Pensioenkring wordt gehanteerd (Demographic Horizons™ model (Aon)). De koopsom voor de toetredende

populatie wordt vervolgens vastgesteld op basis van de ervaringssterftecure zoals vastgesteld op basis van het Aon model voor de eigen populatie. Na toetreding wordt de ervaringssterftecure voor de Multi-client Pensioenkring opnieuw vastgesteld door de oude curve van de Pensioenkring en de curve voor de toetredende populatie te middelen.

In de tabellen op de volgende pagina's zijn de correctiefactoren per leeftijd en geslacht weergegeven, zoals deze vanaf 8 juli 2021 gelden.

Correctiefactoren : Hoofdverzekerden								
Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V
0	0,596	0,802						
1	0,596	0,802	41	0,596	0,802	81	0,821	0,920
2	0,596	0,802	42	0,596	0,802	82	0,830	0,924
3	0,596	0,802	43	0,596	0,802	83	0,839	0,928
4	0,596	0,802	44	0,596	0,802	84	0,847	0,932
5	0,596	0,802	45	0,596	0,802	85	0,856	0,936
6	0,596	0,802	46	0,596	0,802	86	0,865	0,940
7	0,596	0,802	47	0,596	0,802	87	0,874	0,944
8	0,596	0,802	48	0,596	0,802	88	0,883	0,948
9	0,596	0,802	49	0,596	0,802	89	0,892	0,953
10	0,596	0,802	50	0,596	0,802	90	0,902	0,957
11	0,596	0,802	51	0,602	0,806	91	0,911	0,961
12	0,596	0,802	52	0,608	0,809	92	0,921	0,965
13	0,596	0,802	53	0,615	0,813	93	0,930	0,970
14	0,596	0,802	54	0,621	0,816	94	0,940	0,974
15	0,596	0,802	55	0,628	0,820	95	0,950	0,978
16	0,596	0,802	56	0,634	0,824	96	0,959	0,983
17	0,596	0,802	57	0,641	0,827	97	0,969	0,987
18	0,596	0,802	58	0,647	0,831	98	0,980	0,991
19	0,596	0,802	59	0,654	0,834	99	0,990	0,996
20	0,596	0,802	60	0,661	0,838	100	1,000	1,000
21	0,596	0,802	61	0,668	0,842	101	1,000	1,000
22	0,596	0,802	62	0,675	0,846	102	1,000	1,000
23	0,596	0,802	63	0,682	0,849	103	1,000	1,000
24	0,596	0,802	64	0,689	0,853	104	1,000	1,000
25	0,596	0,802	65	0,696	0,857	105	1,000	1,000
26	0,596	0,802	66	0,703	0,861	106	1,000	1,000
27	0,596	0,802	67	0,711	0,864	107	1,000	1,000
28	0,596	0,802	68	0,718	0,868	108	1,000	1,000
29	0,596	0,802	69	0,726	0,872	109	1,000	1,000
30	0,596	0,802	70	0,733	0,876	110	1,000	1,000
31	0,596	0,802	71	0,741	0,880	111	1,000	1,000
32	0,596	0,802	72	0,748	0,884	112	1,000	1,000
33	0,596	0,802	73	0,756	0,888	113	1,000	1,000
34	0,596	0,802	74	0,764	0,892	114	1,000	1,000
35	0,596	0,802	75	0,772	0,896	115	1,000	1,000
36	0,596	0,802	76	0,780	0,900	116	1,000	1,000
37	0,596	0,802	77	0,788	0,903	117	1,000	1,000
38	0,596	0,802	78	0,796	0,907	118	1,000	1,000
39	0,596	0,802	79	0,805	0,911	119	1,000	1,000
40	0,596	0,802	80	0,813	0,916	120	1,000	1,000

Correctiefactoren : Medeverzekerden								
Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V
0	0,603	0,791						
1	0,603	0,791	41	0,603	0,791	81	0,825	0,915
2	0,603	0,791	42	0,603	0,791	82	0,834	0,919
3	0,603	0,791	43	0,603	0,791	83	0,842	0,923
4	0,603	0,791	44	0,603	0,791	84	0,851	0,928
5	0,603	0,791	45	0,603	0,791	85	0,859	0,932
6	0,603	0,791	46	0,603	0,791	86	0,868	0,936
7	0,603	0,791	47	0,603	0,791	87	0,877	0,941
8	0,603	0,791	48	0,603	0,791	88	0,886	0,945
9	0,603	0,791	49	0,603	0,791	89	0,895	0,950
10	0,603	0,791	50	0,603	0,791	90	0,904	0,954
11	0,603	0,791	51	0,609	0,795	91	0,913	0,959
12	0,603	0,791	52	0,615	0,798	92	0,922	0,963
13	0,603	0,791	53	0,622	0,802	93	0,932	0,968
14	0,603	0,791	54	0,628	0,806	94	0,941	0,972
15	0,603	0,791	55	0,634	0,810	95	0,951	0,977
16	0,603	0,791	56	0,641	0,814	96	0,960	0,981
17	0,603	0,791	57	0,647	0,817	97	0,970	0,986
18	0,603	0,791	58	0,654	0,821	98	0,980	0,991
19	0,603	0,791	59	0,660	0,825	99	0,990	0,995
20	0,603	0,791	60	0,667	0,829	100	1,000	1,000
21	0,603	0,791	61	0,674	0,833	101	1,000	1,000
22	0,603	0,791	62	0,681	0,837	102	1,000	1,000
23	0,603	0,791	63	0,688	0,841	103	1,000	1,000
24	0,603	0,791	64	0,695	0,845	104	1,000	1,000
25	0,603	0,791	65	0,702	0,849	105	1,000	1,000
26	0,603	0,791	66	0,709	0,853	106	1,000	1,000
27	0,603	0,791	67	0,716	0,857	107	1,000	1,000
28	0,603	0,791	68	0,723	0,861	108	1,000	1,000
29	0,603	0,791	69	0,731	0,865	109	1,000	1,000
30	0,603	0,791	70	0,738	0,869	110	1,000	1,000
31	0,603	0,791	71	0,746	0,873	111	1,000	1,000
32	0,603	0,791	72	0,753	0,877	112	1,000	1,000
33	0,603	0,791	73	0,761	0,881	113	1,000	1,000
34	0,603	0,791	74	0,769	0,885	114	1,000	1,000
35	0,603	0,791	75	0,777	0,889	115	1,000	1,000
36	0,603	0,791	76	0,784	0,894	116	1,000	1,000
37	0,603	0,791	77	0,792	0,898	117	1,000	1,000
38	0,603	0,791	78	0,800	0,902	118	1,000	1,000
39	0,603	0,791	79	0,809	0,906	119	1,000	1,000
40	0,603	0,791	80	0,817	0,910	120	1,000	1,000

Partnerfrequenties

Voor de partnerfrequenties wordt uitgegaan van de frequenties uit de onderstaande tabel.

Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V
18	0,01	0,01	46	0,74	0,75
19	0,01	0,03	47	0,74	0,75
20	0,03	0,06	48	0,74	0,74
21	0,04	0,10	49	0,74	0,74
22	0,07	0,15	50	0,74	0,74
23	0,11	0,23	51	0,74	0,74
24	0,16	0,31	52	0,75	0,74
25	0,23	0,39	53	0,75	0,74
26	0,30	0,47	54	0,75	0,74
27	0,37	0,53	55	0,75	0,74
28	0,43	0,58	56	0,75	0,74
29	0,49	0,63	57	0,76	0,74
30	0,54	0,66	58	0,76	0,74
31	0,58	0,68	59	0,76	0,74
32	0,61	0,71	60	0,76	0,74
33	0,64	0,73	61	0,77	0,74
34	0,66	0,74	62	0,77	0,74
35	0,68	0,75	63	0,78	0,73
36	0,69	0,75	64	0,78	0,73
37	0,70	0,76	65	0,79	0,73
38	0,71	0,76	66	0,79	0,72
39	0,72	0,77	67	0,79	0,71
40	0,73	0,76	68	0,79	0,71
41	0,73	0,76			
42	0,73	0,76			
43	0,74	0,76			
44	0,74	0,76			
45	0,74	0,75			

Voor het uitruilbare partnerpensioen wordt de partnerfrequentie op de pensioenleeftijd op 1 gesteld.

Bijlage 5 Rendementscurve

Voor de vaststelling van de gedempte premie wordt voor de periode vanaf 1 januari 2023 tot 1 januari 2028 de onderstaande rentecurve gehanteerd.

Duur	Curve	Duur	Curve	Duur	Curve
1	1,03%	38	1,67%	75	1,44%
2	1,41%	39	1,66%	76	1,44%
3	1,61%	40	1,65%	77	1,44%
4	1,80%	41	1,63%	78	1,43%
5	1,92%	42	1,62%	79	1,43%
6	2,00%	43	1,61%	80	1,43%
7	2,06%	44	1,60%	81	1,43%
8	2,11%	45	1,59%	82	1,42%
9	2,15%	46	1,59%	83	1,42%
10	2,19%	47	1,58%	84	1,42%
11	2,22%	48	1,57%	85	1,42%
12	2,25%	49	1,56%	86	1,42%
13	2,25%	50	1,56%	87	1,41%
14	2,25%	51	1,55%	88	1,41%
15	2,25%	52	1,54%	89	1,41%
16	2,22%	53	1,54%	90	1,41%
17	2,18%	54	1,53%	91	1,40%
18	2,15%	55	1,52%	92	1,40%
19	2,13%	56	1,52%	93	1,40%
20	2,11%	57	1,51%	94	1,40%
21	2,06%	58	1,51%	95	1,40%
22	2,03%	59	1,50%	96	1,40%
23	1,99%	60	1,50%	97	1,39%
24	1,96%	61	1,49%	98	1,39%
25	1,93%	62	1,49%	99	1,39%
26	1,90%	63	1,48%	100	1,39%
27	1,88%	64	1,48%		
28	1,85%	65	1,48%		
29	1,83%	66	1,47%		
30	1,80%	67	1,47%		
31	1,78%	68	1,46%		
32	1,76%	69	1,46%		
33	1,75%	70	1,46%		
34	1,73%	71	1,45%		
35	1,71%	72	1,45%		
36	1,70%	73	1,45%		
37	1,68%	74	1,44%		

Bijlage 6 Toetsing actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen worden periodiek herijkt. In deze bijlage is voor elk van de gehanteerde actuariële grondslagen vastgelegd wanneer de grondslag voor het laatst is getoetst en wanneer een nieuwe toetsing zal plaatsvinden om zo de actualiteit en toereikendheid van de gehanteerde actuariële grondslagen te waarborgen en managen.

Tabel 1 – Toetsing actuariële grondslagen

Actuariële grondslagen	Laatste toetsing	Komende toetsing	Periodiciteit
Sterftekansen	2022	2024	Elke 2 jaar
Correctiefactoren op sterftekansen	2022	2024	Elke 2 jaar (eerder indien nieuwe werkgever toetreedt)
Partnerfrequenties	2021	2026	Elke 5 jaar
Opslag voor wezenpensioen	2021	2026	Elke 5 jaar
Leeftijdsverschil M/V	2021	2026	Elke 5 jaar
Waardering niet opgevraagd pensioen	2021	2026	Elke 5 jaar
Kostenvoorziening: Actualisatie input basis model	2022	Q1/Q2 2023	Jaarlijks
Kostenvoorziening: Evaluatie model	Q3/Q4 2021	Q3/Q4 2024	Elke 3 jaar
Kostenvoorziening: Opslag toekomstige uitvoeringskosten	2022	Q1/Q2 2025	Elke 3 jaar

Bijlage 7 Crisisplan

Financieel crisisplan

Pensioenkring 2

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Versie 2023

www.stappensioen.nl

stap
Algemeen
Pensioenfonds

stap

ABTN Pensioenkring 2

126

Versie 2023

Inhoudsopgave

1.	<u>Inleiding</u>	129
1.1	<u>Definities</u>	129
1.2	<u>Situatie Pensioenkring per 31 december 2022</u>	130
1.3	<u>Wettelijk kader voor het financieel crisisplan</u>	131
1.4	<u>Doelstelling van het financieel crisisplan</u>	131
1.5	<u>Missie, visie en doelstellingen van het fonds</u>	131
1.6	<u>Totstandkoming financieel crisisplan</u>	131
1.7	<u>Vaststelling financieel crisisplan</u>	132
2.	<u>Financiële crisissituatie</u>	132
2.1	<u>Vaststelling financiële crisissituatie</u>	132
2.2	<u>Beschikbare maatregelen</u>	135
2.3	<u>Mate van inzetbaarheid van de (crisis)maatregelen</u>	136
2.4	<u>Wat is het financiële effect van de maatregelen</u>	137
2.5	<u>Evenwichtige belangenafweging</u>	137
3.	<u>Besluitvorming</u>	138
3.1	<u>Besluitvormingsproces</u>	138
3.2	<u>Beleid ongedaan maken crisismaatregelen</u>	139
3.3	<u>Jaarlijkse toets op actualiteit financieel crisisplan</u>	140
4.	<u>Communicatie met belanghebbenden</u>	140

Versiebeheer

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
Juni 2017	Bestuur	V1.0	Initiële vaststelling van het Crisisplan voor de Pensioenkring 2
December 2018	Bestuursbureau	V2.0	Crisisplan geactualiseerd.
November 2019	TKP	V3.0	Crisisplan geactualiseerd.
Juni 2020	TKP / Bestuursbureau	V4.0	<ul style="list-style-type: none"> • De indeling van het crisisplan is gewijzigd om de leesbaarheid te vergroten. • Hoofdstuk 1.2 is nieuw toegevoegd. • Hoofdstuk 1.3 is nieuw toegevoegd. • In hoofdstuk 2.1 zijn de evenwicht- en crisisniveau grafisch anders weergegeven. • In hoofdstuk 3.1 (besluitvormingsproces) zijn de rollen van de adviescommissie en de Belanghebbendenorganen toegevoegd. • In hoofdstuk 4 zijn de communicatieactiviteiten opgenomen per evenwichts- en crisisniveau. • Er zijn diverse tekstuele verduidelijkingen doorgevoerd.
Maart 2021	Bestuursbureau	V5.0	Crisisplan geactualiseerd.
Februari 2022	TKP		Crisisplan geactualiseerd
Maart 2023	TKP		Crisisplan geactualiseerd

1 Inleiding

Dit financieel crisisplan is onderdeel van de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) van de Pensioenkring 2 (hierna de Pensioenkring). In dit plan zijn maatregelen opgenomen die het Bestuur van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (hierna het fonds) kan inzetten wanneer op korte termijn de financiële positie van de Pensioenkring zich bevindt op of snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstellingen van de Pensioenkring in gevaar komt. Het plan beschrijft de kritische grenzen, de beschikbaarheid en inzet van maatregelen en geeft een inschatting van de effectiviteit hiervan. Daarnaast wordt in dit plan ingegaan op de evenwichtige belangenbehartiging en communicatie.

Voor een financieel crisisplan geldt dat het Bestuur bij de beschreven maatregelen altijd de afweging maakt in hoeverre deze in het kader van de dan geldende omstandigheden en de aard van de financiële crisis binnen de Pensioenkring, daadwerkelijk doorgevoerd kunnen worden. Het financieel crisisplan is daarmee geen herstelplan. Een herstelplan is immers erop gericht te herstellen uit een bestaande tekortsituatie, terwijl een financieel crisisplan erop is gericht hoe in de toekomst om te gaan met de door het Bestuur gedefinieerde crisissituaties binnen de Pensioenkring. Daarnaast mag het Bestuur in een financieel crisisplan zelf een beschrijving geven van de verschillende crisissituaties voor de Pensioenkring, terwijl dit bij een herstelplan is vastgelegd in de wetgeving.

1.1 Definities

	Afkorting	Omschrijving
Actuele dekkingsgraad	ADG	De verhouding tussen de actuele marktwaarde van de bezittingen en de actuele waarde van de verplichtingen.
Beleidsdekkingsgraad	BDG	Het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden.
Kritische dekkingsgraad	KDG	De kritische ondergrens waarbij de dekkingsgraad van de Pensioenkring nog binnen de gekozen herstelperiode van 10 jaar kan herstellen naar de vereiste dekkingsgraad (2023 : 98,1%).
Minimaal vereiste dekkingsgraad	MVDG	De dekkingsgraad die bij de Pensioenkring minimaal aanwezig dient te zijn. Deze dekkingsgraad bestaat uit een algemene reserve van 4% en een reserve die afhankelijk is van het door de Pensioenkring gelopen overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico.
Toekomstbestendige toeslaggrens	TBT	De dekkingsgraad waarbij de Pensioenkring een volledige toeslag mag verlenen (30 september 2022: 140,8%).
Vereiste dekkingsgraad	VDG	De benodigde dekkingsgraad om nu en in de toekomst de verplichtingen na te kunnen komen. Dit is ook de dekkingsgraad die de Pensioenkring ten minste dient aan te houden op grond van wet- en regelgeving.

1.2 Situatie Pensioenkring per 31 december 2022

De situatie van de Pensioenkring per 31 december 2022 was:

De kritische dekkingsgraad (KDG) bedroeg per 31 december 2022 98,1%. De toekomstbestendige toeslaggrens (TBT) bedroeg per 30 september 2022 140,8%.

Bovenstaande gegevens worden jaarlijks geactualiseerd.

1.3 Wettelijk kader voor het financieel crisisplan

Artikel 145 lid van de Pensioenwet bepaalt dat de ABTN een financieel crisisplan bevat waarin het fonds in casu de Pensioenkring beschrijft welke maatregelen ingezet kunnen worden in de situatie dat niet aan de vereisten gesteld bij of krachtens artikel 132 (vereist eigen vermogen) zal worden voldaan, en welke maatregelen ingezet kunnen worden in de situatie, bedoeld in artikel 140, eerste lid (minimaal vereist eigen vermogen).

1.4 Doelstelling van het financieel crisisplan

Het doel van het crisisplan is om voorbereid te zijn op een crisissituatie, inzicht te geven in welke maatregelen genomen (kunnen) worden en op welke wijze de evenwichtige belangenafweging wordt toegepast. Het crisisplan beschrijft ook wat het realiteitsgehalte en het effect van de maatregelen zijn.

Het crisisplan heeft ook als doel om deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden inzicht te geven in hoe er wordt gehandeld in een crisissituatie en wat dit voor hun pensioen betekent.

1.5 Missie, visie en doelstellingen van het fonds

In de missie is beschreven waarvoor het fonds staat, wat de bestaansgrond is en welke waarden en identiteit het fonds kenmerken. De missie, visie en doelstellingen van Stap zijn in paragraaf 1.3 van de ABTN beschreven. De doelstellingen van de Pensioenkring zijn in paragraaf 4.1. van de ABTN beschreven.

1.6 Totstandkoming financieel crisisplan

Het Bestuur is van mening dat een financieel crisisplan voor elke Pensioenkring onderdeel vormt van het integraal risicomanagement zoals door het fonds als geheel, maar ook per Pensioenkring is vormgegeven. Een financieel crisisplan richt zich voornamelijk op het wel of niet kunnen verwezenlijken van de strategische en operationele doelstellingen van de Pensioenkring binnen de kaders van de risicohouding. Het financieel crisisplan richt zich voornamelijk op de financiële risico's en vraagt van het Bestuur een heldere formulering ten aanzien van normen en limieten van de onderliggende financiële risico's binnen elke Pensioenkring.

Voor het opstellen van een financieel crisisplan is het daarom noodzakelijk goed zicht te hebben op de door het Bestuur geformuleerde missie en visie en daaraan gerelateerde operationele doelstellingen per Pensioenkring. Het bereiken van dekkingsgraadniveaus waardoor de doelstellingen binnen de Pensioenkring niet kunnen worden gerealiseerd, wordt als een financiële crisissituatie beschouwd.

Het Bestuur bespreekt ieder kwartaal de risicorapportages per Pensioenkring. Er wordt nadrukkelijk gekeken of in verschillende economische omgevingen het pensioenbeleid bijdraagt aan de geformuleerde doelstellingen van de Pensioenkring. Hierbij wordt aandacht besteed aan de herstelkracht en de kritische ondergrenzen van de Pensioenkring. Het Bestuur heeft bij het inrichten van zijn beleid per Pensioenkring het risico naar haar kritische grenzen verkleind, terwijl daarnaast als randvoorwaarde geldt dat de mogelijkheid van het nakomen van de toelagambitie binnen de Pensioenkring gehandhaafd moet blijven.

1.7 Vaststelling financieel crisisplan

Dit financieel crisisplan is een dynamisch document en wordt jaarlijks geactualiseerd. Het financieel crisisplan is gebaseerd op de huidige wet- en regelgeving en de uitvoeringsovereenkomst(en) en/of uitvoeringsreglement(en) van de Pensioenkring.

2 Financiële crisissituatie

2.1 Vaststelling financiële crisissituatie

De Nederlandsche Bank heeft met een **beleidsregel**⁹, een nadere toelichting gegeven op artikel 145 van de Pensioenwet. In de toelichting op artikel 4 van die beleidsregel wordt de volgende opmerking gemaakt in het kader van de beschrijving van een financiële crisissituatie van het fonds:

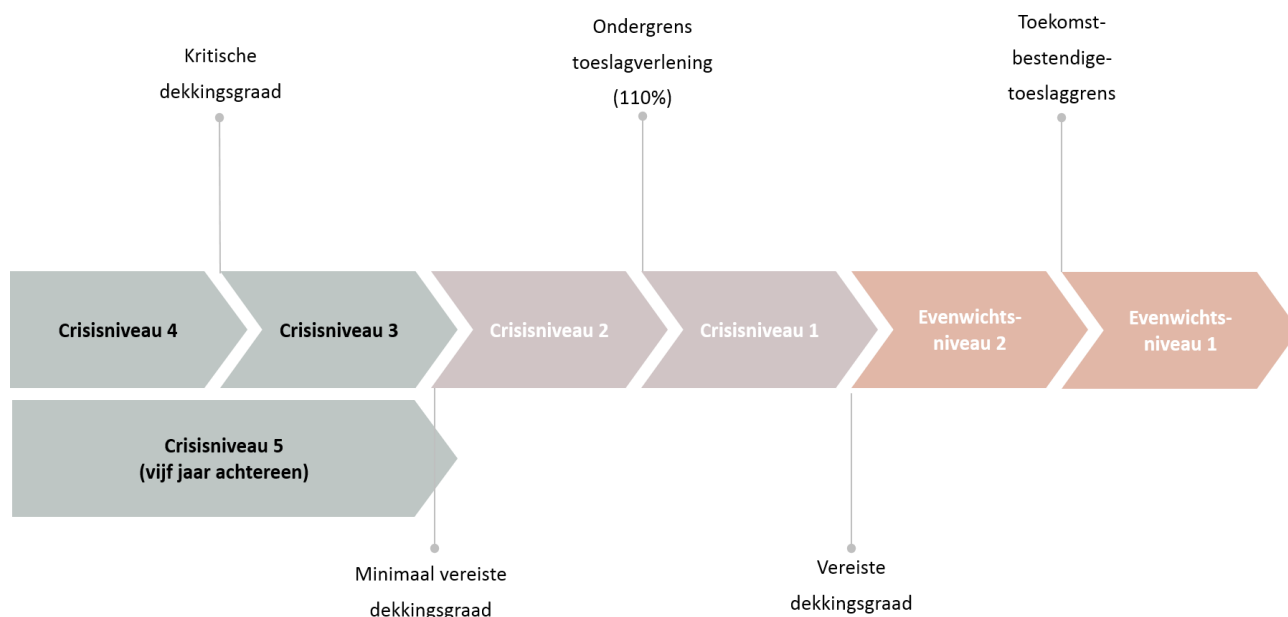
Het gaat bij de beschrijving van een financiële crisissituatie van het fonds overigens niet om het beschrijven van een buiten het fonds plaatsvindende economische ontwikkeling die tot een economische crisis leidt. Het gaat om een financiële situatie van het fonds die door het Bestuur als een crisissituatie wordt beschouwd. Het is mogelijk dat er verschillende niveaus dekkingsgraad als financiële crisissituatie worden vastgesteld, zoals die bij verschillende stadia van een crisis zouden kunnen worden onderscheiden. Ook een dekkingsgraad boven het niveau van een dekkingstekort (dat is het niveau van de dekkingsgraad indien voldaan is aan de eis van het dekken van de technische voorzieningen door waarden en het bezitten van het minimum vereist eigen vermogen) zou door een Bestuur al als een financiële crisissituatie kunnen worden aangeduid. Bijvoorbeeld omdat het vanaf dat moment langdurig lastig wordt om te indexeren.

Gezien de door het Bestuur geformuleerde doelstellingen beoordeelt het Bestuur ook op deze wijze een financiële crisissituatie per Pensioenkring. Naar de mening van het Bestuur is er sprake van financiële crisis in een Pensioenkring wanneer de strategische doelstellingen van de Pensioenkring in gevaar komen.

Leidend in de vaststelling van een crisisniveau is de beleidsdekkingsgraad (BDG) in de Pensioenkring. Door diverse oorzaken kan de BDG onder druk komen te staan. Het beleggingsbeleid en het integraal risicomanagement is zodanig ingericht om een crisissituatie in een Pensioenkring zoveel mogelijk te voorkomen.

⁹ Beleidsregel van De Nederlandsche Bank van 5 december 2011, nr. Tb/2011/734668, inzake het opstellen van een financieel crisisplan in het kader van de verplichting op grond van artikel 145 Pensioenwet en artikel 140 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling en artikel 24 van het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen om in de actuariële en bedrijfstechnische nota onder meer een beschrijving te geven van een financieel crisisplan als onderdeel van de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de financiële sturingsmiddelen (Beleidsregel financieel crisisplan pensioenfondsen).

Het fonds onderscheidt per Pensioenkring twee evenwichtsniveaus en vijf crisisniveaus. In onderstaande figuur is de relatie tussen de beleidsdekkingsgraad en een evenwichts- of crisissituatie voor de Pensioenkring weergegeven.

In de onderstaande tabel zijn de mogelijke beheersmaatregelen opgenomen bij de verschillende evenwichts- en crisisniveaus.

Tabel 1 – Vaststelling financiële crisissituatie in de Pensioenkring

Niveau	Wat betekent dit?	Mogelijke beheersmaatregelen
Evenwichtsniveau 1 (BDG > TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Pensioenkring kan de doelstellingen behalen. • Volledige toeslagverlening. • Inhaaltoeslagen mogelijk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen verdere beheersingsmaatregelen benodigd • Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Evenwichtsniveau 2 (VDG < BDG < TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Toeslagverlening is mogelijk. Alleen geen volledige toeslag. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gedeeltelijke (toekomstbestendige) toeslagverlening • Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 1 (110% < BDG < VDG)	<ul style="list-style-type: none"> • De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar in staat om te herstellen tot het VEV. • In deze situatie wordt mogelijk niet (geheel) voldaan aan de toeslagambitie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gedeeltelijke (toekomstbestendige) toeslagverlening • Jaarlijks opstellen herstelplan • Eventueel aanpassen beleggingsbeleid

Crisisniveau 2 (MVDG<BDG<110%)	<ul style="list-style-type: none"> • De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar in staat om te herstellen tot het VEV. • De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening • Jaarlijks opstellen herstelplan • Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 3 (KDG<BDG<MVDG)	<ul style="list-style-type: none"> • De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar in staat om te herstellen tot het VEV. • De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. • De kans op korten neemt toe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening • Jaarlijks opstellen herstelplan • Bij BDG lager dan 100%: stopzetten waardeoverdrachten • Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 4 (BDG<KDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening. • Jaarlijks opstellen herstelplan. • De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar niet meer in staat om te herstellen. Na toepassing van alle mogelijke maatregelen dient een kortingen te worden doorgevoerd. Deze korting wordt over 10 jaar uitgesmeerd. De eerste korting is onvoorwaardelijk. In het jaar daarna wordt het lopende herstelplan geactualiseerd met een nieuwe termijn van 10 jaar. • De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening. • Jaarlijks opstellen herstelplan • Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 5 (BDG<MVDG, 5 jaar achtereen)	<ul style="list-style-type: none"> • De Pensioenkring moet na het vijfde jaar dat de BDG lager is dan het MVEV-niveau onvoorwaardelijk korten. De korting mag uitgesmeerd worden over maximaal 10 jaar, maar blijft onvoorwaardelijk (in tegenstelling tot de korting door het niet halen van het VEV-niveau). • De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening • Jaarlijks opstellen herstelplan • Eventueel aanpassen beleggingsbeleid

Toelichting van tabel 1– vaststelling financiële crisissituatie in de Pensioenkring

Wanneer de financiële positie (uitgedrukt in de BDG) hoger is dan de vereiste dekkingsgraad, dan is sprake van een evenwichtsniveau. Hierbij is het evenwichtsniveau 1 de situatie waarin volledige toeslagen gegeven kunnen worden. Daarnaast is het mogelijk om niet toegekende toeslagen in te halen en/of doorgevoerde kortingen ongedaan te maken. Evenwichtsniveau 2 is het niveau waarop de BDG hoger is dan de vereiste dekkingsgraad, maar lager dan de toekomstbestendige toeslaggrens. Op dit evenwichtsniveau geldt een

gedeeltelijke (toekomstbestendige) toeslagverlening, waarbij de Pensioenkring geen herstelplan hoeft in te dienen bij DNB. Er is geen sprake van een tekortsituatie.

Vanaf financieel crisisniveau 1, geldt dat de Pensioenkring conform artikel 138 van de Pensioenwet een herstelplan moet indienen. De Pensioenkring beschikt in deze situaties over onvoldoende wettelijk vastgestelde buffers en is er sprake van een tekortsituatie. De Pensioenkring hanteert bij het opstellen van het herstelplan een hersteltermijn van 10 jaar. Mocht de Pensioenkring een tekortsituatie niet binnen de gestelde wettelijke termijnen kunnen herstellen, dan zal het Bestuur de laatst mogelijke (crisis)maatregel inzetten, te weten het korten van pensioenaanspraken en –uitkeringen in de Pensioenkring. In dat geval bevindt de Pensioenkring zich in financieel crisisniveau 4 of 5. De Pensioenkring heeft als beleid dat de berekende benodigde korting wordt uitgesmeerd over 10 jaar. Voor crisisniveau 5 geldt dat deze korting onvoorwaardelijk is. De onvoorwaardelijke korting wordt in 10 jaar uitgesmeerd. In het daaropvolgende jaar moet weer een 10-jaarsherstelplan opgesteld worden, waarin de nog niet verrekenende onvoorwaardelijke korting is opgenomen.

In november 2019 heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een vrijstellingsregel getroffen om in het licht van de uitwerking van het pensioenakkoord pensioenkortingen te voorkomen dan wel te beperken. Indien een dergelijke situatie zich voordoet beoordeelt het Bestuur of het in het belang van alle betrokkenen van de Pensioenkring is om gebruik te maken van de vrijstellingsregel.

Naast bovenstaande financiële crisissituaties die afhankelijk zijn van de beleidsdekkingsgraad, beoordeelt het Bestuur ook naar aanleiding van de actuele dekkingsgraad of er een mogelijke crisis dreigt en er wellicht maatregelen nodig zijn. Hiervoor kan een extra vergadering worden ingelast.

2.2 Beschikbare maatregelen

Op grond van de aard van de pensioenregeling en de uitvoeringsovereenkomsten kan het Bestuur in de Pensioenkring een aantal sturingsmiddelen inzetten om te voorkomen dat de dekkingsgraad wegzakt richting de kritische grenzen. De Pensioenkring heeft de volgende middelen ter beschikking:

Beperken toeslagen of niet toekennen van een toeslag;
Aanpassen beleggingsbeleid;
Korten van pensioenaanspraken en –uitkeringen als laatste remedie.

Beperking toeslagen of niet toekennen van een toeslag

Het beperkt of niet toekennen van een toeslag is geen verbetering van de dekkingsgraad in de Pensioenkring. Het zorgt er wel voor dat de verplichtingen niet toenemen en daarmee de dekkingsgraad niet negatief wordt beïnvloed.

Aanpassen beleggingsbeleid

Het strategische beleggingsbeleid is erop gericht om de doelstellingen, waaronder de toeslagambitie, van de kring waar te maken. In een crisissituatie kan het noodzakelijk zijn om het beleggingsbeleid aan te passen om kortingen te voorkomen of verminderen. Hierbij geldt in het algemeen dat een fonds in een tekortsituatie wel het risicoprofiel mag verlagen (derisken), maar niet mag vergroten. In geval van derisken zal de kans dat de Pensioenkring zijn toeslagambitie waarmaakt kleiner worden. Een dergelijk besluit zal dus in overleg met het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring moeten worden afgestemd.

Korten pensioenaanspraken en -uitkeringen

Het Bestuur ziet het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten in de Pensioenkring als laatste redmiddel. De mogelijkheid tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten is mogelijk op grond van het pensioenreglement. Dit is toegestaan op basis van artikel 134 van de Pensioenwet. In dit artikel zijn voorwaarden opgenomen over verlagen van de pensioenaanspraken. In de Pensioenwet en in lagere regelgeving is geen nadere uitwerking ten aanzien van korten opgenomen. In de Pensioenwet is wel

opgenomen dat er rekening moet worden gehouden met evenwichtige belangenbehartiging (artikel 105 lid 2).

Daarnaast gelden voor kortingsmaatregelen de volgende punten:

- Uitgangspunt is het evenredig korten voor alle drie geledingen, te weten de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- Er wordt niet meer gekort dan strikt nodig is om voldoende te herstellen binnen de wettelijke termijnen;
- Er wordt, conform het beleid van de Pensioenkring, gebruik gemaakt van de maximale termijn van het uitsmeren van kortingen. Het Bestuur is van mening dat het beleidskader van de Pensioenkring van het fonds recht doet aan de voorwaarden waarbij het korten van pensioenuitkeringen en pensioenaanspraken inderdaad als laatste remedie/crisismaatregel wordt ingezet.

De periode waarover en de volgorde waarin eventuele toeslagachterstanden en kortingen worden hersteld is vastgelegd in hoofdstuk 7 van de ABTN.

2.3 Mate van inzetbaarheid van de (crisis)maatregelen

In onderstaande tabel is opgenomen op grond van welke juridische gronden de inzet van genoemde maatregelen gerechtvaardigd is.

Tabel 2 – Juridische gronden voor (crisis)maatregelen

Maatregel	Statuten	Pensioen-reglement	Uitvoerings-reglement	ABTN	Inzet en prioritering
Beperkte - of geen toeslag	Art. 10	Art. 13	Art. 5	Hfd. 7	Regulier beleid
Risicobudget heralloceren	Art. 10	—	—	—	Regulier beleid
Korten van pensioenuitkeringen en – aanspraken	Art.10	Art. 20	Art. 6.5	Hfd. 7	Laatste maatregel

2.4 Wat is het financiële effect van de maatregelen

De onderstaande effecten van de verschillende maatregelen zijn uitgedrukt op basis van de financiële gegevens per 31 december van het voorgaande jaar.

Tabel 3 – Financieel effect

Dekkingsgraad	Maatregel	Actieve deelnemer (impact op DG)	Premievrije deelnemer (impact op DG)	Gepensioneerde deelnemer (impact op DG)
Evenwichtsniveau 1 (BDG > TBT)	Volledige toeslagverlening 1%	-0,07%	-0,80%	-0,54%
Evenwichtsniveau 2 (VDG < BDG < TBT)	Beperkte toeslagverlening 1%	-0,05%	-0,64%	-0,43%
Crisisniveau 1 (110% < BDG < VDG)	Beperkte toeslagverlening 1%	-0,05%	-0,62%	-0,342
Crisisniveau 2 (MVDG < BDG < 110%)	Geen toeslagverlening	0,00%	0,00%	0,00%
Crisisniveau 3 (KDG < BDG < MVDG)	Geen toeslagverlening	0,00%	0,00%	0,00%
Crisisniveau 4 (BDG < KDG)	Korting van 1%	0,05%	0,56%	0,38%
Crisisniveau 5 (BDG < MVDG, 5 jaar achtereen)	Korting van 1%	0,05%	0,59%	0,40%

2.5 Evenwichtige belangenafweging

In de eerder genoemde beleidsregel van De Nederlandsche Bank wordt aangegeven dat in het financieel crisisplan een beschrijving opgenomen dient te worden hoe bij het inzetten van maatregelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de verschillende belanghebbenden van de Pensioenkring. Het Bestuur houdt daarbij zoals eerder aangegeven de huidige pensioenovereenkomst en het afgesproken beleidskader als uitgangspunt aan.

Het Bestuur neemt in zijn overwegingen ter beoordeling van de evenwichtigheid in de Pensioenkring tussen de verschillende belanghebbenden de volgende criteria mee:

- Effectiviteit: wat is het effect op de dekkinggraad?
- Proportionaliteit: weegt het effect op tegen de impact voor de verschillende groepen van belanghebbenden?
- Solidariteit: zijn de bijdragen van de verschillende groepen van belanghebbenden met elkaar in evenwicht?
- Continuïteit: zijn de maatregelen verstandig met het oog op voorzienbare toekomstige (korte en lange termijn) ontwikkelingen?

Vanuit evenwichtsniveau 1 blijkt de Pensioenkring naar verwachting uitvoering te kunnen geven aan de doelstellingen van de pensioenregeling, te weten:

- het maximaliseren van het pensioenresultaat;
- het nagenoeg kunnen voorkomen van de situatie dat de BDG 5 jaar lang onder het MVEV-niveau ligt.

Op het moment dat de Pensioenkring wordt geconfronteerd met de situatie dat het zich niet op het evenwichtsniveau 1 bevindt, worden vanuit het geformuleerde pensioenbeleid maatregelen getroffen die moeten bijdragen tot herstel naar evenwichtsniveau 1. De effectiviteit van de maatregel is toegelicht in paragraaf 2.4.

Het Bestuur heeft op basis van de ALM-studie onderzocht in hoeverre binnen de bestaande beleidskaders maatregelen genomen kunnen worden die:

- bijdragen tot het maximaliseren van het pensioenresultaat;
- de kans dat de BDG onder de KDG uitkomt zo laag mogelijk houden;
- de kans dat de BDG langer dan 5 jaar onder het MVEV-niveau blijft zo laag mogelijk houden.

3 Besluitvorming

3.1 Besluitvormingsproces

Het crisisplan maakt onderdeel uit van de ABTN van het fonds en de Pensioenkring. Besluiten te nemen binnen het afgesproken pensioenbeleid kunnen conform de statuten door het Bestuur worden genomen met in achtname van de bevoegdheden van het Belanghebbendenorgaan.

In onderstaande tabel is het besluitvormingsproces voor de verschillende maatregelen uiteengezet.

Tabel 5 – Besluitvormingsproces in geval van een crisis.

Maatregel	Betrokken partijen	Beschrijving proces	Tijdslijn
Beperking toeslagen of niet toekennen van een toeslag	<ul style="list-style-type: none"> • PCC • Bestuur 	<p>Afhankelijk van financiële positie geen of gedeeltelijke toeslag. Toekenning op basis van BDG conform het toeslagbeleid zoals vastgelegd in de ABTN.</p> <p>De Pensioen- en Communicatieadviescommissie (PCC) adviseert het Bestuur, op basis van advies van de adviserend actuaaris, over de toeslagverlening.</p> <p>Het Bestuur neemt een besluit over de toeslagverlening. Het Bestuur heeft een discretionaire bevoegdheid om af te wijken van het toeslagbeleid</p>	Laatste bestuursvergadering in 4e kwartaal
Aanpassen beleggingsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • BAC • Bestuur 	Het Bestuur heeft de mogelijkheid het beleggingsbeleid aan te passen	Afhankelijk van de situatie, maar kent

	<ul style="list-style-type: none"> • Belanghebbendenorgaan 	<p>gegeven de financiële situatie van de Pensioenkring.</p> <p>De Beleggingsadviescommissie adviseert (BAC) het Bestuur, op basis van advies van de fiduciair beheerder, over het aanpassen van het beleggingsbeleid.</p> <p>Wijzigen in het strategische beleggingsbeleid worden vooraf ter goedkeuring voorgelegd aan het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring.</p>	in principe een korte doorlooptijd
Korten van pensioenaanspraken en –uitkeringen als laatste remedie	<ul style="list-style-type: none"> • PCC • Bestuur • Belanghebbendenorgaan 	<p>Korten aanspraken en ingegane pensioenen in de Pensioenkring, na vaststelling evaluatie herstelplan in Q1.</p> <p>De Pensioen- en Communicatieadviescommissie (PCC) adviseert het Bestuur, op basis van advies van de adviserend actuaaris, over het korten van de pensioenaanspraken en uitkeringen.</p> <p>Het Bestuur neemt een voorgenomen besluit en legt dit ter goedkeuring voor aan het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring.</p> <p>Het Belanghebbendenorgaan neemt een besluit.</p> <p>Na goedkeuring van het Belanghebbendenorgaan neemt het Bestuur een definitief besluit.</p>	3 maanden

In het kader van het integraal risicomanagement heeft het Bestuur op basis van de door haar ingeschatte risico's en beheersmaatregelen, procedures opgenomen om te handelen in bepaalde specifieke (crisis)situaties binnen de Pensioenkring. Hierbij wordt ook aandacht besteed bij wie de actie wordt belegd, hoe bij een benodigde snelle besluitvorming overige bestuursleden worden geïnformeerd en hoe uiteindelijk de besluitvorming in dat geval kan plaatsvinden.

3.2 Beleid ongedaan maken crisismaatregelen

In artikel 137 lid 2, sub c van de Pensioenwet worden de regels gegeven om in het verleden gemiste toeslag of in het verleden doorgevoerde korting te compenseren. Die regels houden in dat de toekomstbestendige toeslagverlening niet in gevaar mag komen (er moet dus voldoende vermogen zijn om de volledige voorgenomen toeslag naar verwachting ook in de toekomst te kunnen blijven verlenen). Indien de Pensioenkring beschikt over een eigen vermogen wat meer is dan nodig volgens de TB-Toeslaggrens (en meer

dan nodig voor VEV) en blijft daarover ook beschikken na de incidentele toeslagverlening en van het voor de incidentele toeslagverlening beschikbare vermogen wordt ten hoogste een vijfde in enig jaar gebruikt.

3.3 Jaarlijkse toets op actualiteit financieel crisisplan

Het crisisplan voor de Pensioenkring maakt onderdeel uit van de ABTN van de Pensioenkring en wordt jaarlijks als vast agendapunt besproken in een bestuursvergadering en getoetst aan de actualiteit.

4 Communicatie met belanghebbenden

De communicatie met belanghebbenden is te onderscheiden in twee onderdelen. Als eerste zal de Pensioenkring aan de belanghebbenden kenbaar maken dat er een crisisplan is opgesteld. Na vaststelling of actualisatie van dit financieel crisisplan informeert het Bestuur de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden over het crisisplan van de Pensioenkring door deze op de website te publiceren. De hoofdlijnen van het crisisplan zijn tevens onderdeel van de maandelijkse communicatie over de dekkingsgraad op de website

In onderstaande tabel is het communicatietraject na vaststelling van de crisissituatie weergegeven. De doelgroep voor communicatie bestaat uit alle (gewezen) deelnemers en gepensioneerden, werkgever(s), belanghebbendenorgaan en waar noodzakelijk de toezichthouder.

Tabel 4 – Communicatietraject na vaststelling financiële crisissituatie

Dekkingsgraad	Maatregel	Moment van communiceren	Hoofdboodschap
Evenwichtsniveau 1 (BDG > TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Volledige toeslagverlening • Ongedaan maken gemiste toelagen/kortingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening 	<ul style="list-style-type: none"> • Goede financiële positie, volledige toeslag mogelijk. • Mogelijk ruimte voor ongedaan maken van gemiste toelagen/kortingen
Evenwichtsniveau 2 (VDG < BDG < TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte toeslagverlening 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening 	<ul style="list-style-type: none"> • Goede financiële positie, toeslag mogelijk.
Crisisniveau 1 (110% < BDG < VDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte toeslagverlening • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor volledige toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan wel binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk dus geen spraken van korten.
Crisisniveau 2 (MVDG < BDG < 110%)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan wel binnen gestelde termijn

			van 10 jaar mogelijk dus geen spraken van korten.
Crisisniveau 3 (KDG<BDG<MVDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening • Opstellen herstelplan • Bij BDG < 100%: stopzetten waardeoverdrachten 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan • Binnen 4 weken na vaststellen BDG. 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan wel binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk dus geen spraken van korten.
Crisisniveau 4 (BDG<KDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Kortten pensioenaanspraken • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 1 week na Bestuursbesluit met inachtneming van wettelijke termijnen. • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan niet binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk. • Kortingsmaatregelen
Crisisniveau 5 (BDG<MVDG, 5 jaar achtereen)	<ul style="list-style-type: none"> • Kortten pensioenaanspraken • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 1 week na Bestuursbesluit met inachtneming van wettelijke termijnen. • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan niet binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk. • Kortingsmaatregelen

Communicatie aan betrokkenen vindt plaats middels:

- algemene media van het fonds, zoals de website;
- brieven aan belanghebbenden;
- informatie in o.a. brieven, procesbrieven, website, (digitale) nieuwsbrief, UPO, pensioenplanner.

Indien het Bestuur van het fonds besluit tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen in de Pensioenkring, zal DNB direct door middel van een brief op de hoogte worden gesteld. DNB toetst een voorgenomen besluit tot korten. De (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgevers dienen ten minste één maand, voordat de korting wordt gerealiseerd, geïnformeerd te worden. Ook DNB dient een maand vóór realisatie te worden geïnformeerd. De korting kan geen doorgang vinden zonder dat DNB hiermee heeft ingestemd.

De AFM adviseert vooruitlopend op een besluit tot korting belanghebbenden te informeren over een mogelijk kortingsbesluit. Dat betekent dat het wenselijk is deelnemers te informeren over een mogelijke korting op het moment dat een herstelplan wordt goedgekeurd waarin korting als mogelijke maatregel is opgenomen. Ook zal melding moeten worden gemaakt van de kortingsmaatregel die is opgenomen in het herstelplan in de start- en stopbrief.

Bijlage 8 Spoedprocedure beleggingen

1. Inleiding

Op basis van ALM studies en onderzoek naar beleggingscategorieën bepaalt het Bestuur van Stap het strategisch beleggingsbeleid voor iedere Pensioenkring. Hierbij heeft het Belanghebbendenorgaan van een Pensioenkring een goedkeuringsrecht met betrekking tot het strategisch beleggingsbeleid van de desbetreffende kring. Markontwikkelingen kunnen echter leiden tot actuele risico's die niet aansluiten bij de afweging tussen rendement en risico voor de wat langere termijn. Dit memo behelst de spoedprocedure zoals door het bestuur is vastgesteld, waarbij op basis van markontwikkelingen op korte termijn besluitvorming mogelijk is om, indien nodig, beleggingsrisico's te verkleinen danwel anderszins te wijzigen.

1. Samenvatting

Aegon Asset Management (Aegon AM) monitort de ontwikkelingen op de financiële markten dagelijks. Hierbij worden onder andere de dagelijkse ontwikkelingen in de Credit Default Swaps (CDS) spreads van landen en banken, volatiliteitsindices voor aandelenmarkten en rentederivaten en spreadontwikkelingen van bedrijfsobligaties gemonitord. Indien een situatie van onrust op de financiële markten zich voordoet, zal Aegon AM dit signaleren en de mogelijke dreiging inschatten.

Ontwikkelingen op financiële markten, in de politiek en economie kunnen aanleiding zijn om het rendement/risicoprofiel van de beleggingen van pensioenkringen op korte termijn anders in te schatten dan op basis van de lange termijn karakteristieken die typerend zijn voor ALM analyses. Om adequaat na signalering van een stresssituatie te kunnen ingrijpen in de beleggingsportefeuilles is het effectief om een spoedprocedure ingericht te hebben. Op voorstel van Aegon AM kan de spoedprocedure in werking worden gesteld.

In aanvulling op de inschatting van Aegon AM of het wenselijk is om de spoedprocedure te starten, wordt in paragraaf 5 de kwantitatieve trigger benoemd die is vastgesteld als zijnde een moment waarop Aegon AM altijd een signaal af dient te geven voor het opstarten van de spoedprocedure. Deze trigger bestaat uit van

een stijging van de VIX volatiliteitsindex (de volatiliteitsindex van de S&P 500 aandelenindex) tot boven een niveau van 35.

Zoals in de inleiding is vermeld, heeft het Belanghebbendenorgaan van een Pensioenkring een goedkeuringsrecht met betrekking tot het strategisch beleggingsbeleid van de desbetreffende kring. Dit is één van de punten waarop de governance van Stap (en een APF in het algemeen) afwijkt van een regulier pensioenfonds. Het kan tijdrovend zijn om in iedere situatie de besluiten van het Bestuur als gevolg van de spoedprocedure ter goedkeuring voor te leggen aan het Belanghebbendenorgaan. In verband met de gewenste doorlooptijd in geval van een spoedprocedure heeft het Bestuur ervoor gekozen om de Belanghebbendenorganen van de Pensioenkringen niet om goedkeuring te vragen in geval van het inwerking treden van de spoedprocedure en dit vooraf af te stemmen met het Belanghebbendenorgaan. Wel hebben de Belanghebbendenorganen een toehoordersrol via een afgevaardigde op de bestuursvergadering waar het spoedbesluit genomen wordt, waarbij geldt dat absentie van één of meer Belanghebbendenorganen geen beletsel kan vormen voor de voortgang van het proces.

Expliciet onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid van de Pensioenkringen is dan ook dat het belanghebbendenorgaan tijdens het inwerkingtreden van de spoedprocedure niet geconsulteerd zal worden en dat het Belanghebbendenorgaan in ieder geval achteraf wordt geïnformeerd en om goedkeuring wordt verzocht indien als gevolg van het besluit naar aanleiding van de spoedprocedure het beleggingsbeleid van de Pensioenkring buiten de vooraf gedefinieerde tactische bandbreedtes vallen.

2. Spoedprocedure

Op basis van de ALM studie wordt onder andere de strategische beleggingsmix bepaald die het best aansluit bij de doelstellingen van een Pensioenkring van Stap. In het algemeen zal uit de ALM studie blijken dat er een bepaalde mate van risico noodzakelijk is om de doelstelling van een goed pensioen te kunnen realiseren, onder meer gegeven de aannames die ten grondslag liggen aan de premie. Dit impliceert dat in het beleid enerzijds voldoende risicovolle posities moeten zijn opgenomen, maar dat anderzijds er niet te veel risico moet worden gelopen. Dit resulteert in een gewenst rendement-/risicoprofiel dat in de operationele uitvoering ingericht en bewaakt moet worden.

In bepaalde situaties met mogelijk negatieve gevolgen voor de financiële markten kan de situatie ontstaan waarin het actuele rendement-/risicoprofiel niet meer aansluit bij het gewenste rendement-/risicoprofiel.

(Tijdelijke) aanpassing van de beleggingsportefeuille kan dan gewenst zijn. In deze acute situaties kan een spoedprocedure vormgeven aan de te ondernemen stappen. Hierna volgt de te volgen spoedprocedure.

De doelstelling van de spoedprocedure is dat het Bestuur op zeer korte termijn een besluit kan nemen. De spoedprocedure bestaat uit een aantal stappen:

1. Aegon AM initieert contact met de Manager Beleggingen (of zijn vervanger) van het Bestuursbureau van Stap. De Manager Beleggingen (of zijn vervanger) van het Bestuursbureau van Stap overlegt met Aegon AM en de leden van de Beleggingsadviescommissie (BAC) of de spoedprocedure in gang wordt gezet. In eerste instantie het Bestuur en daarna de Belanghebbendenorganen worden over de uitkomst hiervan geïnformeerd.
2. De Manager Beleggingen (of zijn vervanger) van het Bestuursbureau van Stap roept op zeer korte termijn de Beleggingsadviescommissie (BAC) van Stap bijeen
3. Besluitvorming Bestuur op basis advies BAC, met gelegenheid voor een afvaardiging per Belanghebbendenorgaan als toehoorder
4. Uitvoering en achteraf informeren en indien van toepassing verzoek om goedkeuring van de desbetreffende Belanghebbendenorganen
5. Intensieve monitoring van ontwikkelingen
6. Terugkeer naar normale situatie

Stap 1/2: Het op zeer korte termijn bijeenroepen van de BAC

De aanleiding om de BAC bijeen te roepen is een plotselinge situatie waarbij verwacht wordt dat de gevolgen voor de pensioenkringen groot kunnen zijn. Hierbij kan gedacht worden aan onrust op de financiële markten of ontwikkelingen die voor onrust op de financiële markten kunnen zorgen. Voorbeelden van situaties hiervan kunnen zijn:

- De volatiliteit op de markten neemt sterk toe.
- De VIX komt uit boven een niveau van 35.
- Een grote financiële instelling dreigt failliet te gaan of is failliet gegaan.
- Een politiek conflict.
- Een terroristische aanslag in de westerse wereld.

Indien Aegon AM een situatie signaleert waarbij de spoedprocedure in gang gezet zou kunnen worden, wordt eerst contact opgenomen met Manager Beleggingen van het Bestuursbureau (of zijn vervanger). De BAC wordt in dat geval geconsulteerd over de ontstane situatie. Vervolgens wordt na overleg tussen Aegon AM de Manager Beleggingen van het Bestuursbureau en de BAC, door de BAC het besluit genomen of de spoedprocedure in gang wordt gezet.

Indien de spoedprocedure in gang wordt gezet zal de BAC vervolgens een voorstel doen aan het Bestuur over de te nemen maatregelen. Waarbij ook de situatie wordt omschreven waarin financiële risico's weer als genormaliseerd kunnen worden beschouwd, dit ten behoeve van de uitvoering van Stap 6 in deze procedure.

Stap 3: Besluitvorming Bestuur

Indien de BAC adviseert om de beleggingsportefeuille van een Pensioenkring strategisch aan te passen, dan vindt vervolgens op zeer korte termijn een bespreking plaats tussen de beschikbare leden van het Bestuur, waarbij voldoende leden en in ieder geval de voorzitter of zijn vervanger aanwezig moeten zijn. De Belanghebbendenorganen worden hierbij in de gelegenheid gesteld om een lid als afgevaardigde (toehoorder) deze bespreking bij te laten wonen.

De bespreking kan plaatsvinden door bijeen te komen op locatie, een telefonische conferentie of een combinatie van beide. De bespreking is op basis van het voorstel van de BAC, dat schriftelijk aan de leden van het Bestuur wordt voorgelegd. Daarbij zal een reactietermijn van 24 uur worden gehanteerd.

Stap 4: Uitvoering

Na het besluitvormingsproces geeft het Bestuur aan Aegon AM opdracht het besluit uit te voeren. De Belanghebbendenorganen zullen door het Bestuursbureau worden geïnformeerd en om goedkeuring worden verzocht indien als gevolg van het besluit naar aanleiding van de spoedprocedure het beleggingsbeleid van de Pensioenkring buiten de vooraf gedefinieerde tactische bandbreedtes vallen.

Stap 5: Intensieve monitoring van ontwikkelingen

Het grootste risico van het aanpassen van het rendement-/risicoprofiel is dat de timing ongunstig is en de markten snel na de aanpassing hertstellen, waardoor minder van dit herstel wordt geprofiteerd en verliezen

permanent worden gerealiseerd. Daarom volgt Aegon AM de ontwikkelingen op de markt intensief en rapporteert daarover op frequente basis aan het Bestuur en het Bestuursbureau.

Stap 6: Terugkeer naar normale situatie

Zodra de risico's op de financiële markten weer terugkeren naar normale waarden zal Aegon AM in overleg met de BAC adviseren de beleggingsportefeuille weer naar de normale strategische gewichten terug te brengen. De overleggen kunnen in de reguliere vergadercyclus worden afgehandeld, echter ingelaste (telefonische) overleggen zijn ook mogelijk.

3. Trigger

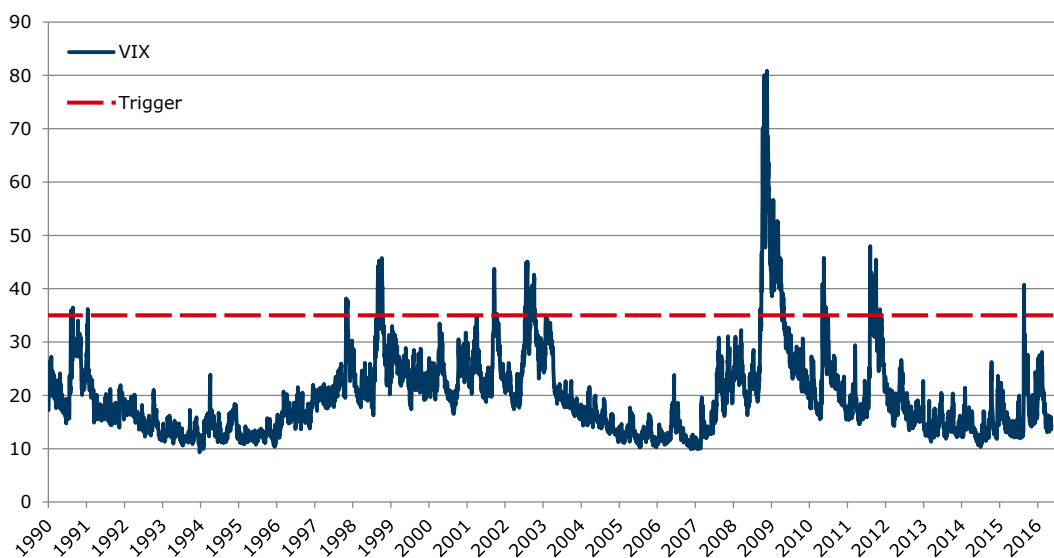
Aegon AM informeert Stap op momenten dat het dit wenselijk of nodig acht. Voor de VIX trigger geldt dat Aegon AM altijd contact opneemt indien zij worden geraakt. Zodoende wordt een vastomlijnd beleid omtrent de spoedprocedure gewaarborgd.

Relevante triggers hebben een relatie met de grootste risico's op de financiële markten voor de beleggingsportefeuilles van pensioenkringen. De grootste risico's voor Pensioenkringen zitten in het risico van de aandelenbeleggingen, het risico van rentebewegingen en het kredietrisico op vastrentende waarden. Het raken van een trigger betekent overigens niet dat er ook daadwerkelijk actie nodig is, het is slechts een indicatie voor het opstarten van de spoedprocedure met bijbehorende discussie van de actuele situatie. De triggers voor het opstarten van de spoedprocedure kunnen in de loop van de tijd wijzigen, bijvoorbeeld door aanpassingen van de beleggingsportefeuille of verschuivingen van risico's in de financiële markten waardoor andere triggers mogelijk betere indicatoren zijn.

Een goede maatstaf voor risico's in de aandelenmarkten is de VIX. Dit is een volatiliteitsindex gebaseerd op een fictieve 30-daags optie op de S&P 500 index. Opties worden geprijsd op basis van de door de markt verwachte bewegelijkheid. Hierdoor zal in tijden van verwachte stress op de financiële markten deze volatiliteitsindex stijgen. Marktpartijen prijzen dan een grotere mate van onzekerheid in de prijzen van opties in. Een triggerniveau voor de VIX kan 35 zijn. Figuur 1 toont het verloop van VIX sinds 1990 inclusief het voorgestelde triggerniveau. Zichtbaar is dat in tijden van stress op de financiële markten de VIX stijgt. Dit wordt verduidelijkt in figuur 2 waar het verloop van de VIX en de S&P 500 gedurende de recente jaren onder elkaar

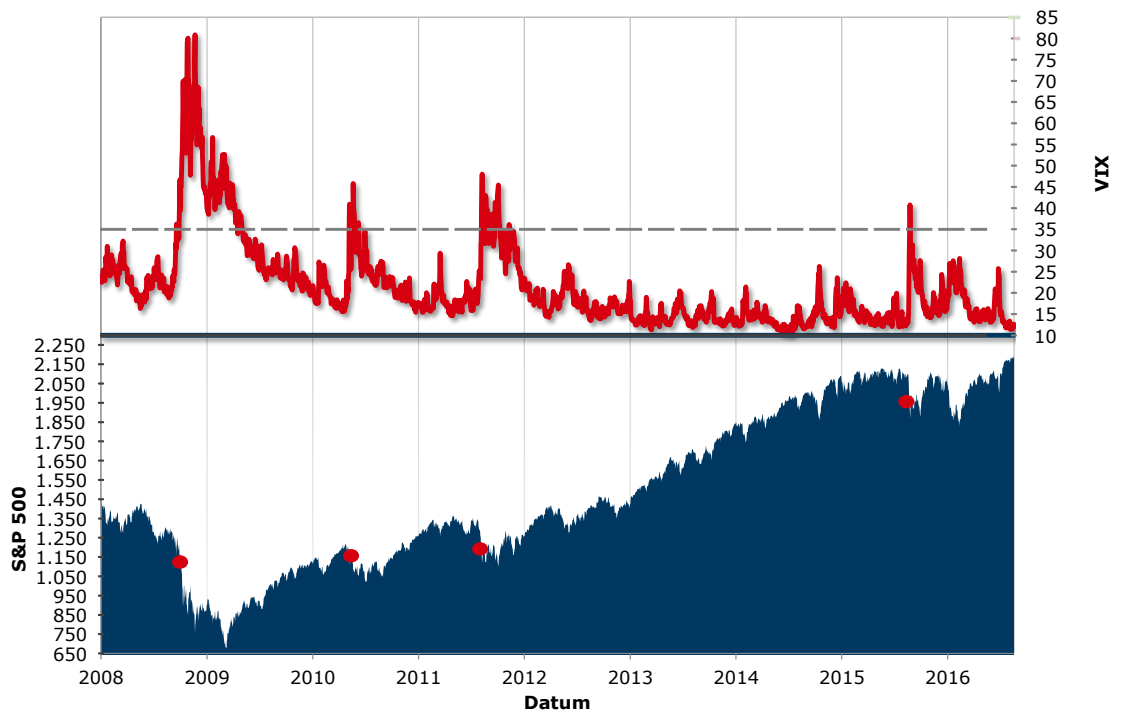
gezet zijn. De rode stipjes geven de niveaus aan waarop de VIX de grens van 35 doorbrak. In september 2008 werd de trigger geraakt vlak voor de val van Lehman Brothers, waarna de aandelenkoersen flink zakten. In augustus 2011 steeg de VIX boven 35 na de afwaardering van de Verenigde Staten, helaas was het grootste koersverlies op dat moment al geleden. Ook bij de daling in augustus 2015 werd de trigger pas geraakt nadat de grootste daling was gerealiseerd. Het lager vaststellen van de trigger heeft tot gevolg dat deze vaker wordt geraakt, zonder dat er altijd daadwerkelijk belangrijke bewegingen op markten zichtbaar zijn. Daarnaast stijgt de VIX vaak in korte tijd sterk indien er daadwerkelijk grotere bewegingen plaatsvinden, waardoor een lagere trigger niet daadwerkelijk leidt tot een veel eerder signaal.

Figuur 1 – Verloop VIX sinds 1990

Figuur 2 – Verloop VIX en S&P 500 van 2008

Triggers VIX en S&P 500

De VIX wordt gezien als een indicator van stress op de financiële markten. De spreads op obligaties zullen hier normaliter aan gerelateerd zijn: hoge VIX gaat gepaard met hoge spreads. Vandaar dat de VIX ook een trigger vormt voor de ontwikkeling van het kredietrisico.

De VIX index is een goede indicator voor stress op de financiële markten, omdat aandelenmarkten worden beïnvloed door veel variabelen en er weinig grote stress events plaatsvinden zonder dat dit leidt tot stress in aandelenmarkten.

Bijlage 9 Versiebeheer ABTN voorgaande jaren

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
November 2016	Bestuur	V1.0	Initiële vaststelling ABTN, collectiviteitkring Multi Cliënt 2
Januari 2017	Bestuur	V1.1	Toevoegingen verwijzing naar spoedprocedure beleggingen in paragraaf 8.2.1. van de spoedprocedure beleggingen als bijlage 8 meer informatie in beleggingsbeginselen (bijlage 1) aanscherping bepalingen inzake weerstandsvermogen (onttrekking kringen, paragraaf 7.6, en onderdeel kostendekkende premie, paragraaf 7.8)
Oktober 2017	Bestuursbureau TKP	V2.0	Diverse tekstuele wijzigingen doorgevoerd Periodiciteit toetsen ervaringssterfte toegevoegd Waardering niet opgevraagd pensioen toegevoegd. Opslag latent wezenpensioen toegevoegd. Pensioenleeftijd aangepast naar 68 jaar.
November 2017	TKP	V2.1	Tekstuele verandering t.a.v. kostenvoorziening en toevoeging paragraaf 7.2 Tekstuele verandering t.a.v. gedempt kostendekkende premie en toevoeging bijlage 5 rendementscurve Tekstuele aanpassingen kostenvergoedingen en toevoeging paragraaf 7.9
November 2017	TKP	V3.0	Input TKPI/AEGON AM verwerkt: Hoofdstuk 8, 9.2, Bijlage 1, 3 en 5 Spoedprocedure beleggingen toegevoegd.
Juni 2018	Bestuursbureau TKP TKPI/AEGON AM	V3.1	Beleid indexatiedepot toegevoegd. Grenzen uit aHBT opgenomen. Beleggingsbeleid indexatiedepot toegevoegd Tegenpartijbeleid m.b.t. central clearing toegevoegd Aangepast beleggingsbeleid m.b.t. vermogen <€50mio verwijderd. Aangepast strategische asset allocatie bandbreedtes voor periode ná CWO SPSN en ná afronding transitie toegevoegd. Aangepast beleid m.b.t. bandbreedtes en renterisicobeleid toegevoegd voor de periode ná CWO en vóór afronding transitie toegevoegd. Restricties m.b.t. Private Equity toegevoegd Formulering m.b.t. kasgeld verfijnd
December 2018	Bestuursbureau TKP TKPI/AEGON AM	V4.0	Deel 1 geactualiseerd en tekstuele verduidelijkingen aangebracht Deel 2 geactualiseerd en tekstuele verduidelijkingen aangebracht. Methodiek kostenvoorziening Actualisatie sterftetekansen (prognosetafel AG2018 en ervaringssterfte). Tekst weerstandsvermogen aangepast op basis van voorschriften DNB.

			Hoofdstuk financiële opzet en sturingsmiddelen aangepast nav toetreding PF Sanoma. Hoofdstuk beleggingsbeleid aangepast op basis van vastgestelde beleggingsplan 2019.
November 2019	TKP	V0.1_2020	Deel 2 geactualiseerd en tekstuele verduidelijkingen aangebracht. Opmerkingen certificerend actuaris uit rapport boekjaar 2018 verwerkt (o.a. beleid inzake herrekening ervaringssterfte bij toetreding (nieuwe) werkgevers toegevoegd, Vaststelling risicokapitalen/rentes herverzekering toegevoegd. Periodiciteit toetsing actuariële grondslagen opgenomen (Bijlage 6).
December 2019	TKP Stap	V0.2_2020	Versiebeheer voorgaande jaren opgenomen in Bijlage 10 Deel 1 geactualiseerd
Januari 2020	TKPI/AEGON AM	V0.3_2020	Hoofdstuk beleggingsbeleid aangepast op basis van vastgestelde beleggingsplan 2020.
Maart 2020	Stap	V0.4_2020	Tekstuele opmerkingen Belanghebbendenorgaan verwerkt.
Maart 2020	Stap	V1.0_2020	Versie 0.4 definitief gemaakt
Juni 2020	TKP AEGON AM Stap	V1.1_2020	Collectieve waardeoverdracht van Pensioenfonds Invista verwerkt Hoofdstuk beleggingsbeleid aangepast op basis van uitkomsten ALM studie 2020 en waardeoverdracht van Pensioenfonds Invista Gewijzigde kostenstructuur opgenomen.
September 2020	Stap	V2.0_2020	Versie 1.1 definitief gemaakt
December 2020	TKP	V0.1_2021	Regeling parameters waar relevant geïndexeerd/geactualiseerd. Opmerkingen certificerend actuaris uit rapport boekjaar 2019 verwerkt. Sterftegrondslagen geactualiseerd en beleid rondom toetsing ervaringssterfte nader uitgeschreven. Tabel toetsing actuariële grondslagen geactualiseerd Rentecurve toetspremie herijkt o.b.v. nieuwe maximale parameters. Toeslagdepot Fresenius toegevoegd en naamgeving toeslagdepot Invista aangepast (B --> C) Beleid aanwenden bestemmingsdepots ter voorkoming van kortingen toegevoegd.
Januari 2021	Stap	V0.2_2021	Deel 1 geactualiseerd In hoofdstuk 2.6 Marketing & Salesadviescommissie toegevoegd In hoofdstuk 2.9 Uitbestedingsbeleid de hoofdlijnen van het beleid opgenomen. In hoofdstuk 2.13 ICT, informatiebeveiliging en privacy de hoofdlijnen van het beleid opgenomen.
Februari 2021	AAM/Stap	V0.3_2021 t/m V0.5_2021	Hoofdstuk beleggingsbeleid aangepast op basis van vastgestelde beleggingsplan 2021 en in 2020 opgestelde strategisch beleggingskader In hoofdstuk 8 en in de verklaring beleggingsbeginselen de SFDR-verordening verwerkt.
Maart 2021	Stap	V1.0	Versie 0.5 definitief gemaakt

Januari 2022	TKP	V0.1_2022	<ul style="list-style-type: none"> • Regeling parameters waar relevant geïndexeerd/geactualiseerd • Uitkomsten evaluatie kostenvoorziening verwerkt • Uitkomsten grondslagenonderzoeken verwerkt / tabel toetsing actuariële grondslagen geactualiseerd • Toeslagdepot PK1 toegevoegd
Januari 2022	Stap	V.0.2_2022	Deel 1 van de ABTN geactualiseerd.
Januari 2022	Aegon AM	V 0.2_2022	<ul style="list-style-type: none"> • Hoofdstuk 8 geactualiseerd Verklaring beleggingsbeginselen geactualiseerd
Februari 2022	TKP	V0.3_2022	Crisisplan geactualiseerd
April 2022	Stap	V1.0	<ul style="list-style-type: none"> • In 6.1 en 7.1 toegevoegd dat voor het toekennen van partnerpensioen wordt uitgegaan van het partnerbegrip zoals omschreven in bijlage 1 van het pensioenreglement (partnerschap). Versie 0.3 definitief gemaakt
December 2022	TKP	V0.1_2023	<ul style="list-style-type: none"> • Regeling parameters waar relevant geïndexeerd/geactualiseerd • Herverzekering aangepast • Verloop kostenvoorziening geactualiseerd • Methodiek inkoop aanvullende toeslag uit toeslagdepot gewijzigd • Tekstsuggesties • Definitie en hoogte kostenopslag aangepast • Tabel toetsing actuariële grondslagen geactualiseerd • Rendementscurve aangepast
Januari 2023	TKP	V0.2_2023	Teksten inzake toeslagdepots Sanoma en Invista verwijderd (niet meer relevant)
Januari 2023	Stap	V.0.3_2023	<ul style="list-style-type: none"> • Deel 1 van de ABTN geactualiseerd. • Organogram (bijlage 2) aangepast • AAM vervangen door Aegon AM
Januari 2023	TKP	V0.4_2023	<ul style="list-style-type: none"> • Crisisplan geactualiseerd • Wijzigingen i.v.m. SFDR-vereisten
Februari 2023	Stap	V1.0	<ul style="list-style-type: none"> • Versie 0.4 definitief gemaakt

Bestuursbureau Stap
Postbus 5061
9700 GB Groningen
T 050 522 30 53
E Info@stappensioen.nl